

Přeložili

Jaroslav Šonka (*O věrné lásce Leukippy a Kleitofóna*)

Eva Kaminčková (*Historie o vdce trojské*)

Nataša op de Hipt (*Život Alexandra Velikého*)

a Štěpánka Brožová (*Příhody Apollonia, krále Tyrnu*)

ACHILLEUS TATIOΣ
O VĚRNÉ LÁSCĚ
LEUKIPPY A KLEITOFÓNĀ

K N I H A P R V N Í

¹ N A P O B R Ě Ž I S Y R S K Ě H O M O -
ře leží město Sidón. Je to mateřské město měst foinických
a z jeho lidu pocházejí Thébané. V sidónské zátoce jsou
dva velké přístavy, v nichž je moře klidné. Tam, kde se
záliv po pravé straně zakusuje do pevné země, je prokopán
nový vjezd, jímž voda protéká, takže je tu vlastně uvnitř
přístavu další přístav, kde mohou nákladní lodi v závětrí
přezimovat a odkud mohou v létě vyjíždět na volné moře.
Dorazil jsem tam za velké bouře a věnoval jsem foinické
bohyni děkovnou oběť; Sidónští jí říkají Astarté.

Jak se tak procházím po městě a prohlížím si vystavené
obětní dary, tu vidím obraz, jehož děj se odehrává zčásti na
pevné zemi a zčásti na moři. Je to znázornění Európy;
moře totiž patří Foiničanům a pevnina městu Sidónu. Na
pevné zemi je Lucina se sborem děvčat, po moři pluje býk,
na jehož hřbetě sedí krásná dívka a býk jí převáží na Krétu.
Na louce se to pětí množstvím květů a mezi květinami
stojí řada stromů a keřů. Stromy jsou blízko u sebe a mají
husté listoví, větve i listy se navzájem proplétají a tvoří nad
květinami přístřeší. I stín umělec namaloval pod listin a
tu i tam proniká dolů na louku trochu slunečního svitu,
jak malíř místy hustou kšticí listů porozhrnul. Celou louku
obehnal ohradou, louka leží uvnitř za ohradou korun stro-
mů. Záhoný květin rostou v řadách pod listovým větví,
jsou to narcisy, růže a myrty. Prostředkem louky protéká
na obraze potůček, který vyvěrá ze země a zavlažuje květiny
i keře. Nějaký zahradník tam vykopal v potu tváří motykou
stružku, aby měl proud odtok.

Na konci louky u výběžků země do moře postavil
umělec dívky. Jejich postoj vyjadřuje lásku i strach; na
čelech mají věnce a vlasy rozpuštěny na ramena; nohy
mají celé obnažené od sandálů dole až po chitón nahoře;
podkasání totiž pozdvihlo chitón až po kolena. Tváře mají

bledé a na rtech strnulý úsměv. Vyhližejí na moře s ústy trochu pootevřenými, jako by i strachy chtěly křičet; ruce vztahují za býkem. Přiběhly tam, když byl přilhlý, takže vlny je zasahují trochu nad chodidla. Vypadá to, jako by chtěly běžet za býkem, ale jako by se zároveň bály k moři přiblížit. Moře hraje dvoji barvou; u pobřeží je červenavé a dale od břehu modré. Je znázorněna pěna, kameny i vlny; balvány jsou na kraji u břehu, voda se okolo nich pění, vlny se zvedají a tíští.

Býk je namalován v moři, jak míří mezi vlny. Vlnobití se zvedá jako pohoří a býk se na ně vzpíná a bije nohama. Uprostřed na býkově hřbetě sedí dívka. Nesedl obkročmo, nýbrž z boku, obě nohy na pravé straně, levou rukou se drží rohu jako vozka otěží. I býk se točí spíše na tu stranu, jako by ho ruka řídila. Od prsou až po luno má dívka na sobě chitón, ostatek těla je přikryt pláštěm. Chitón je modrý a plášť je rudý; pod pláštěm se rysuje tělo, hluboký důlek pupku, pevné břicho, měkké slabiny a pod nimi stehna, na hrudi se jemně klenou prsy. Pás, kterým je chitón sepiat, prsy zdůrazňuje, takže se chitón stává zobrazením těla. Ruce má dívka rozepíaty, jednou se drží býkova rohu, druhou napřahuje dozadu: z obou jí vlaje nad hlavou závoj napíjatý do púlkruhu nad jejími zády; i záhyby pláště se na všech stranách napínají do oblouků; takovým způsobem znázornil malř vítr. Dívka tak dodává býku podobu plující lodi, plášť slouží jako plachta. Okolo býka tančí delfini a laskují Eróti, člověk by řekl, že je na malbě vidět i jejich pohyby. Jeden Erós býka táhne, druhý, malý chlapček, rozepíná křídélka a ozbrojen toulecm rozdmýchává vášeň; obrácen skoro směrem k Diovi se potají ušklibá, jako by se mu vysmíval, že se kvůli němu v býka proměnil.

2 I jiné části malby se mi líbily, ale protože mě zajímají milostné historky, díval jsem se s větším zájmem na Eróta, jak vede býka.

„Jaké to děcko,“ pravil jsem, „vládne na nebi, na zemi i na moři!“

Na tato moje slova odpověděl mladík, který tam také stál:

„To bych já mohl vědět nejlépe, když jsem pro lásku tolik trpěl.“

„Co se ti přihodilo, příteli,“ ozval jsem se, „vždyť se mi nezdá, že by z tvé tváře zářilo zasvěcení bohu lásky.“

„Probouzíš roj vzpomínek,“ odvětil, „můj příběh se podobá pohádce.“

„Při Diovi a při samotném Erótovi neváhej, nejdraží příteli,“ řekl jsem mu, „podobá-li se pohádkám, budu z něho mít tím větší radost.“

Při těchto slovech jsem mu podal ruku a vedl jsem ho do blízkého háje, kde rostlo mnoho košatých platanů a podél něhož tekla chladná, průzračná potůček, takový, jaký vzniká, když se rozpouští sníh. Usadil jsem ho na jakési nízké sedátko, přisedl k němu a řekl:

„Teď je ta pravá chvíle, abych si vyslechl tvůj příběh. Místo je tu celkem příjemné a hodí se pro líčení příběhů o lásce.“

3 Začal své vyprávění těmito slovy:

Jsem rodem z Foinikie, mým rodným městem je Tyros. Jmenuji se Kleitofón a mým otcem byl Hippiás. Otec měl bratra jménem Sóstratos, nebyl to však bratr plnorodý; oba měli pouze stejného otce. Sóstratova matka byla z Byzantia, matka mého otce z Tyru. Sóstratos se stále zdržoval v Byzantiu, měl tam po matce velký majetek; můj otec bydlel v Tyru. Svou matku jsem nepoznal, zemřela mi, když jsem byl ještě nemluvně. Otec se musel znovu oženit a z druhé ženy se mu narodila moje sestra Kalligoné. Usmyslel si, že nás spojí ještě úžeji sňatkem.

Osud však je silnější nežli lidé a chystal pro mě jinou ženu. Božstvo často rádo lidem v noci naznačuje budoucnost; ne proto, aby se lidé vystříhali utrpení (proti osudu přece nic nezmožou), nýbrž proto, aby své strasti lehčeji snášeli. Náhlá a neočekávaná událost působí v duši zmatek a zbavuje rozvahy. Jestliže však nešťastí předvidáme, jsme schopni postupně předem otupit ostří bolesti.

Když mi bylo devatenáct let a otec chystal na příští rok svatbu, začalo se drama osudu rozvíjet. Měl jsem sen, v němž jsem byl srostlý s dívkou odzdola až po pás. Nad

pasem jsme byli odděleni. Potom se mi zjevila žena strašná a velká, divokého vzhledu, s krvavými očima a strašnými tvářemi, místo vlasů měla hady, v pravé ruce držela srp a v levé pochodně. Zúřivě se na mě vrhla, napřáhla srp, švihla jím směrem ke slabinám, jimiž jsme byli s dívkou spojeni, a dívku ode mne odsekla. Postrašen hrozným výdejn jsem vyskočil, ale nikomu jsem nic neřekl; očekával jsem však, že se mi stane něco zlého.

A stalo se v té době toto: Jak jsem řekl, měl otec bratra Sóstrata a od něho přišel z Byzantia posel s dopisem. V dopise stálo:

„Sóstratos uzkazuje svému bratru Hippiovi pozdravení. Na cestě k tobě je moje dcera Leukippé a manželka Pantheia. Byzantišti jsou totiž stíněni válkou s Thráky. Uchraň mi mé nejdražší, dokud válka neskončí.“

4 Jak to otec přečetl, vyskočil a běžel k moři. Nedlouho potom se zase vrátil a za ním přicházelo množství sluhů a služek, které poslal Sóstratos jako doprovod svých žen. Šla mezi nimi žena mocné postavy a v bohatém oděvu, a jak jsem pohlédl za ni, objevila se po její levici dívka, která svým obličejem oslnila moje oči. Viděl jsem kdysi takto vyobrazenou bohyni Seléné na býku; pohled ohnivý a sladký, plavé vlasy plné kadeří, obočí černé jako noc, tváře bílé, ale bělost se uprosřed červenala a vypádala jako nach, jímž lidské ženy barví slonovú kost, ústa jak z růže květ, právě jako když se růžové poupě otevírá.

Jak jsem ji spatřil, byl jsem ztracen. Krása zraňuje huře nežli střely a vniká do duše očima, oko je pro milostné poranění nejhodnější cestou. Zmrtly se ve mně všechny možné pocity: chvály i tížasu, strachu, studu i drzosti. Chvátil jsem v duchu její nádhernou postavu, žasl jsem nad její krásou, srdce se mi třáslu strachem. Bez ostychu jsem se na ni díval a působilo mi potěšení, že jsem se stal jejím zjatecem. Nutil jsem se k tomu, abych od dívky oči odtrhl, ale oči nechtěly poslechnout. Stále se k ní obracealy, protože jim krása jinak nedala, a nakonec zvířezily.

5 Uvedli je k nám, otec jim vykázal část domu a dal při-

chystat hostinu. Když nastal čas hodování, zúčastnili jsme se pitky rozložení na lehátkách po dvoru, tak to totiž otec uspořádal; on a já jsme leželi uprosřed, obě matky byly po levé straně a dívky napravo. Když jsem uslyšel o tomto uspořádání, málem jsem otce políbil, hned jak jsem přišel, že dívku umístil tak, abych na ni viděl. Co jsem jedl, to jsem přísambůh nevěděl. Připadal jsem si, jako bych jedl ve snách. Opřel jsem se o loket na podušku, naklonil jsem se a tvář v tvář jsem se na dívku díval, snaže se to před svou bohyní skryt. To byla pro mě ta pravá hostina.

Když bylo po jídle, vstoupil chlapec s kitharou, byl to otcův služebník, a nejprve drnkal na struny jen tak holýma rukama. Lehce se jich dotýkal a jeho prsty jemně šepaly tóny; potom již uhodil do strun palíčkou a po krátké předehře ke zvukům strun připojil zpěv. Obsahem písně bylo, jak se Apollón hněval na Dafné, která před ním prchala, jak ji pronásledoval a chtěl chytit, jak se dívka proměnila v keř a Apollón se tím keřem ověncil. Zpěv mi rozbuřil krev ještě více, neboť milostná píseň podněcuje žádostivost. I když se člověk nutí k sebeovládání, přece jen ho příklad vábí k napodobení, a to tím spíše, když příklad přichází od bytosti mocnější. Úcta k dokonalejší bytosti mění nedokonalý ostych v odhodlanost.

Řekl jsem si: „Ejhle, i Apollón je zamilován, i on miluje dívku, nestydí se za svou lásku a dívku pronásleduje; a ty váháš, stydíš se a hloupě rozumuješ: což jsi silnější nežli bůh?“

6 Když nastal večer, odebraly se nejdříve ke spánku ženy a brzy nato i my. Ostatní usnali s příjemně naphněnými žaludky, kdežto já jsem se nejlépe poměl očima. Byl jsem pln divčiny tváře a nasycen diváním a odcházal do němoty opilý láskou. Když jsem vešel do ložnice, kde jsem obvykle spal, nemohl jsem usnout. Všechny strasti i tělesné rány jsou v noci vždy horší a znovu se ozývají, když odpočíváme, a působí bolesti. Jakmile tělo odpočívá, tu má rána kdy bolet. A rány duševní bojí daleko více, když je tělo v klidu. Ve dne mají oči i uši stále co dělat a tak otupují ostří bolu, protože odvádějí pozornost duše jinam a brání jí, aby se

zabývala jen utrpením. Když však se tělo oddalo klidu, je duše zůstavena sama sobě a bolem překypuje. Pozvedne se všechno, co až dosud bylo v klidu; přičiny smutku u lidí smutných, starosti u lidí, kteří jsou v tísni, strach u lidí, kteří jsou v nebezpečí, a žár u lidí zamilovaných.

Teprve k ránu se nade mnou spánek trochu slitoval a dal mi odpocínout. Ale ani tehdy mi dívka nesešla z mysli. Stále jsem snil jen o Leukippé. Rozmlouval jsem s ní a laskoval, spolu jsme hodovali a objímali jsme se; zažíval jsem více krásných okamžiků nežli ve dne, dokonce jsem ji líbal, a byly to opravdové polibky. Když mě služebník budil, vyhuboval jsem mu, že přichází nevhod, protože zapudil tak sladký sen. Jakmile jsem vstal, procházel jsem se pomalu po domě, aby mě dívka viděla. V rukou jsem držel knihu a skloněn k ní jsem četl. Kdykoli jsem byl u jejích dveří, pohlédl jsem potají stranou. Tak jsem chodil sem a tam, láska se mne zmocňovala stále pevněji a odcházel jsem s bolestí v srdci. Takto jsem se trápil tři dni.

7 Měl jsem bratrance Kleinia, byl to mladý sirotek, o dvě léta starší nežli já, který již lásky okusil. Byla to láska k chlapci. Tak byl do něho zamilován, že i koně koupil a hned mu ho daroval, když ho chlapec uviděl a vychvaloval. Posmíval jsem se mu neustále, že je blázen, když se zabývá láskou a je otrokem milostné rozkoše. Usmál se, potřásl hlavou a pravil:

„I ty se jednou staneš otrokem.“

Brzy potom jsem k němu zašel, přátelsky ho pozdravil, přišel k němu a řekl jsem mu:

„Byl jsem, Kleinio, potrestán za to, že jsem se ti vysmíval; i já jsem se stal otrokem.“

Vesele zatlaskal, zasmál se, povstal a polbil mě na čelo, na němž bylo znát, že jsem pro lásku málo spal. „Jsi zamilován,“ pravil, „opravdu jsi zamilován, je ti to vidět na očích.“

Sotva to dořekl, přiběhl Chariklés (tak se jmenoval jeho chlapec) a pln neklidu zvolal:

„Jsem pro tebe ztracen, Kleinio.“

Kleinias zasténal, jako by ho z duše mladkovy plamen

zasáhl. „Usmrtíš mě,“ pravil, „když budeš mlčet. Co tě zarmucuje? Proti komu je třeba bojovat?“

„Proti snátku,“ odvětil Chariklés, „otec mě chce oženit, a k tomu s ošklivou dívkou, což je dvojnásobně neštěstí. Žena je zlo, i když je krásná; je-li však ještě k tomu ošklivá, je to bída dvojnásobná. Otec však hledí na bohatství a pospíchá, aby se snátek uskutečnil. Já nešťastník se mám oženit s jejími penězi! Takhle mě snátkem prodávají!“

8 Když to Kleinias uslyšel, zbledl. Znovu chlapec vybízel, aby snátek odložil, a proklínal ženské pokolení.

„Otec už tě chce oženit,“ pravil. „Čin ses provinil, že máš být spoután? Což jsi neslyšel, že Zeus řekl:

*„Za oheň trýzeň jim dám a všechny bude je těšit,
dosyta budou ji mít; ac těžká, vždy vděčně ji přijmou.“*

Takové je potěšení s ženami, podobá se povaze Sitrén; i ty vraždí rozkošnou písní. Musíš se bránit tomu velikému zlu už od samého začátku příprav na svatbu, od bzučení píšťal, bouchání dveří a chození s pochodněmi. Což netekne každý, kdo spatří tolik zmatku: „Nešťastný je ten, kdo se chce oženit, myslím, že ho posílají do boje? Kdyby ses nevyznal v básnictví, mohl bys nevědět, co ženy způsobily; ty však můžeš i jiným lidem povědět, jakými příběhy ženy naplnily jeviště. Můžeš vyprávět o náhrdelníku Eryfilinu, o stole Filoméliné, o pomluvě Stheneboiné, o krádeži Aeropiné a o vraždě, kterou spáchala Prokné. Což nezpůsobil Agamemnón svou touhou po kráse Chryseovny Řekům pohromu? Což si Achilleus nezpůsobil sám zármutek touhou po kráse Briteovny? Kandaülés dostane krásnou ženu, ale žena ho zavraždí. Helena byla celá žhavá, aby se vdala, a způsobila tím v Tróji jiný požár. A kolik ženichů zahubilo, že se ucházeli o snátek s moudrou Pénélopou? Hippolyta zabila Faidra, protože ho milovala, Klytáimnéstra zase zabila Agamemnóna, protože ho nemilovala! Čeho se všeho ženy nedopouštějí! Vraždí, i když milují, vráždí, i když nemilují. Krásný Agamemnón musel být zavražděn, ačkoli se jeho krása nebes dotýkala,

hlavou i zrakem podoben Diuvi dšticimu blesky,

a takovou hlavu, ó Die, usekla žena. Takové věci se vypravují o krásných ženách, a to je ještě menší pohroma. Krása totiž poskytuje jakousi útěchu v útrapách a je štěstím v neštěstí. Není-li ta dívka ani hezká, jak pravíš, pak je to dvojnásobná pohroma. Kdo to má vydržet! A k tomu tak hezký mládenec! Při bozích, Charikle, nedej se zotročit a neztrácej květ svého mládí dřív, než přijde čas, neboť mimo jiné i to je stinná stránka manželství, připravuje totiž člověka o sílu. Jen mi, prosím tě, Charikle, neuvraďni a nedávej krásnou růži utrhnout ošklivému sedlákovi.“

„Bude to má starost a starost bohů,“ odpověděl Chariklés, „vždyť je do svatby ještě několik dní. I za jedinou noc se může leccos stát. V klidu uvážíme, co dělat. Nechme toho teď, jdu jezdit na koni. Od chvilky, kdy jsi mi krásného koně věnoval, ještě jsem se na tvém daru pořádně neprojel. Tělesné cvičení mi ulehčí duševní útrapy.“ Odešel, jak řekl, protože se chtěl poprvé a naposledy projet na koni.

9 Vyložil jsem Kleiniovi svůj případ, jak se věc přihodila, jak jsem trpěl, jak jsem ji spatřil, o jejím příchodu, o hostině a o dívčí kráse.

„Nevydržím to, Kleinio,“ pravil jsem nakonec, neboť jsem příliš trpěl, „Eros mě zachvátil celého, plaší spánek z mých očí a všude se mi zjevuje Leukippé. Nikoho na světě nepostihlo takové neštěstí, je se mnou všude, kudy chodím.“

„Nemluv hlouposti,“ odvětil Kleiniás, „vždyť máš v lásce štěstí, nemusíš chodit k cizím dveřím ani brát na pomoc posílka. Osud ti dal milovanou bystrost a přivedl ti ji až do domu. Vždyť jinému milenci musí stačit jen pohled, když dívku doma hlidají. Pro mnohé milence je největší blaho, jestliže dosáhnou svého štěstí aspoň pohledem; šťastnějším z nich se podaří promluvit třeba jen slovíčko. Ty však ji máš stále na očích, slyšíš její slova, hoduješ s ní a poplýváš. Takové máš štěstí, a ještě si stěžuješ. Jsi nevděčný k darům lásky. Což nevíš, že v pohledu na milovanou dívku je více rozkoše nežli v lásce samotné? Když se oči odrážejí

v sobě navzájem, zobrazuje se v nich tělesná podoba jako v zrcadle. Proud krásy, který se očima vlevá do duše, přináší vzájemné spojení i na dálku. A je v tom vsutku něco z tělesného spojení, je to, jako byste se objímali. Prorokují ti, že tvá láska dojde brzy naplnění. Nejlepší prostředek, jak milenkou získat, je být stále v její společnosti. Pohled je prostředníkem lásky a neustálá společnost spolehlivě vede k náklonnosti. Dají-li se stálým stykem zkrotit divoká zvířata, tím spíše se dá takovým způsobem obměkčit žena. Pro dívku je cosi lákavého v tom, je-li milenc s ní stejného stáří. Přirozený pud mladičtvé síly a vědomí, že je sama milována, probouzí u dívky často lásku navzájem. Každá dívka chce být krásná, má radost, že ji někdo miluje, a je vděčná, že jí to svou láskou dosvědčuje. Kdyby se do ní někdo nezamiloval, ani by nevěřila, že krásná je. Radím ti jen jedno: postarej se, aby věděla, že ji miluješ, a co nevidět ti to oplatí.“

„Jakým způsobem,“ ptal jsem se ho, „by se mohla tahle předpověď splnit? Porad' mi, máš přece větší zkušenosti než já a lépe se vyznáš v tajích boha lásky. Co mám říci? Co mám udělat? Jak mám svou milou získat? Vždyť já se v těch způsobech nevyznám.“

10 „V těchhle věcech nehledej poučení u nikoho,“ odvětil Kleiniás, „i bůh lásky je samoučkem. Právě tak, jako nikdo neučí novorozeňata, jak se mají žít, a ona sama na to přijdou a vědí, že v prsech je pro ně prostřeno, stejně se i poprvé zamilovaný mládenec nepotřebuje učit, jak má plodit potomstvo. I kdybys měl strach a hrozilo ti, že zmeškáš příležitost, přijdeš na to, jak milovat, a nezmylíš se, i když to bude poprvé. Bůh lásky sám tě na to přivede. Poslyš však a dej pozor, pokud jde o věci obecně známé, které nezávisí na okamžité situaci. Neřkej dříve nic o rozkoších milování, ale měj se k dílu potichu. Chlapci i děvče jsou si ve studu rovni; i když je jímají milostné touhy, nechtějí slyšet nic o tom, co se s nimi děje, protože považují slova za necudná. Ženy zkušene si libují i ve slovech, dívka však klidně snáší milostné hříčky milenců, a potom pojednou naznačí pokynem, že svoluje. Budeš-li ji žádat

o souhlas k činu, urazíš slovy její sluch, začervená se, tvoje řeči se jí znelbí a bude myslet, že jí tupíš. I kdyby ti chtěla vyhovět, bude se stydět. Domnívá se totiž, že v tu chvíli již došlo k činu, zatímco vlastně o něm jen poslouchá slova rozkoše. Použiješ-li však jiného způsobu a dosáhneš-li její povolnosti, chutě pokračuji, ale mlč co nejvíce jako při mysteriích; jemně se k ní přiblíž a dej jí polibek. Milencův polibek znamená tiché požádání pro milenkou, která chce lasku poskytnout, a prosbu pro milenkou, která nechce. I když třeba souhlasí, že se ti oddají, ba často i když samy s chutí pokračují k věci, přece chtějí, aby se zdálo, že byly znásilněny, aby zdáním nezbytnosti potlačily ostych z toho, že se rády poddaly. Nedej se zmašť, uvidíš-li, že se zdráhá, dávej však pozor, jak se zdráhá. V takové chvíli je třeba moudře postupovat. Trvá-li na svém, nepoužívej násilí, není ještě svolná; jestliže její zdráhání slábne, přejí jí její pokrytectví, abys hru nepokazil.“

11 „Velice jsi mi dodal ducha, Kleinio,“ pravil jsem, „a já jsem přesvědčen, že budu mít úspěch. Stejně však mám strach, aby se mi štěstí nestalo pramenem větších útrap a nespálilo mě ještě větším žářem lásky. Co si počnu, zvěš-li se mé utrpení? Oženit se s ní sotva budu moci, neboť jsem zasnouben s jinou dívkou. Otec na mě naléhá, aby ke sňatku došlo. Jeho požadavek je spravedlivý, abych se totiž neoženil s cizinkou ani s dívkou ošklivou, ani mě neprodává za žok peněz jako otec Chariklív; dává mi svou vlastní dceru, a krásnou, bohové, dokud jsem nespáttil Leukippu. Teď však jsem k její kráse slepý a mám oči jen pro Leukippu. Jsem mezi dvěma ohni, láska zápasí s otcem; na jedné straně úcta k otci, na druhé žár lásky. Jak mám mezi nimi spravedlivě rozhodnout? Osud se potýká s přirozeností. Chtěl bych, otče, učinit rozhodnutí ve tvůj prospěch, ale staví se tomu na odpor protivník příliš houževnatý, protivník, který soudce mučí, má připraveny střelby a hájí svou věc plamenem. Neposlechnu-li ho, otče, shořím v tom ohni sám.“

12 Takové úvahy jsme rozprádali o těch věcech a o bohu lásky. Pojednou však přiběhl jakýsi otrok z čeledi Chariklo-

vy a na tváři mu bylo vidět, že nese zlou novinu, takže i Kleinias náhle zvolal, když ho spatřil:

„Chariklovi se přihodilo něco zlého.“

Ještě nežli to dořekl, vyrazil ze sebe služebník:

„Charikles je mrtev.“

Kleinias na tu zprávu oněměl a ztuhl, jako by jeho rozum zachvátil závan vichřice. Služebník pokračoval:

„Vsedl na svého koně, Kleinio, a zprvu jel pomalu. Po dvoru nebo třech kolech koně zastavil a sedě v sedle utíral mu pot. Při tom nedával pozor na uzdu. Zatímco utíral od potu sedlo, povstal vzadu hluk, kůň se polekal, vyskočil přímo kupředu a běžel, kam ho nohy nesly. Hryzl udidlo, vypínal šiji s naježenou hřívou a vybičován strachem letěl s větrem o závod. Přední nohy vyskakovaly a zadní jako by chtěly přední dohonit, a tak zrychlovaly běh a koně poháněly kupředu. Závodem svých nohou se kůň při skocích vzhůru a dolů probýbal a jeho záda se v dostizích obou párů noh kolébala jako loď v bouři. Chudáka Charikla houpaní vyhodilo ze sedla a hned sklouzával k occasu, hned zase přepadl na šiji koně. Prudké vlnění jím otfásalo. Protože se nemohl zmocnit uzdy, ponechal jízdu volný průběh a oddal se osudu. Kůň v trysku seběhl z cesty, vyskočil do lesa a naráz shodil nešťastného Charikla o strom. Jako prakem vymrštěn vyletěl ze sedla. Větve stromu ho na obličej poranily a poškrábaly tolika ranami, kolik bylo na větvích ostrých hrotů. Zapletl se však do uzdy, která nepovolila a táhla ho dále po stezce smrti. Kůň se pádem Chariklovým vyděsil ještě více, a protože mu tělo jezdeck bránilo v běhu, rozdupal nešťastníka, aby se uvolnil z pouta, které mu bránilo v útěku, takže by sotva Charikla poznal, kdo by ho spatřil.“

13 Když to Kleinias vyslechl, chvíli mlčel, jak byl ohromen, potom se probíral, začal hrozně nařkat, vyběhl a spěchal k mrtvému. Šel jsem s ním také a těšil jsem ho, jak jsem mohl. Mezitím však Charikla přinesli, byla to žalostná a bědná podívaná. Byl samá rána, takže se nikdo z přítomných nezdržel slz. Jeho otec spustil nářek a rozrušen velice plakal:

„Jaký jsi byl, symu, když jsi ode mne odcházel, a jak se mi vrátil! To nešťastné ježdění! Sešel jsi smrti neobyčejnou a tvá mrtvola se nepodobá člověku. Jini zemřeli si zachovají aspoň stopu svých rysů, a i když květ tváře zahynul, udržuje si tvář svou podobu; vypadá, jako by spala, a tak ulehčuje zámutek. Duši smrt odnáší, ale lidské po- nechává. Ty však jsi z dopuštění osudu zároveň ztratil i to; zemřel jsi pro mě dvojnásob, duši i tělem, zemřel s tebou i stín tvé podoby. Tvá duše odletěla a v těle tě nenacházím. Kdy se, symu, oženíš? Kdy ti vystrojím svatbu, jezdcé a ženichu? Zenichu, který svatby nedožil, jezdcé nešťastný! Hrob bude, dítě, tvým ložem svatebním, smrt je tvým sňatkem, nářek písní svatební a pláč oslavou svatby. Myslel jsem si, chlapče, že pro tebe jiný oheň zapálím, ale zhasil ho závistivý osud spolu s tebou. Místo toho zažehni pochodně pohřební. Ó, to je zlý pochodňový průvod! Svatební pochodně se ti změnil v pohřeb!“

14 Takovými slovy nařikal otec. Z druhé strany bědoval nad sebou Kleiniás (a byl to nářek o závod mezi milencem a otcem):

„Já jsem zahubil svého pána! Proč jsem mu dával takový dar! Proč jsem mu raději nedal zlatou číši, aby mohl před pitím konat úlitby a pyšnit se mým darem! Já nešťastný jsem věnoval krásnému jinochu zviře a to zlé zviře jsem okrášlil prosinami, čelenkami a puklami ze stříbra a zlatými ořezemi. Běda, Charikle! Tvého vraha jsem zlatem ozdobil. Kobylu ze všech zvířat nejdivočejší, zlá a nevděčná, která nemáš smysl pro krásu! On ti stíral pot a sliboval ti bohatou píci, líboval si, jak běžíš, a tys ho zabila, ačkoli tě chválil. Neradovala ses, že na tebe sedl takový krasavec, ani ses takovým jezdcem nepyšnila, ale shodilas, tvore bez lásky, krásu na zem. Běda mně nešťastnému, vždyť já jsem koupil tvého vraha, který lidi zabývá!“

15 Po pohřbu jsem ihned spěchal za svou dívkou. Byla v zahradě u našeho domu. Na zahradě byl hájek, milý na pohled, a okolo něho dosti vysoká ohrada. Na každé ze stran (byly čtyři) stála řada sloupů a uvrnit mezi řadami sloupů stála nádherná skupina stromů. Větve kvetly a pro-

plétaly se navzájem. Sousední větve se spleťaly svým listovím, listy se navzájem objímaly a plody visely vedle sebe. Takové tam bylo společenství rostlin. Na některých silnějších stromech rosti břečtan a svlačec. Svlačec visel z platanu a obrusl ho jako vlnající hřiva, břečtan se ovinul okolo smruku a strom byl pro jeho výhonky obydlim; strom poskytoval břečtanu oporu a břečtan věnil jeho korunu. Z obou stran stromu zářila svými listy vinná réva, podepřená rákosovými hůlkami, její plody svítily svou zralou krásou, jak visely v otvorech rákosové mříže, a byly na stromě jako kadeře. Vitr si pohrával s listím v korunách, takže slunce tvořilo na zemi třípytící se lenky stín.

Květiny pestrých barev na záhonu byly také krásné; půda se jimi červenalá; rostly tam fialky, narcisy a růže. Růže i narcisy měly stejně velké kalichy, jakoby poháry na rostlinách. Okvětní listky růží, které se od poupat oddělily, měly svrchu barvu krve a zespodu barvu mléka, kdežto narcisy byly z obou stran stejné barvy, jako růžové listky zespodu. Fialky nemají kalich a barvu mají jako moře za bezvětří. Uprostřed záhonů s květy tryskala fontána a pro odtok byl umělé vytvořen čverhranný rybníček. Květiny se ve vodě zrcadily, takže se zdálo, jako by háj byl dvojitý — jeden opravdový a jeden stínový.

V zahradě se popásali domácí ptáci, kteří se dali od lidí získat tím, že je lidé krmí. Svobodně poletujících ptáčků jásali v korunách stromů. Někteří zpívali své ptáččí písně, jini se pyšnili pestrým hávem svého peří. Zpívaly cikády a vlašťovky; cikády opěvaly lužko Jiřičino, vlašťovky zpívaly o hostině Tereové. Z domácích ptáků tam byli páv, labuť a papoušek; labuť se pásala u zdroje vody, papoušek byl v kleci, zavěšené na stromě, páv vláčel své peří mezi květinami. Pohled na květiny překonával ptáččí barvy a peří samo bylo jako květy.

16 Chtěje si dívku k lásce naklonit, dal jsem se do řeči se Satyrem. Přiležitost mi poskytl páv. Leukippé se právě procházela s Kleiou a zastavila se proti němu. Pták v tu chvíli šťastnou náhodou rozprostil své krásné peří a vystavoval je na odív.

„Tohle páv nedělá jen tak,“ pravil jsem, „má chut milovat. Kdykoli chce přilákat svou družku, vždycky se takhle vykrášíl. Vidíš ji tam, u platanu?“ Ukázal jsem na páví samičku. „Té teď ukazuje krásnou lucínu svých per. Pávova lucína je květnatější nežli obyčejná louka. Roste v ní i zlato na pérech. Purpurový kruh obíhá okolo kruhu zlatého, takže na péru je tvar oka.“

17 Satyros pochopil, kam svou řeč mířím, a aby mi umožnil o tom dále mluvit, zeptal se mě:

„To má Eros opravdu takovou sílu, že i na ptáky posílá svůj žár?“

„Nejen na ptáky,“ odpověděl jsem, „to přece není nic divného, když má sám křídla. Posílá ho i na plazy a na rostliny, a já myslím, že dokonce i na kameny. Vždyť ruda z Magnésie miluje železo. Jakmile je jen spatří a dotkne se ho, přitáhne je k sobě, jako by v sobě měla žár lásky. A není to něco jako polibek milujícího kamene a milovaného železa? O rostlinách to tvrdí filosofové a považoval bych to za pohádku, kdyby to neřikali také rolníci. Je prý to tak: jedna rostlina miluje druhou a nejvíce prý láska tíží datlovou palmu. Říkají, že jedna palma je samec a druhá samička. Samec samičku miluje, a stane-li se, že je samička daleko od místa, kde roste on, zamilovaný samec usychá. Rolník chápe zármutek stromu, a když chodí obhlížet své sady, dává pozor, kam se samec naklání; sklání se totiž směrem ke své milované. Jakmile to zjistí, léčí nemocný strom. Vezme větvičku samičí palmy a zastrčí ji do srdce samcovy. Duše stromu se osvěží a jeho umírající tělo se zase oživí a pozvedne, neboť se potěšilo objevením milenky. Taková je svatba rostlin.“

18 Jinde zase dochází ke svatbě vodních toků i přes moře. Milencem je řeka v Elidě a milenkou sicilský pramen. Řeka běží po moři jako po rovině a moře sladkého mlence nepohlcuje ve slaných vlnách; rozestupuje se pro jeho tok a tak vytrváří pro řeku řečiště. Takovým způsobem přivádí Alfeia jako ženicha Arethúse. Když se konají olympijské slavnosti, spouštíjí mnozí lidé do větrů řeky různé dary. Řeka je ihned odnáší své milence a jsou to její dary sva-

tební. I u hadů je zase jiné tajemství lásky, nejen mezi hady stejného rodu, ale i mezi různými. Pozemská zmije vzbuzuje vášně v mořském úhoři. Úhoř je had mořský, má podobu hada, ale obycje ryby. Když se chtějí snoubit, připlazí se zmije na mořský břeh, sycí směrem k moři a tím dává úhoři znamení. Úhoř výzvu poznává a vynořuje se z vln. Nevystupuje však hned ke své nevěstě, neboť ví, že má ve svých zubech jed. Vylzeze na balvan a čeká, až si nevěsta vyčistí tlamu. Oba se na sebe navzájem dívají, pozemská milenka a milenec z moře. Když pak milenka vyplivne to, čeho se milenec bojí, a on vidí, že smrtící jed je na zemi, tehdy sleze z balvanu, vylzeze na souš, milenku objímá a už se jejich polibků nebojí.“

19 Při vyprávění jsem se díval na Leukippu, jak na ni působí, když poslouchá o lásce. Naznačovala, že to ráda slyší. Připadalo mi, že zářivá krása páva zaniká vedle její tváře. Krása její postavy závodila s květinami na louce. Její obličej zářil barvou narcisů, na tvářích jí kvetly růže, falkami jiskřili paprsek jejich očí, kadeřavé vlasů se vlnily více nežli břechtan. Taková byla lucína Leukippiny tváře. Chvilku nato odešla, byl totiž čas, kdy hrávala na kitharu. Mně však připadalo, jako by byla přítomna. Odcházejíc vtiskla mi svou podobu do očí. Spolu se Satyrem jsme si pochvalovali, já své vyprávění, a on, že mi k němu dal příležitost.

I SPOKOJENI KRÁCELI JSME

k dřevině komnaté, abychom si poslechli její hru na kitharu. Nemohl jsem ani na chvíli odolat, abych se na ni nedíval. Nejprve zpívala Homérovy verše o boji Iva s kancerem, potom zanotovala nějakou veselou písničku, ve které se vělebila růže. Ponecháme-li stranou kudrlinky melodie a povíme-li si pouze slova písně, zní asi takto:

„Kdyby chtěl Zeus ustanovit královnu květin, pak by nad květinami panovala růže. Je ozdobou země, šperkem mezi rostlinami, okem květin, rudým světlejším loučky; její krása je zářivá. Dyše láskou, je prostřednicí Afrodítinou, honosí se vonnými listky, pyšní se pohyblivým listovím a listy se usmívají vánku vstříc.“

Takovou zpívala píseň. Mně se zdálo, že vidím růži na jejích rtech, jako by někdo dal květinu kalichu podobu úst.

2 Sotva dozpívala, byl opět čas k jídlu. Slavil se tenkrát svátek Dionýsa, patrona vinobraní. Dionýsa považují Tyřané za svého, i když zpívají báji o Kadmovi. O původu svátku vypravují pověst, že prý kdysi lidé víno neznali, dokud se ho nedostalo Tyřanům. Nebylo tmavé víno vonné, nebylo víno z révy biblíské, nebylo thrácké víno Martónovo, ani chijské, pěstované v Lakonii, ani ostrovní víno ikarské; ta všechna pocházejí z vín tyrských, neboť v Tyrú vyrostla praměti všech vinných rév. Žil tam jakýsi pohostinný pastýř, Athéňané ho jmenují Ikarios, a ten dal v Tyrú podnět ke vzniku pověsti, která je považována za pověst atickou. K tomuto pastýři přišel Dionýsos a pastýř ho pohostil tím, co dává země a vemena krav. Jako nápoj pil totéž, co pil hovězí dobytek, neboť víno ještě nebylo. Dionýsos pochválil pastýře za milé přijetí a na důkaz svého přátelství mu podal číši. Nápoj v ní bylo víno. Pastýř se napil, radostně zajásal a řekl bohů:

„Odkud máš, cizince, takovou červenou vodu? Kde jsi našel tak sladkou krev? To není taková voda, jaká teče ze země! Voda vstupuje do útrobu a způsobuje jen nepatrný pocit rozkoše, kdežto tento nápoj oblažuje nozdry ještě dříve nežli ústa; na dotek je studený, ale když sestoupí do žaludku, vydechuje žár.“

„To je šťáva z ovoce,“ odvětil Dionýsos, „je to krev vinných hroznů.“ Nato odvedl bůh pastýře k vinné révě, nathal hroznů, stiskl je a ukázav na révu, pravil: „To je ta voda a zde je její pramen.“ Tak se podle tyrského vyprávění lidem dostalo víno.

3 Toho dne se tedy slavil svátek na počest boha Dionýsa. Otec její chtěl také oslavit a dal k hostině všechno připravit co nejnákladněji. Na stůl dal postavit i nádherný bohů zasvěcený džbán, který krásou zůstával jen za džbánem Glauka z Chiu. Byl celý zhotoven z broušeného skla. Ověšen byl kolem dokola révovím, které bylo do něho zasazeno, na všech stranách visely hrozny. Byly však všechny nezralé, pokud byl džbán prázdný. Když se do džbánu nalévalo víno, hroznů poněkudle odspodu tmavlo a z nezralého se stával zralým. Blízko hroznů byl zobrazen Dionýsos jako účastník vinobraní.

Když jsme popili, pohlížel jsem na Leukippu již smněleji. Eros a Dionýsos jsou dva božští násilníci, zmocňují se duše a ponoukají ji k nestydatosti. Jeden ji zažlhl svým obvyklým žárem a druhý přilévá víno, jako olej do ohně. Víno je totiž pro lásku živnou půdou. I dívka se již odvažovala pohlížet na mě s větším zájmem.

Tak se nám vedlo po deset dní; ale neodvážili jsme se ani jsme nepokročili dále než jen ke hře očí.

4 Svěřil jsem se se vším Satyrovi a žádal jsem ho, aby mi byl nápomocen. Odpověděl, že už o tom dávno ví, dřív než se to dozvěděl ode mne, že však váhal vyzvídat, protože nechtěl, abych já věděl, že on ví. Když někdo tajně miluje a druhý na něm vyzvídá, tu na zvědavého všetečku milující nevráží jako na zrádce.

„Náhoda nám ostatně přeje,“ dodal, „její komorná Kleió se se mnou spřátelila a chová se ke mně jako ke

svému milovníku. Pomaloučku a polehounčku si ji natolik získám, že nám bude tak nakloněna, že nám pomůže. Ne-smíš však přestat na pokusech získat dívku očima, musíš s ní i vřeleji promluvit. Při tom si pomáhěj i jinak. Vezmi ji za ruku, stiskni jí prsty a přitom povzdechni. Bude-li tvé počínání klidně snášet a dá-li si je líbit, pak už je tvým úkolem nazvat ji svou paní a dát jí polibek na šíji.“

„Při Athéně,“ odvětil jsem mu, „tvůj návod je přesvědčivý; obávám se však, abych se nestal v lásce špatným zápasníkem, protože nemám dost odvahy.“

„Eros, vzácný pane,“ nato zase on, „nesnáší zbabělost. Vidíš přece, jak vypadá bojovně, má luk, toulce se šípy a oheň, to všechno jsou věci mužské a čiši z nich odvahy. Takového boha v sobě máš, a přesto jsi zbabělý a měl bys strach? Dej pozor, aby tvá láska nebyla lži. Začátek ti umožním; odvedu Kleió, jakmile jen uvidím, že je vhodný čas, abys mohl s dívkou zůstat o samotě.“

5 Řekl a odešel ven. Zůstal jsem sám a podnícen Satyrem dodával jsem si vůči dívce odvahy. „Jak dlouho budeš mlčet, ty zbabělče,“ říkal jsem si, „proč jsi tak zbabělý voják statečného boha? Čekáš snad, že dívka k tobě přijde sama?“ Po chvíli jsem si dodal: „Proč nemáš, nešťastníku, rozum? Proč nemiluješ, koho milovat máš? Máš v domě jinou krásnou dívku! Tu měj rád, na tu se divěj, neboť to je tvoje nevěsta.“ Už se zdálo, že jsem sám sebe přesvědčil, ale Eros odpověděl jakoby z hloubi mého srdce: „Ty odváživče, proti mně táhneš do boje? Já mám křídla a vládmu lukem a ohněm, jak bys mi mohl uniknout? I kdyby ses uchránil před lukem, neunikneš ohni. A kdybys snad uhasil tento oheň svou umírněností, dostihnu tě letem.“

6 Ponořen dotakových úvah stanul jsem neočekávaně dívce tváří v tvář. Jak jsem ji spatřil, náhle jsem zbledl a hned nato mě polil ruměncem. Byla sama, ani Kleió ji nedoprovázela. Byl jsem zmaten a nevěda, co říci, oslovil jsem ji: „Bud' zdráva, paní má.“

Sladce se usmála a úsměvem naznačila, že chápe, proč jsem ji pozdravil jako svou paní. Odvětila: „Já svou paní? Neříkej!“

„Jeden z bohů ti mě prodal jako Hérakla královně Omfalé.“

„Myslíš Herma? Tomu Zeus poručil prodej uskutečnit,“ zasmála se.

„Kdepak Herma, nevytáčejí se,“ pravil jsem, „víš dobře, o čem mluvím!“ Slovo dalo slovo a náhoda mi pomohla.

7 Den nato okolo poledne hrála Leukippé na kitharu. Byl jsem poblíže a také Kleió seděla vedle ní. Procházel jsem se. Pojednou přiletěla odněkud včela a bodla Kleió do ruky. Kleió vykřikla, Leukippé vyskočila, odložila kitharu a prohlížela ránu. Hned Kleió těšila a vybízela ji, aby nenaříkala, že jí bolest zažene dvojím zatřkáním. Naučila prý se mu od jakési Egyptanky, je proti vosím a včelám zihadlím; a hned je zazpívala. Po chvíli Kleió prohlásila, že už je jí lépe.

V tu chvíli náhodou nějaká včela či vosička zabzučela kolem mé tváře a přiletěla blíž. Dostal jsem nápad, přitiskl jsem ruku k obličejí a předstíral jsem, že jsem dostal zihadlo a že mě to bolí. Leukippé ke mně přiběhla, ruku mi odtáhla a prala se, kam jsem bodnutí dostal.

„Do rtu,“ odvětil jsem, „ale proč nezatřkáš, má nejdražší?“

Přikročila ke mně, našpulila ústa, aby mohla zatřkávat, a cosi šeptala lehce se dotýkajíc mých rtů. Líbal jsem ji mlčky tichými polibky a ona otevírala a zavírala ústa, jako by šeptala zatřkávradlo, ale místo zatřkávrání mi dávala hubičky. V tu chvíli jsem ji už bez okolků objal a polbil. Ona však ustoupila a ozvala se:

„Co děláš? Cožpak i ty zatřkáváš?“

„To zatřkávradlo se mi líbí,“ odpověděl jsem, „mou bolest jsi jím vyhojila.“ Když pochopila, co mám na mysli, a usmála se, dodal jsem si smělosti a řekl jsem: „Béda mi, má lásko, jsem znovu raněn a daleko hůře. Rána vjela až do srdce a žádá si svého zatřkávrání. Vzdýt i ty máš na ústech včelu. Jsi sladká jak med a tvé polibky zraňují. Prosim tě, zatřkávej ihned, ale neodbyvej zatřkávrání stručně, abys ránu znovu nerozjittila.“ Zároveň jsem ji pevněji objal a líbal směleji. Naoko se sice bránila, ale snášela to.

8 V tom okamžiku jsme zdálky spatřili služebnici, jak se vrací, a odtrhli jsme se od sebe: já nerad a se smutkem; co cítila ona, nevím. Bylo mi lehčeji a byl jsem pln nadějí. Pociťoval jsem živé polibek na svých rtech a chránil jsem jej pečlivě jako poklad; uchovával jsem si slast polibení, neboť je sladká nade vše. Vždyť také vzniká na nejkrásnější části těla; ústa jsou nástrojem hlasu a hlas je odrazem duše. Dotečky úst vysílají paprsky rozkoše a přitahují duše vzhůru k polibkům. Nevím, že bych byl dříve tak cítil své srdce; tehdy však jsem pochopil, že žádný blažený pocit nepřevyšuje polibek z lásky.

9 Když nastal čas k večeri, zalehli jsme zase ve stejném pořádku. Satyros nám naléval víno a přitom se člnsi zavděčil mé lásce. Zaměnil číše, mou postavil před dívku a její přede mě, oběma nalil a podal. Dával jsem pozor, na které místo Leukippé pijíc položila ret, a při pítí jsem své rty přiložil na totéž místo. Takovým způsobem jsem pohár polbil a hubičku poslal Leukippé. Když to dívka viděla, pochopila, že lhbám stopu jejích rtů. Potom však Satyros poháry sebral a znovu je zaměnil. Tu jsem uviděl, že měl dívka napodobuje a pije stejným způsobem jako já, a měl jsem ještě větší radost. Stalo se tak i potřetí a počtvrté a po celý zbytek dne jsme si tak po pohárech posílali hubičky.

10 Po večeri ke mně přišel Satyros a pravil:

„Teď je čas, aby ses zachoval jako muž. Dívčina matka je, jak víš, unavena a odpočívá ve své komnatě. Dcera se jako obvykle před spaním prochází sama v doprovodu Kleió. I tu ti odvedu stranou na slovíčko.“

Po těchto slovech dával Satyros pozor na Kleió a já zase na Leukippu. A stalo se: Satyros Kleió odvedl a dívka zůstala a procházela se sama. Všiml jsem si, že už je skoro tma, a přistoupil jsem k ní s větší sebedůvěrou, získanou prvním úspěchem, jako voják, který již zvířezil a bojem pohrdá. Bylo toho víc, co mi dodávalo smělosti: víno, láska, naděje a pocit opuštěnosti.

Slovo jsem nepromluvil, a jako by se rozumělo samo sebou, jsem ji prostě objal a polbil. Když jsem se chystal

podniknout další výboje, strhl se za námi nějaký hluk. Překvapení jsme vyskočili, Leukippé se obrátila směrem ke svému obydlí a já na druhou stranu. Měl jsem pořádný dopal, že se mi taková krásná příležitost pokazila, a huboval jsem na onen hluk. V tu chvíli mi také vykročili vstříc Satyros s úsměvem na tváři. Myslím, že viděl, co jsme dělali, protože ve skrytu pod jakýmsi stromem dával pozor, aby nás nikdo nepřekvapil. On to také byl, kdo hluk způsobil, protože viděl, že se někdo blíží.

11 Po několika dnech začal můj otec chystat mou ženitbu s větším urychlením, nežli původně zamýšlel. Poplášily ho totiž mnohé sny. Zdálo se mu, že vede náš svatební průvod, a ve chvíli, kdy chtěl zapálit pochodně, mu zhasl oheň. Proto tím více spíchal, aby nás spojil. Sňatek byl ustanoven na následující den. Nakoupil, co nevěsta ke svatbě potřebovala: náhrdelník z pestrých drahokamů, šat celý barvy purpurové; tam, kde jsou jiná roucha zdobena purpurem, byl zdoben zlatem. Drahokamy mezi sebou zavodilily krásou; hyacint byl jako zkamenělá růže, ametyst vrhal odlesky skoro jako zlato. Uprostřed byly tři drahokamy, jejichž barvy na sebe navazovaly. Všechny tři byly zbarveny takto: okraj kamene byl černý, střední část byla bílá a černě do ní přecházela a uvnitř bílého pole byla nachová skvrna; drahokam byl zasazen do zlata a vypadal jako zlaté oko.

Purpurová barva šatu nebyla obvyčejnou barvou, nýbrž purpurem, o němž Tyrší vypravují, že ho objevil pastýřův pes. Tímto purpurem se barví podnes roucho Afroditino. Byl kdysi čas, kdy bylo zdobení purpurem lidem neznámé. Skrýval její uvnitř ve své skořápce malý měkkýš. Měkkýše ulovil jako svou kořist jakýsi rybář. Myslel, že je to ryba, ale když viděl, jak tvrdou má měkkýš skořápku, zaklel nad takovou kořistí a odhodil ji jako smetí z moře vylovené. Tuto výtečnou věc našel pes a rozdrtil ji v zubech. Okolo psi tlamy tekla barva purpuru, zabarvila jeho čelist a ulpěla na jeho pyscích. Tu pastýř vidí, že má pes pysky zkrvavené, myslí, že je to poranění, a nikoli barva, jde s ním k moři a omývá ho. Červená barva však zazářila jasněji, a jak se jí

dotýkal rukama, zbarvily se i jeho ruce červeně. Tu pastýř pochopil přirozenou povahu měkkýše, že má v sobě látku, kterou je možno věci zkrášlovat. Vzal chumáč vlny a strčil ho do dutiny skořápky, neboť hledal, jaké tajemství vězí v měkkýši. Vlna se zbarvila na rudo stejně jako psí tlama. Tak se naučil znát povahu purpuru. Vzal několik kamenů, rozblil obal, v němž je látka ukryta, tím otevřel svatyni purpuru a našel zásobu barvy.

12 Otec tedy konal úvodní oběti pro sňatek. Když jsem to uslyšel, byl jsem zarcen a hledal jsem způsob, jak sňatek odsunout. Zatímco jsem nad tím uvažoval, nastal náhle zmatek v mužské části domu. Přihodilo se něco takového: Když otec právě obětoval a oběť ležela na oltáři, spustil se z výše orel a uchvátil ji. Nic nebylo platné, že přítomní spustili veliký povyk, pták s kořistí unikl. Došlo se samozřejmě k názoru, že je to špatné znamení, a upustilo se toho dne od svatebních obřadů.

Otec povolal věšce a vykladače a vyklíčil jim, co pták učinil. Věšci prohlásili, že je třeba o půlnoci vykonat na mořském břehu oběť Diovi Pohostinnému. Směřem k moři totiž pták odletěl. Oběť byla bez průtahu vykonána. Potom se už neobjevil žádný orel, který by odlétal směrem k moři. Za to, co se stalo, jsem orla vychvaloval až do nebes a proklašoval jsem, že je po právu králem všech ptáků. Zanedlouho se ukázalo, jaké mělo toto znamení všech ptáků.

13 V Byzantiu žil mládenec jménem Kallisthenés. Byl to bohatý sirotek, zkažený přepychem. Ten uslyšel, že je Sóstratova dcera krásná, a usmyslel si, že se musí stát jeho ženou, ačkoli ji nikdy neviděl; byl do ní jen z doslechu zamilován. Lidé, kteří se nedovedou ovládat, bývají tak domyšliví, že se vášnivě zamilují podle toho, co slyšeli, a slova mají na ně stejný účinek, jaký mají na duši člověka oči krásou poraněné. Kallisthenés navštívil Sóstrata, ještě nežli na Byzantské dolehla válka, a požádal ho o ruku jeho dcery. Sóstratos ho odmítl, protože se mu nelíbil jeho nevázaný život. Kallisthenés se rozhněval, jednak protože považoval Sóstratovo odmítnutí za krivdu, jednak protože byl zamilován. Znovu si představoval krásu dívčinu a snil

o tom, co nespátíl, a vůbec nedal nájevo, že je rozezlén. Kul plány, jak se Sóstratovi pomstit za příkoří a jak ukojit svou žádost. V Byzantiu totiž byl zákon, podle kterého ten, kdo unesl dívku a učinil ji ženou, byl pokutován tím, že se s ní musel oženit. Na tento zákon Kallisthenés spoléhal a čekal na příhodnou chvíli k činu.

14 Mezi tím však nastala válka a Sóstratova dcera přišla k nám. Kallisthenés o tom všem věděl a tím spíše kul své pikle. Na pomoc mu přišlo, že Byzantští dostali takovouto věštbu:

*Ostrovní město je, v němž lid stejného s rostlinou jména,
s pevninou spojeno příuozem právě tak jako i šíjí,
Héfaistos vládce tam snoubí se s Athénou moudrou;
Tam oběť velikou odvez a obětuj Hérakleovu.'*

Byzantští byli na rozpacích, jaký je smysl věštbu. Sóstratos, který byl v této válce vojevůdcem, jak jsem pravil, jim řekl:

„Je na čase, abychom poslali obětní dary do Tyrů Héraklovi, neboť tam je všechno, o čem se věštbu zmiňuje. Bůh praví, že tam lid má stejné jméno jako rostlina; ostrov patří Foiničanům a foinix je přece rostlina. Pevnina i moře se o Tyrůs sváží, jak moře, tak i země jej k sobě přitahuje a on se snoubí s oběma. Leží v moři, a přece se země nepouští; s pevninou ho spojuje úzká šíje, která je pro ostrov jakoby křkem. Šíje však nemá zaklady pod hladinou moře, ale voda pod ní podtéká. Pod šíjí je průjezd a je to podivný pohled, když je město na moři a ostrov na pevnině. A pokud jde o to, že má Héfaistos Athénu: v tom věštbu naznačila olivu a oheň, které máme u nás obojí pohromadě. Uvnitř chrady je posvátné místo, roste tam oliva s nádhernými větvemi. Spolu s ní tam vyrůstí oheň a mnohými plameny se dotýká jejích větví. Popel z ohně je pro strom hnojivem. To je to přátelství ohně a stromu; v takovém případě Athéna před Héfaistem ne-
utíká.“

„Pěkně jsi celou věštbu vyložil,“ pochválil ho Sóstratův

spoluvelitel a představený Chairefón, který pocházel po otci z Tyrů. „Nediv se však jen přirozené považe ohně, i voda bývá podivuhodná. Viděl jsem takové tajuplné případy. Voda z jednoho sicilského pramene má v sobě přimíchány oheň; jak prýštl vzhůru, spatíš v ní odspodu plameny. Na dotek je voda studená jako sníh; oheň se jí nedá uhasit, ani ona sama ohněm nezplane; voda i oheň existují ve studni v míru vedle sebe. V Ibérii je zase řeka, která není na první pohled v ničem mocnější nežli jiná řeka. Chceš-li zaslechnout, jak voda žvatlá, vyčkej chvílku a natáhni uši. Opře-li se větřík trochu do jejích vítrů, ozve se voda jako udeřená struna a váněk se stává pro vodu palíčkou. Proud zní jako kithara. I jedno libyjské jezero napodobuje zemi indickou a libyjské panny znají jeho tajemství, že totiž jeho voda obsahuje bohatství. Bohatství je v něm ukryto vespod v bahně pod vodou, je tam pramen zlata. Ponořují do vody bídlo natřené smolou a tak otevírají její zákmy. Bídlo působí na zlato stejně jako udice na ryby, loví je. Smůla je při lovu vnaždílem, o cokoli zlatého zavadí, to na ní uváže a smůla kořist vytáhne na břeh. Tak se loví zlato z libyjské řeky.“

15 Po těchto slovech dal Chairefón za souhlasu obce poslat obětní dary do Tyrů. Kallisthenés dosáhl toho, že se stal jedním z těch, kdo měli obět na starosti. Co nejdříve odplul do Tyrů, vyzvěděl, kde je otcův dům, a číhal na ženy. Ty vyšly z domu, aby se podívaly na obětní slavnost. Však byla také nádherná. Bylo mnoho kadidla a mnoho pestřých květin. Kadidlo bylo ze skořice, pryskyřice a šafránu; květiny byly narcisy, růže a myrty. Závaný květinové vůně závodily s vůní kadidla. Váněk mšil vůně stoupařící do vzduchu a stával se tak rozkošným větříkem.

Oběti bylo mnoho a rozličných. Nejvíce mezi nimi vynikali býci z povodí Nilu. Egyptský býk vyniká nejenom velikostí, ale také barvou. Je obrovského vzrůstu, s mocnou šíjí a širokými plecemi a má mohutné břicho; rohy nemá tak bezcenné jako býk sicilský, ani ošklivé jako býk z Kypru, rostou mu ze spánků vzhůru a z obou stran se povlovně rozšiřují, až se jejich špičky dostanou k sobě stejně blízko,

jako jsou od sebe vzdáleny jejich kořeny. Na pohled vypadají jako měsíc v úplňku. Barvu má egyptský býk takovou, jakou Homér chválí u thráckých koní. Vykračuje se vztyčenou šíjí, jako by chtěl ukázat, že je mezi ostatními býky králem. Je-li pravdivá báje o Euruopé, pak vzal Zeus na sebe podobu býka egyptského.

16 Moje matka tehdy byla nemocná a i Leukippé předstírala, že jí není dobře, a zůstala doma. Domluvili jsme se tak, protože většina obyvatel domu odešla. Tak se stalo, že moje sestra šla s Leukippinou matkou. Kallisthenés došed nikdy Leukippu neviděl, a když spatřil mou sestru Kalligonu, považoval ji za Leukippu, neboť Sotratovu manželku znal. Na nic se neptal, protože se tím pohledem stal jejím zajatcem, ukázal dívku jednomu ze svých služebníků, kterému nejvíce důvěřoval, přikázal mu, aby sehnal darebáky, kteří by ji unesli, a ustanovil způsob únosu. Chystala se totiž slavnost, při které, jak slyšel, přijdou všechny dívky na mořské pobřeží. Vysvětliv služebníkovi, oč mu šlo, nedbal již slavnosti a odešel.

17 Měl vlastní loď; již z domova se tak předem zajistil, kdyby se mu únos podařil. Ostatní vyslanci odpluli, Kallisthenés však jen poodplul od břehu, jednak aby vzbudil zdání, že odjíždí za svými spolumobcany, jednak aby nebyl po únosu dopaden, kdyby byla loď od Tyrů nedaleko. Když připlul k tyrské vesnici Sarapta, ležící u moře, opatřil si rybářský člun a dal jej Zénónovi; tak se totiž jmenoval služebník, kterému dal pokyny o únosu. Zénón byl sláck a pirát tělesným vzhledem i povahou. Brzy v oné vesnici vyhledal loupeživé rybáře a také odplul zpátky k Tyrů. Tyřští mají malý přístav na ostrůvku nedaleko Tyrů (říkají mu mohyla Rodopina) a tam byl člun na číhané.

18 Před slavností, na kterou čekal Kallisthenés, došlo k události s orlem a k výkladům věstců. Na následující den jsme se chystali, že vykonáme v noci obět bohu. Zénón o tom všem věděl; když nastal pozdní večer a my jsme přicházeli, šel za námi. Když jsme dorazili na mořský břeh, dal Zénón smluvené znamení a najednou se blížil rybářský člun; když už byl nablízku, ukázalo se, že je v něm deset

mladtků. Dalšíh osm bylo na souši v záloze. Byli oblečeni v ženské šaty a měli oholené brady. Pod šatem měl každý ukrytý meč. Šli s obětím průvodem, aby neupadli v podezření. My jsme se domnívali, že jsou to ženy. Když jsme postavili obětní hranici, tu najednou vzkřikli, seběhli se a uhasili naše pochodně. Leknutím jsme se dali v nepořádku na útek, oni pak vytasili meče, popadli mou sestru, vsadili ji do člunu, vstoupili do něho a ihned odpulili, jako když pták odletí. Z nás většina utekla, aniž jsme věděli nebo viděli, co se děje. Někteří to však zahlédli a volali:

„Piráti se zmocnili Kalligony!“

Člun však byl již daleko od břehu. Když se přiblížil k Sarapté, připlul jim Kallisthenés na dané znamení vsříc, vzal dívku na palubu a ihned odpul na širé moře. Ulevilo se mi sice, když byl můj sňatek takovým podivným způsobem zmařen, ale plákal jsem nad svou sestrou, že ji postihlo takové neštěstí.

19 Několik dní po této události jsem domlouval Leukippé:

„Jak dlouho zůstaneme, mládku, jen při polibcích? Jsou to sice krásné začátky, ale přidejme již i trochu opravdové lásky, vložme na sebe závazek věrnosti, z něhož již není úniku. Přijme-li nás Afrodité mezi své zasvěcence, sotva kdo bude silnější nežli tato bohyně.“

Tak dlouho jsem ji domlouval, až svolila, že mě v noci přijme ve své ložnici. Kleió, která byla její komornou, nám pomáhala. Její ložnice byla situována takto: V jednom velkém křídle domu byly čtyři komnaty, dvě po pravé a dvě po levé straně; mezi obojimi byla chodba, na jejímž začátku byly jediné dveře, které se zamykaly. Tak bylo ženské obydlí uspořádáno. Vnitřní komnaty naproti sobě patřily Leukippé a její matce, z obou vnějších vedle vchodu jednu obývala Kleió, byla to komnata vedle komnaty dvůřiny, druhá sloužila jako komora. Matka vždycky ukládala Leukippu ke spánku a zamykala zevnitř dveře do chodby; kromě toho ještě zvenčí zamykal dveře služebník a podal jí klíče otevoren ve dveřích. Matka je ponechala u sebe, ráno pak zavolala toho, kdo to měl na starosti, a podala mu klíče zpátky, aby otevřel. Satyros opatřil stejné klíče,

pokusil se jimi dveře otevřít, a když shledal, že to jde, přemluvil Kleió s vědomím Leukippy, aby proti našim záměrům nic nepodnikala. Takto to bylo domluveno.

20 Ženy měly jednoho služebníka, který byl větectný, povídavý a mlsný a měl všechny nectnosti, na které je možno jen pomyslét. Jmenoval se Kónóps, což znamená Komár. Zdálo se mi, že z povzdálí pozoruje, co děláme. Nejspíše asi právě on pojal podezření, že se chystáme v noci něco podniknout, a proto bděl od pozdního večera u dveří k ženským komnatám. Nebylo možno uniknout jeho pozornosti. Satyros si chtěl získat jeho přátelství, a proto si z něho často tropil žerty, nazýval ho Komárem a se smíchem dělal na jeho jméno narážky. Kónóps prohlédl Satyrovu hru a stavěl se, jako by i on si tropil šášky; při vši prostotě svého rozumu zaujal stanovisko proti nám. Řekl Satyrovi:

„Když si děláš legraci i z mého jména, povím ti povídku o komárovi.“

21 Lev často vyčítal Prométhéovi, že ho sice stvořil velkého a krásného, že jeho tlamu vyzbrojil zuby a nohy posílil drápy, takže ho učinil mocnějším nežli ostatní zvířata, ale dodával: „A i když jsem takovým, přece se bojím kohouta.“ Prométheus mu na to hned odpověděl: „To jsou zbytečně výčitky. Máš ode mne všechno, co jsem uměl vytvořit, jen tvůj duch je na to slabý.“

Zaplakal lev nad sebou a proklínal svou zbabělost a nakonec se mu chtělo umřít.

V takovém rozpoložení mysli potkal slona, pozdravil ho a dal se s ním do řeči. Když viděl, že slon neustále pohybuje ušima, zeptal se ho:

„Co je ti? Proč u všech všudy nedáš svým uším ani chvilku pokoji?“

„Vidíš to malé bzučadlo?“ odvětil slon, kterého právě obletoval komár, „kdyby mi vniklo do těla otevoren mého sluchu, byl by se mnou konec.“ Na to si řekl lev:

„Proč bych měl umřít, když mám takovou sílu a jsem o tolik šťastnější nežli slon, o kolik je kohout silnější nežli komár?“

Vidíš, jakou má komár sílu, že se ho i slon bojí.“
Satyros pochopil hrozbu, skrytou v jeho slovech, poslechni si i ty ode mne historku o komáru a lvu, usmál se a pravil:

„Poslechni si i ty ode mne historku o komáru a lvu, kterou jsem slyšel od jednoho filosofa; rád ti ji povím na oplátku za slona z tvé povídky.“

22 Oslovil jednou komár vychloubačně lva:

„Myslíš, že kraluješ i nade mnou jako nad ostatními zvířaty? Vždyť nejsi ani krásnější, ani silnější, ani mocnější nežli já! Myslíš, že je k něčemu tvoje síla? Drápy škrábeš a zuby koušeš, ale cožpak to nedělá i ženská, když se pere? Jaka velikost či krása tě zdobí? Máš plochá prsa a silné plece a na šíji velikou hřívu, a přitom nevidíš, jak jsi ošklivý odzadu. Moje velikost je celé ovzduší, kam jen dosáhnou má křídla, má krása jsou křtice luk; jsou to oděvy, které na sebe oblékám, když se mi chce létat. Urcitě není k smichu hovořit o mé statečnosti. Celý jsem jediný válečný nástroj. Vrhám se do boje za zvuku polnice a mou polnicí i mou střelou jsou má ústa, takže jsem zároveň trubácem i lučištníkem. Sám jsem šípem i lukem, křídla mě vymrštují do vzduchu jako luk, a když dopadnu, způsobuji ránu jako od šípu. Koho jsem bodl, ten ihned vzkřikne a ohlíží se, kdo ho poranil. A ačkoli jsem přitomem, přece mě není vidět; zároveň prchám i zůstávám na místě a objízdim člověka na křídlech jako na koni a směji se, když ho vidím, jak poskakuje, když dostává rány. Ale nač o tom mluvit, dejme se do boje.“

Při těch slovech na lva zaútočil, napadal jeho oči a jiné části tváře, na nichž neroste srst. Jak ho obletoval, tak také bručel. Lev se rozhněval, točil se na všechny strany a chňapal dokola do vzduchu. Komárovi byl jeho hněv tím více k smichu a bodl ho přímo do pysku. Lev se sklonil a obrátil svou pozornost k místu, kde obdržel ránu, komár se skrčil jako zápasník před bojem a lvovým zubům unikl. Proletěl, ještě než se tlama zavřela. Zuby cvakly naprázdno bez kořisti. Lva již omrzelo rařat zuby do vzduchu proti neviditelnému nepříteli a uklidnil se zanechav hněvu. Komár však obletoval kolem jeho hřívy a pískal si vítěznou

plásmičku. Nádymal se hloupě pýchou, rozletěl se ve větším kruhu a zmizel mezi vláknou pavučiny, do nichž se zapletl. Pavouk si toho ovšem všiml. Komár již nemohl uniknout a spustil nátek:

„O já blázen, lva jsem vyzýval, a řítká pavučina mě chytila.““

Když to Satyros dopověděl, dodal: „I ty si dávej pozor na pavučiny!“ A dal se do smíchu.

23 Protože Satyros věděl, že si Kónóps rád popijeje jídla i pítí, koupil dobrý uspávací prostředek a pozval ho po několika dnech na večeři. Kónóps měl podezření, že jde o nějakou lest, a zpočátku váhal. Ale uposlechl, protože ho jeho milovaný žaludek k tomu donutil. Přišel k Satyrovi, pojedl a chystal se k odchodu, ale do posledního poháru mu Satyros nalil uspávacího léku. Kónóps se napil a po malé chvíli, jen co stačil dojít do svého obydlí, padl na lužko a pod vlivem přípravku tvrdě usnul. Satyros ke mně přiběhl a pravil:

„Kyklops ti leží v hlubokém spánku, zachovej se statečně jako Odysseus.“

Jak to dořekl, odebrali jsme se ke dveřím mé milované. On zůstal přede dveřmi a já jsem šel dovnitř, neboť mě Kleió potíchu pustila. Trásl jsem se z dvojího důvodu, jednak radostí, jednak strachem. Strach z nebezpečí nedával pokoj nadějším duše a naděje na úspěch zase přikrývala strach pocitem radostí, takže jsem se zároveň bál toho, věc jsem doufal, a radoval se z toho, z čeho jsem byl stísněný. Sotva jsem vkročil do dívčiny ložnice, přihodilo se její matce, že ji polekal sen. Zdálo se jí, že jakýsi loupežník s taseným mečem běží, aby uchvátil její dcery; zvrátil ji pak na záda a mečem jí rozsekl břicho počínaje zdola od lůna. Poděšena vyskočila, tak jak byla, a běžela do dceřiny ložnice (bylo to blízko), právě když jsem ulehl. Zvuk otevřených dveří jsem ovšem zaslechl a ihned jsem vyskočil. A již byla matka u lužka. Pochopil jsem, jaká nepřijemná věc se stala, a vyrazil jsem úprkem ze dveří. Satyros mě zachytil třesoucího se a zmateného a spolu jsme utkali tmou, až jsme doběhli do svého příbytku.

24 Matka nejprve omdlela, a když se probírala, tloukla Kleió ze všech sil do tváře, krákala jí za vlasy a při tom ke své dceři takto s nátkem promlouvala:

„Zklamala jsi mě naděje, Leukippé! Běda Sóstrate! Vedeš v Byzantiu válku za cizí sňatky, a zatím jsi v Tyrnu poražen a někdo tě oloupil o svatbu tvé dcery. Běda ti, ty bídnice, to jsem nečekala, že jednou spatřím takovouhle tvou svatbu. Kéž bys byla raději zůstala v Byzantii! Kéž bys byla raději zakusila takovou pohanu ve válce! Kéž by tě byl raději znásilnil nějaký vířečný Thrák! Takové nešťastí by ti nebylo k hanbě, protože by to byl osud. Teď však, ty nešťastnice, svým nešťastím ještě upadáš v hanbu. Snové vidiny mě klamaly, ale pravdivější sen jsem neviděla. Tvůj život je přezalostně rozříznut a je to řez daleko horší nežli mečem. Nezahlédla jsem, kdo tě znásilnil, a nevím, jak se to přihodilo. Běda, bědal Snad to nebyl některý otrok?“

25 Když už jsem byl v bezpeči, dodala si dívka odvahy a pravila:

„Nezlořeč, matko, mému panenství, nepřihodilo se mi nic, co by za takové řeči stálo. Nevím ani, kdo to byl, zda nějaké božstvo či hérós nebo loupežník. Ležela jsem vyděšena a strachem jsem ani nemohla spustit křik. Hruza jazyk spoutává. Vím jenom tolik, že mé panenství nikdy nezhanobil.“

Nato se Pantheia zhroutila a znovu začala naříkat.

My jsme zatím, když jsme se dostali do svého obydlí, uvažovali, co máme udělat dál. Dospěli jsme k názoru, že bude nejlépe utéci, než nastane jitra a než Kleió na mučení všechno vyrazí.

26 Od rozhodnutí jsme přikročili k činu. Vrátnému jsme namluvili, že jdeme za mlíenkou, a odebrali jsme se do domu Kleiniova. Byla již hluboká noc, takže nám Kleiniův vrátný jen taktak otevřel. Kleiniás měl ložnici v patě, a když uslyšel, jak se domlouváme, seběhl polekán dolů. V tu chvíli za sebou vidíme o přékot utíkat Kleió, i ona se rozhodla pro útek. Tak uslyšel Kleiniás zároveň od nás, co se nám přihodilo, my od Kleió, proč utíká, a Kleió zase, jaké plány máme my. Vešši jsme dovnitř a vyložili jsme

Kleiniovi, co se stalo a proč jsme se rozhodli pro útek; Kleió pravila:

„Půjdu s vámi také. Kdybych zůstala do rána, musela bych zemřít, což by bylo lepší nežli se dát mučit.“

27 Kleiniás mě vzal za ruku, odvedl mě stranou od Kleió a řekl:

„Myslím, že mě napadla velmi dobrá myšlenka. Kleió potají odvezeme pryč a sami několik dní počkáme, i když ses takto rozhodl. Zatím si připravíme věci a odejdeme. Dívčina matka totiž teď neví, koho to přistihla, jak říkáte, a když bude Kleió pryč, nebude, kdo by to mohl prozradit. Možná, že se vám podaří dívku přemluvit, aby utekla s vámi.“

Řekl, že i on odjede s námi. Na tom jsme se dohodli. Kleió odevzdal jednomu ze svých služebníků s rozkazem, aby ji na loďce odvezl pryč. My jsme zůstali a uvažovali jsme, co bude dál. Nakonec jsme se rozhodli, že se pokusíme s dívkou promluvit, a bude-li s námi chtít utéci, že utečeme. Ne-li, zůstaneme a odevzdáme se osudu. Nazbytek noci jsme ulehli k odpočinku a ráno jsme se vrátili zpátky domů.

28 Když Pantheia vstala, chystala se, že vyslechne Kleió na mučení, a dala si ji zavolat. Jakmile se přišlo na to, že je pryč, přihnal se za dcerou a pravila:

„Nepovíš mi, jak k tomu došlo? Podívej se, i Kleió utekla.“

Leukippé tím nabyla ještě více odvahy a odpověděla:

„Co ti mám víc říkat, nebo jaký jiný jistější důkaz pravdy ti mám podat? Je-li možno panenství nějak dokázat, přesvědč se.“

„To by ještě scházelo,“ prohlásila Pantheia, „abychom si ke svému nešťastí opatřovali svědky.“ Po těchto slovech vyskočila a odběhla.

29 Když zůstala Leukippé o samotě, zněla jí ještě v uších slova matčina a její mysl se zmítala rozličnými pocity: pocítovala zármutek, stud i hněv. Rmoutila se nad tím, že byla přistižena, styděla se, že byla poháněna, a hněvala se, že jí matka nevěří.

Stud, smutek a hněv jsou tři věci, které duši pobuřují. Vstupní branou studu jsou oči a stud odmítná zraku svou bodu pohledu; smutek sídlí v prsou a odmítná duši žár; hněv tropí povyk okolo srdce a zaplavuje rozum pěnou šílenství. To všechno způsobila řeč, jako by šípem střílela do cíle a zasahovala, jako by do duše vrážela rány a rozličné zásahy lukem a střelami. Jedna její střela je láni a rána jí způsobená je hněv; druhá je potupa v neštěstí, z jejího zásahu vzniká smutek; třetí je pokárání za chyby a poranění se říká stud. Je zvláštní, že všechny tyto zásahy způsobují hluboké rány, ale poranění jsou nekrvavá. Proti všem je jen jediný lék, bránit se proti útočnicku stejnými zbraněmi. Slovo je šípem jazyka a rána jím způsobená se hojí šípem z jiného jazyka; uklidní rozbourané srdce a zapudí smutek z duše. Když pak někdo mocí silnějšího obranu umlčí, stávají se rány mlčením bolestivějšími. Bolesti, způsobené bouřlivými vlnami řeči, se samy v sobě zvěšují a kvásí, jestliže se nezabaví své pěny. Takových nešťastných myšlenek měla Leukippé plnou duši a nemohla to snést.

30 Mezitím jsem poslal k Leukippé Satyra, aby se jí zeptal, zda by chtěla utéci. Ani ho nevyšlechla a zvolala:

„Při bozích cizích i domácích, odveďte mě, prosím vás, matce z očí, kamkoli chcete. Kdybyste odešli a mě tu nechali, udělám si oprátku a tak duši vypustím!“

Když jsem to uslyšel, spadla ze mne většina starosti. Dva dni jsme vyčkali, a když byl otec mimo domov, chystali jsme se k útěku.

31 Satyros měl zbytek prostředku, kterým uspal Kónópa. Když nám posluhoval, nalili ho potají do posledního poháru, který přinesl pro Panthéji. Když ta pak vstala od stolu a odešla do své ložnice, ihned usnula. Leukippé měla novou komornou, té dal Satyros také uspávacího nápoje. I té předstránil lásku, již na jejím dřívějším místě, než přišla za komornou. Potom se obrátil ke třetí oběti, vrátnému, a i toho skosil tímž nápojem. Před branou na nás čekal připravený vůz, který opatřil Kleiniás a nás v něm očekával. Když všichni usnuli, vyšli jsme za první noční hlídky potichu ven; Satyros vedl Leukippu za ruku. Kónóps, který

nás hlídal, byl toho dne naštěstí pryč ve službách své paní. Satyros dveře otevřel a my jsme vyšli na ulici. Jakmile jsme byli před branou, nastoupili jsme do vozu.

Bylo nás dohromady šest, my a Kleiniás a jeho dva služebníci. Rozjeli jsme se po cestě k Sidónu. Dorazili jsme k němu za třetí noční hlídky a ihned jsme pokračovali v jízdě do Bérytu, neboť jsme doufali, že tam najdeme nějakou kotvící loď. A nemýlili jsme se: hned jak jsme vstoupili do berytského přístavu, našli jsme tam loď, která se chystala vyplout a právě hodlala uvolnit lana. Ani jsme se neptali, kam pluje, a přestoupili jsme z pevniny na moře. Bylo krátce před rozedněním. Plavidlo mířilo do Alexandrie, velického města na Nilu.

32 Zaradoval jsem se, když jsem spatřil mořskou hladinu, ačkoli loď ještě na širém moři nebyla a ležela v přístavu. Když se zdálo, že vane příznivý vítr pro vyplutí, nastal na lodi veliký ruch; lodníci pobíhali, kormidelník velel, naplnala se lana. Bylo vytaženo ráhno, spuštěna plachta, loď vytáhla kotvy a odploovala od pobřeží. Přístav zůstal za námi. Viděli jsme, jak se země pomalu od lodi vzdaluje, jako by sama plula. Ozval se zpěv a mnohá modlitba vyzývala ochranné bohy a prosila je, aby plavba byla příznivá. Vítr mezitím zesílil, plachta se napjala a loď táhla.

33 Vedle nás seděl jakýsi mladík, a když přišel čas k snídání, pozval nás přátelsky, abychom pojedli s ním. I pro nás chystal Satyros něco k jídlu. Dali jsme tedy dohromady, co jsme měli, a snídali jsme společně. Dali jsme se také do řeči.

„Odkud jsi, mládence,“ promluvil jsem nejprve, „a jak se jmenuješ?“

„Jsem Meneláos,“ odpověděl, „a pocházím z Egypta. A co vy?“

„Já jsem Kleitofón a toto je Kleiniás, oba Foiničané.“

„A proč jste se vypravili na cestu?“

„Povš-li nám nejprve ty, i od nás uslyšíš.“

34 „Hlavní příčina, proč jsem se vydal na cestu,“ jal se vyprávět Meneláos, „je nešťastná láska a neštěstí na lovu. Miloval jsem krásného mládence, byl to vášnivý lovec.

Zdižoval jsem ho od toho, jak jsem mohl, ale marně. Když mě neposlechl, jel jsem na lov s ním. Honili jsme oba na koních a zpočátku jsme měli štěstí, pokud jsme pronásledovali slabší zvěř. Pojednou na nás vyskočil z lesa divoký kanec a mládenec se ho jal pronásledovat. Kanec však se obrátil tlamou proti němu a běžel mu vstříc. Mladík se neuhnul, ačkoli jsem na něho křičel, aby zadřel koně a přehodil uzdu, protože kanec je zlé zvíře. Kanec běžel v prudkém útroku přímo na něho. Padli na sebe a mě jála hrůza, když jsem to viděl. Obával jsem se, aby kanec dítě nenapadl koně, připravil jsem si vrhač kopí na těmen a vymrštil jsem je, ještě než jsem mohl pořádně zamířit. Chlapec mi však vběhl do rány. Jak myslíš, že mi asi bylo! Pokud ve mě zbyla duše, bylo jí jen tolik, jako když člověk právě umírá. Přezlostně bylo, jak po mně vztahoval ruce sotva již dychajíc, objímal mě, a ačkoli jsem já ho připravil o život, neměl mě bledného v nenávisti. Vypustil ducha v objetí mé pravice, která ho usmrtila. Rodiče chlapcovi mě pohnali před soud a já jsem se tomu nebránil. Ani před soudem jsem se nehájil, protože jsem se považoval za hodna smrti. Soudci se však nade mnou sliťovali a určili mi trest tříletého vyhnanství. Čas vyhnanství teď uplynul a právě se vracím domů.“

Kleinias při jeho vyprávění zaslzel jakoby nad Patroklem, neboť si vzpomněl na Charikla.

„Pláčes nad mým příběhem,“ pravil Menelaos, „snad i tebe nevyhání do ciziny něco podobného?“ S povzdechem Kleinias vložil Chariklovo neštěstí s koněm a i já jsem pověděl o příčině své cesty.

35 Když jsem viděl, jak je Menelaos zdrcen svými vzpomínkami a jak Kleinias slzí nad památkou Chariklovou, chtěl jsem jejích smutek rozptýlit a zavedl jsem řeč na požitky lásky. Leukippé nebyla přítomna, spala v podpalubí. Rekl jsem jim s úsměvem:

„Kleinias má teď nade mnou velikou převahu. Míval na ženy svrchu, jak je jeho zvykem, teď se mu zajisté bude mluvit snáze, když našel druhá, který o lásce smýšlí stejně jako on. Nevím ovšem, odkud pramení láska mužů k mužům.“

„Cožpak není daleko lepší nežli láska k ženám?“ odvětil Menelaos, „chlapci jsou přece prostší povahy nežli ženy a jejich krása daleko více vyblízí k rozkoši.“

„Jak může víc vyblízet k rozkoši,“ namítl jsem, „když vydrží jen krátkou dobu a milenci neposkytuje požitků? Vždyť se podobá nápoji Tantalovu; často uniká, než se žížen utiší, a milenec musí odejít, protože nenachází, čeho by se napil. A pije-li přece, je o nápoj oloupen dřív, než se nasytí. Milenec nemůže od chlapce odejít beze smutku a ukojen; i jeho zanechává žízňivého.“

36 „Ty nevíš, Kleitofóne,“ odvětil Menelaos, „v čem spočívá vrchol rozkoše. Toužíme vždycky po tom, čím se nemůžeme nasytit. Můžeme-li něčeho užívat dlouho, zaniká potěšení nasycením. Co nám uniká, je pro nás stále nové a spíše pro nás vykvétá; rozkoš z toho neměla kdy zestárnout. Čím více na kráse hodlá čas, tím vzrůstá její mohutnost naší touhou. Právě proto je růže krásnější než ostatní květiny, protože její krása rychle uvadá. Myslím, že jsou mezi lidmi dva druhy krásy: nebeská a lidská, právě tak jako je dvoji bohyně, která nad krásou vládne. Nebeská krása natřká nad tím, že je se smrtelnou krásou svázána, a hledá, jak nejrychleji k nebi uniknout; lidská krása je vržena dolů a prodlévá v lidských tělech. Básníka můžeme vzít za svědka toho, jak nebeská krása míří vzhůru; poslyš, co praví Homer:

*Však ho těž unesli bozi, by Diovi naléval víno,
pro svou velikou krásu by stáli ve sboru bohů.*

Žádná žena se pro svou krásu nedostala na nebesa (a přece Zeus obcoval i s ženami); Alkmené zůstal zármutek a musela prchnout, loď a plavba na moři byla osudem Danainým a Semelé se stala kořistí plamenů. Jakmile však se Zeus zamíloval do jinocha z Frygie, odměnil ho vzetím na nebesa, aby s ním byl pohromadě, a měl ho za svého číšníka nekataru. Zapudil tu, která měla onen úřad předtím, byla to tuším žena.“

37 „Krása žen,“ ujal jsem se slova zase já, „mi přece

jen připadá spíše jako dar nebes, protože tak rychle nepomíjí; a co nepodléhá zkáze, to je božskému blízké. Věci, které zkáza zasaňuje a které mají povahu věci smrti podobných, nejsou božské, nýbrž lidské. Když se Zeus zamiloval do jinocha z Frygie, přivedl Fryga do nebe, kdežto ženská krása a Dia svedla z nebe na zemi. Pro ženu Zeus kdysi bučel jako býk, pro ženu tančil jako Satyr a pro jinou se proměnil ve zlato. Ať si je Ganymédés číšníkem, Héta však ať popíjí s bohý, aby mladík ženě posluhoval. Je mi ho líto i pro způsob, jak byl unesen: přiletěl pro něho dravý pták. Pro uneseného to bylo pohanění a podobalo se i násilí. Vždyť je to docela potupné na pohled, když mladík visí na drápech. Semelu neuvedl do nebe dravý pták, nýbrž oheň. A nediv se tomu, že se někdo dostal do nebe pomocí ohně, takto tam vstoupil Héraklés. A jestliže se vysmíváš lodi Danainé, proč mlčíš o Perseovi? Alkméné stálo jako dar jenom to, že pro ni Zeus ukradl světu celé tři dni. Ale nechme báji a povězme si něco právě o té skutečné rozkoši. Ve zkušenostech se ženami jsem jen začátečník, protože jsem se stýkal jen s těmi, které svou lásku prodávají; jiný, zkušenější, by ti to stejně uměl povědět, a ještě více; povtn ti to, i když mám jen malé zkušenosti. Žena má při objímání těla měkké a něžné rty pro polibky; proto drží milencovo tělo v objetí, jako by je svým tělem úplně obklopovala, a ten, kdo s ní obcuje, je požítkem obkličena ze všech stran. Polibky přikládá žena na rty jako pečeti, libá rafinované a čim polibek sladším. Nechce totiž líbat jen rty, ale i zuby naráží a popásá se okolo úst milencových a polibky mu ukusuje; a hladí-li člověk prsy, i v tom je zvláštní příjemný pocit. Při vyvrcholení objetí podnícena rozkoš líbá otevřenými ústy a šílí. V tu chvíli si jazyky vyjdou vsříč, jako by se i ony chtěly líbat, pokud mohou. Líbáš-li s otevřenými ústy, čímš tím svúj požítek dokonalejší. Dojde-li žena na konec svého milostného vzrušení, začne v žáru milostného opojení vzdychat a vzdech s milostným vánkem vystupuje až na okraj úst, kde se setkává s políb-kem, který tam bloudí a hledá cestu, kudy by vstoupil dovnitř. Tendy se polibek s dechem spojí, obrací se za

ním a vníká do srdce. Srdce je políb-kem vzrušeno a poskočí. Kdyby nebylo připoutáno k vnitřnostem, šlo by snad políb-kům vzhůru vsříč. Hlubicky chlapců jsou neumělé a jejich objeti nic neřkají. Láska s nimi je nudná, není v ní vůbec žádný požitek.“

38 „Nezdá se mi, že bys byl začátečníkem v díle Afrodítině,“ pravil Meneláos, „jsi zkušeným starcem, tolik podobnosti o ženách jsi nám tu pověděl. Na oplátku si poslechmi zase něco o chlapcích. U ženy je všechno vyumělkováno, i slova i vzetření. I když se zdá, že je hezká, je to jen účinná lest masíček. Její krása, to jsou buď oleje, nebo barva na vlasy, nebo dokonce kouzelné prostředky. Kdybys ji zbavil všech těchto lstí, bude se podobat oškubané kavce z pohádky. Chlapecká krása nemá svůj základ v pachu mastí ani v podvodných a jiných vůních; nade všechny ženské nátery je příjemnější vůně chlapeckého potu. I před milostným objetím je možno s chlapcem zápasit v tělocvičně a veřejně se s ním tak objímat; v takových objेतích není nic hanebného. Milostná objeti nejsou zmírňována měkkostí svalů, ale těla na sebe narážejí i při zápase milostném. Jejich polibky nemají ženskou rafinovanost a nevykouzlují pomocí rtů zhoubnou lest. Chlapec líbá, jak umí, a jeho políbení nejsou vyumělkovaná, ale přirozená. Chlapecký polibek je, jako když se k tobě přiblíží nektar a promění se ve rty. Nemůžeš se líbání nasytit; čím více líbáš, tím více po líbání žízniš a neodtrhneš ústa, dokud pro rozkoš před polibky neunikneš.“

I
K D Y Z J S M E P L U L I T Ř E T Í

den, obklopila nás zčistajasna temnota a denní světlo zmizelo. Od široho moře se zvedl vítr proti lodní přídi a kormidelník nařídil otočit ráhna. Plavci je rychle otáčeli; na jedné straně plachtu svinovali s velikým úsilím vzhůru k závěsu (poryv větru přišel tak náhle, že nedovoliil plachtu svinovat na opačnou stranu), na druhé straně ji ponechali jako předtím; tím se stalo, že vítr mohl loď obrátit. Loď se položila na bok, na druhé straně se zvedla do výše a byla celá našikmo. Všem se zdálo, že se už naráz převrhne, jak se do ní vítr opře. Všichni jsme se přesunuli na zvednutou stranu lodi, abychom ulehčili té straně, která se ponožovala, a tak vytvořili trochu protiváhu proti naklonění.

Mnoho jsme tím nedosáhli. Paluba lodi na vyvýšené straně nás spíše vznesla do výše, než aby pod námi poklesla. Nějaký čas jsme se snažili tímto způsobem uvést na vlnách se zmltající loď do rovnováhy, pojednou však se vítr opět do lodi z opačné strany a málem se potopila. Náhlým obráten se zvedla ta strana, která se až dosud naklápěla k hladině, a druhá, která čněla do výše, se ponořila do moře. Na lodi nastal veliký povyk a lidé přebíhali s křikem na svá původní místa. Potřetí a počtvrté a ještě častokrát jsme zakouseli totéž a měnili jsme polohu stejně jako loď. Ještě než jsme dokončili jedno přemístění, již nám nastával běh na druhou stranu.

2 Celý den jsme na lodi přenášeli zavazadla sem a tam a tisíckrát jsme tak proběhli dráhu jako při vytrvalostním závodě; při tom jsme čekali, kdy nastane smrt, která nebyla daleko, jak se dalo tušit. Za časného odpoledne konečně slunce zmizelo a viděli jsme se jako při svitu měsíce. Po nebi Italy zážehy blesků, nebesa zněla hromy, ve vzduchu se ozýval rachot, na který odpovídal hřmotem svár vln, a mezi nebem a mořem lomozil hluk rozličných větrů.

Ovzduší zvučelo jako polnice a lana, utržená od plachty, odpovídala svištěním. Obávali jsme se, že se dokonce prkna lodi rozlámou a že se loď rozpadne, jakmile povolí čepy. Po celé lodi byly roztáženy příštěšky, neboť se strhl prudký liják. V úkrytech pod příštěšky jsme prodlévali jako v jeskyních a odevzdali jsme se osudu, vzdávše se nadějí.

Ze všech stran dorážely mohutné vlny, některé zepředu, jiné proti zádi lodi, a srážely se proti sobě. Vrcholky vln zdvihaly loď do výše a v hlubokých mezerách mezi nimi se loď propadala do hlubin. Vlny se podobaly pohřbům i propastem. Nejstrašnější však byly vlny z boku. Moře vystupovalo vzhůru k lodi, valilo se přes zábradlí a přelávalo se přes celou loď. Vlny se zdvihaly do výše, až se dotýkaly samotných oblak, a zdálky vypadaly proti lodi jako hory. Když se člověk díval zblízka, zdálo se mu, že chtějí loď pohltit. Byl to boj mezi vichřicí a vlnami. Nemohli jsme se udržet na nohou, jak se loď kymácela. Všichni jsme dohromady křičeli, moře hlučelo, víchř svištěl, ženy plakaly, muži bédovali, lodníci křičeli rozkazy a vše to bylo plno slz a nářků.

Kormidelník dal shodit náklad. Nečinili se rozdíl mezi stříbrem a zlatem a věcmi bezcennými, všechno bez rozdílu jsme z lodi vyházovali. Mnozí z cestujících se sami chápali věci, ve které skládali své naděje, a spěšně je házeli do moře. Konečně již nebylo na lodi žádné zboží, ale bouře nepolevovala ani po takových obětech.

3 Nakonec se kormidelník vzdal, pustil kormidlo z rukou, ponechal loď moři napospas, dal připravit vlečný člun, potučil plavcům do něho vstoupit a sám sestup řídil. Lodníci do člunu naskákali jeden za druhým. A tu nastala nová hrůza, boj muže proti muži. Ti, kdo na člun sestoupili, přesekávali již lano, kterým byl člun k lodi přivázán; všichni cestující spěchali, aby také seskočili tam, kde viděli, že kormidelník lano přidržuje. Ti však, kdo již byli na člunu, se tomu protivili. Měli sekery a meče a vyhrožovali, že zabijí toho, kdo k nim sestoupí. Mnozí cestující se také podle možnosti ozbrojili a bránili se; někdo se chopil kusu starého vesla, jiný prkna z veslařské lavice. Na moři bylo zá-

konem násili a toto byl nový způsob námořního boje.

Ti kdo byli ve člunu, se báli, aby se nepotopili pod množstvím lidí, kteří se do něho nahrnuli, a sekerami i meči bili ty, kdo k nim do člunu seskočili; ti zase klacky a vesly rány při seskoku odráželi. Někteří padali, sotva se člunu dotkli, jiní se na člun dostali a zápasili s těmi, kdo už tam byli. Ani přátelství, ani stud nebyl nikomu na překážku; každý se staral o své bezpečí. Nikdo nemyslel na to, aby prospěl druhým. Tak ruší veliké nebezpečí zákony přátelství.

4 V tu chvíli se jeden z cestujících, mladík velké síly, chopil lana a člun přitahoval. Když byl člun již blízko, chystal se kdekdo do něho skočit, jakmile se přiblíží. Dvěma nebo třem se to podařilo, ač ne bez krvavosti. Mnozí pak, kteří se pokusili seskočit, spadli z lodi do moře. Plavcům se brzy podařilo člun uvolnit tím, že lano přesekli sekerou, a nechali plavidlo plout, kam je vítr hnal. Kdo byli na lodi, proklínali člun a přáli mu, aby se potopil. Loď se motala na vlnách dokola, až pojednou narazila na podmořské skalisko a celá se rozbila. Po nárazu spadl střežň na druhou stranu a část lodi roztrhl, část jí potopil.

Kdo se ihned zalhali mořskou vodou a klesli ke dnu, těm se i v takovém neštěstí vedlo lépe, protože jejich smrtelný strach dlouho netrval. Smrt na moři je zdlouhavá a zachvacuje člověka, dřív než se mu opravdu něco stane. Oči vidí jen a jen moře a tak strach bezmezně zvětšují. Smrt tím připadá člověku strašnější. Jak obrovské je moře, tak veliký je i strach. Někteří se pokoušeli plavat, ale vlny jimi muštily o skalisko a tak přišli o život; mnozí také spadli do moře spolu s tlomky dřev a nabodávali se na ně jako ryby a polomrtví natřkali.

5 Když se loď rozpadla, zachránilo pro nás jakési dobré božstvo kus přídě. Seděl jsem na něm spolu s Leukippou a mořský proud nás unášel. Menelaos, Satyros a jiní cestující dosáhli stěžně, chopili se ho a plavali. Nablízku jsme také viděli Kleiniu, jak plave na ráhně, a slyšeli jsme jeho křik: „Drž se dřeva, Kleitofone!“ Hned nato se přes něho zezadu převálila vlna. Zabědovali jsme. V okamžik potom

vlna zasáhla i nás. Naštěstí však, když se k nám přiblížila, podběhla pod námi, takže se dřeva jen zvedlo na její hřeben a my jsme Kleiniu zase spatřili.

„Smiluj se, vládce Poseidone,“ zvolal jsem v úzkosti, „a ušetři zbytků po ztroskotání, které jsi způsobil. Přčkali jsme ve strachu již několikrát smrt; chceš-li nás však usmrtit, pak náš konec neodkládej. Jediná vlna at nás pohltí. Je-li souzeno, abychom se stali potravou živočichů, pak at nás zahubí jediná ryba, jediné břicho nechť nás pohltí, abychom i v rybích útrobách byli pohřbeni společně.“

Za malou chvíli po této modlitbě vichřice skoro úplně ustala a divoké vlnění se uklidnilo. Moře bylo plné mrtvých těl. Menelaa a jeho druhy vlny brzy donesly ke břehu; bylo to pobřeží egyptské a celé tamní území ovládali tenkrát loupežníci. My jsme pozdě večer řízením osudu dorazili do Pelúsia. S radostí jsme vstoupili na souš a velibili jsme bohý. Potom jsme oplakali Kleiniu a Satyru, protože jsme mysleli, že zahynuli.

6 V Pelúsiu je posvátná socha Dia Kasia. Má podobu mladého muže, spíše podobného Apollónovi, neboť je asi v jeho stáří. Na pozvednuté ruce drží granátové jablko, jehož význam se týká mystického kultu. Pomodlili jsme se k bohu a požádali jsme ho o znamení o Kleiniově a Satyrově, lidé totiž říkali, že tento bůh má větší moc, a obcházelí jsme chrám.

V zadní svatyni jsme viděli obraz o dvou částech, bylo na něm napsáno i jméno malíře Euantha. Zpodobňoval Andromedu a Prométhea, oba v poutech (právě proto je mým malíř spojil dohromady). I jinak si byly oba výjevy podobny. Oba byli upoutáni ke skále, katy jim oběma byla dívka zvířata, jemu ze vzduchu, jí z moře; na pomoc jim přišli dva příbuzní z Argu, Prométheovi Héراكlés, Andromedě Perseus. Héراكlés sestřelil šipem ptáka Diova a Perseus zápasil s Poseidónovou mořskou obludou; Héراكlés stál při střelbě z luku na zemi, Perseus se zase vznášel ve vzduchu na křídlech.

7 Ve skále je dutina tak veliká jako dvířka; není to však

dutina vytvořená lidskou rukou, nýbrž přírodní. Malíř zná-
zornil hrubý povrch vyklenku v kameni, tak jak její země
vytvořila. Dívka stojí uvnitř. Nehledí-li se na krásu, vypadá
na pohled jako podivuhodná socha; když si člověk nevíšimne
pout a mošské obludy, podobá se improvizovanému ná-
hrobku. Na jejím obličejí se mísí krása se strachem,
strach tkví na tvářích a z očí září krása. Ani bledost tváří
však nebyla zcela bezbarvá, jejich červen byla mírně na-
nesena, ani zář jejich očí nebyla bez stínu obav, neboť se
podobala právě uvadlým falkám; takovým způsobem je
malíř ozdobil krásným strachem. Paže měla vztaženy ke
skále a shora k ní připoutány, ruce visely jako hrozny na
vinné révě. Dívčiny paže byly zcela bílé a přecházely do
šeda, podobalo se, že jí odumírají prsty. Takto připoutána
čeká na smrt. Vystrojena je jako na svatbu, jako nevěsta
Hádova. Bílý spodní šat má až na paty, svrchní šat jemný
jako pavučinu, utkaný nikoli z ovcí vlny, nýbrž z vláken
motýlů, jaký tkají ženy v Indii, berouce si vlákná ze stromů.

Naproti dívce se z hlubin mořských vynořuje obluda,
její tělo je skoro celé zahaleno vlnami, jen hlava vyčnívá
nad hladinu. Pod mořskou vodou vln se rýsuje stín jejího
hřbetu s řadami šupin, zakřivení její šije s hřívou z ostnů
a mrskařící se ocas. Její tlama je velká a široká, je otevřena
dokořán až po plece a ústí rovnou do břicha. Mezi obludou
a dívkou je namalován Perseus, jak sestupuje z oblak. Snáší
se k divému zvířeti úplně nahý; má jen pláštík přes ramena
a na nohou sandály v podobě křídél. Na hlavě má pokryvku
podobnou přilbici Hádově. V levici třímá hlavu Gorgó-
ninu a drží ji před sebou jako štít; je strašná i na obraze.
Oči vyvalené, na spánkách rozčuchané, hady se ježící vlasy;
i na obraze je její pohled hrozivý. Takovou zbraň měl
Perseus v levici; pravou ruku měl ozbrojenu dvojitou zbraní,
rozštěpenou na srp i meč. Jilec byl pro obojí společný a
čepel byla do poloviny meč, potom se dělila jednak na část
špičatou, jednak na část zakřivenou. Špičatá část zůstala
mečem, jako začátek čepel, zakřivená část byla srp, takže
jedinou ranou bylo možno jednak bodnout, jednak řezat.
Takový byl příběh Andromedin.

8 Druhý obraz se týkal Prométhea. Prométheus je při-
kován ke skále a Héraklés je ozbrojen lukem a kopím.
Dravec drásá Prométheovy vnitřnosti; právě je otvírá a
již je otevřel, ponořuje zoban do otvoru a vypadá, jako by
se v raně přehraboval a hledal játra. Jater je kus vidět,
nakolik malíř ranu otevřel; špičky svých drápů pták zatal
do Prométheových stehů. Prométheus je bolestí celý při-
krčen, bok má křečovitě stažen a stěhno napíná páku
vstříc; tím ho přibližuje k játrům; druhou nohu má v křeči
nataženou rovně dolů až po špičky prstů. Držení těla vy-
jadřuje bolest, obočí je zkriveno, rty stažené, zuby vyceněné;
lhost by tě pojala, jako by i sám obraz trpěl.

Héraklés přichází trpčímú na pomoc. Stanul, aby lukem
zastřelil Prométheova trýznitele. Šíp má k luku přiložen,
levici má vztyčenou kupředu a drží v ní oblouk luku, pravici
přitahuje k prsům, a jak napíná tětívu, krcí loket dozadu.
Všechno je znázorněno najednou, luk, tětíva i pravice; luk
se tětívou prohýbá, ruka dělí tětívu na dvě části a tiskne se
k prsům. Prométheus je pln naděje i strachu, pohlíží na
ranu i na Hérakla; jistě by se chtěl divat jen na něj, ale
polovinu jeho pozornosti odvádí bolest.

9 Strávili jsme tam dva dni a zotavovali se z útrap. Potom
jme si najali egyptskou loď, měli jsme totiž trochu zlata,
které jsme si zachránili, a vydali jsme se po Nilu na cestu
do Alexandrie. Byli jsme rozhodnutí, že se usadíme nejra-
ději tam, neboť v ní spíše najdeme své přátele, pokud je
tam osud zanesl. Když jsme přibylí k jakémusi městu,
zaslechli jsme pojednou veliký křik.

„Pasteveci!“ zvolal plavec a obrátil loď, aby plul zpát-
ky. V tu chvíli bylo pobřeží plné strašlivých divokých lidí.
Byli velikých postav a černé pleti, ale ne tak černé, jako
jsou Indové, nýbrž takové, jako by to byli nepraví Athio-
pové. Hlavy měli oholené, nohy tenké a tlustá těla. Všichni
mluvili barbarským jazykem.

„Jme ztraceni,“ pravil kormidelník a zastavil loď.
Řeka je v těch místech velice úzká a čtyři z lupičů vstoupili
na loď; všechno, co na ní bylo, pobrali, a vzali i naše zlato.
Nás pak svázali, zavřeli do jakéhosi stavení, postavili k nám

stráže a odešli. Druhý den nás chtěli odvést ke králi. Tim názvem označovali nejpřednějšího z lupičů. Bylo k němu daleko, dva dny cesty, jak jsme zvěděli od těch, kdo byli zajati s námi.

10 Když nastala noc, leželi jsme tak, jak jsme byli svázáni, a strážci odpočívali; tehdy jsem se, jak je ostatně přirozené, jal natíkat nad osudem Leukippovým. Uvažoval jsem, jakých útrap původcem jsem se pro ni stal. V hloubi duše jsem nad ní zalkal, ale potlačil jsem zvuk svého nářku.

„Bohové a dobří duchové,“ pravil jsem, „jste-li vůbec kde a slyšíte-li mě, čím jsme se tak velice provinili, že jsme museli v několika málo dnech zakusit takové množství útrap? Teď jste nás vydali do rukou egyptských lupičů, u nichž nedojdeme slitování. Řeckého lupiče by hlas obměkčil a prosba naklonila ke slitování. Slovo je často pro ubožáka přimluvěcím. Jazyk dovede proměnit útrapy duše v prosbu a krotí hněv myslí těch, kdo naslouchají. Jakými slovy však máme prosit teď? Jaké záruky máme nabídnout? I kdyby někdo dovedl mluvit přesvědčivěji nežli Sírény, tyto lidé ho neuslyší. Nezbyvá mi než prosit jen posunky a svou žádost projevovat jen rukama. Je to bídal Svůj zármutek asi budu muset zahrát jako na divadle. Pokud jde o mě, tím se tolik netrápím, i když mě postihlo neštěstí nesmírné, jakými ústy však vyslovím své neštěstí, Leukippé, jakýma očima je oplácíš? Jsi tak důvěřivá k tomu, co ti osudná láska přinesla, věrná svému nešťastnému milenci! Jak nádherné jsou tvé svatební ozdoby! Ložnici je ti žalář, země je tvým lůžkem, tvými náhrdelníky a náramky jsou provazy a síť a lupič leží vedle tebe jako tvůj starosvat. Místo svatební písně ti tu někdo zpívá žalozpěv. Nadarmo jsme ti, ó moře, vyslovovali svůj dík; kašlu na tvé milostdání, lépe ses zachovalo vůči těm, které jsi připravilo o život. Tím, že jsi nás zachránilo, vydalos nás horší záhubě. Nedopřálos nám, abychom zemieli bez přičinění loupežníků.“

11 Takto jsem v tichosti natíkal, ale plakat jsem nemohl. Slzy jsou projevem očí při velkých neštěstích. Při menších nehodách stékají slzy nehlasně a jsou prosbou postižených vůči těm, kdo jim činí příkoří. Trpícím se uleví, jako když

se vyčistí zamlčená rána. Je-li neštěstí příliš veliké, slzy přechají a zrazují i oči. Zármutek se s nimi potká, když vystupují na povrch, oslabí jejich sílu a unáší je s sebou dovnitř. Slzy jsou tak odvračencej od své cesty do očí, stékají do duše a způsobují, že se její poranění zhoršuje.

„Proč mlčíš, mláčku,“ pravil jsem Leukippé, která byla docela zticha, „proč mi nic neříkáš?“

„Protože jsem ztratila hlas ještě dříve nežli duši,“ odpověděla.

12 Při této rozmluvě jsme ani nezpозorovali, že nastalo jitro. Pojednou se kdosi přihnul na koni, byl to člověk s bujinou a divokou kšticí. I jeho kuň měl hřívu; byl bez postroje, bez pokrývky a bez ozdób; takové koně mají ti loupežníci. Přijel od náčelníka lupičů a pravil:

„Je-li mezi zajatými nějaká panna, márn ji odvést. Bude obětována bohů za vojsko na usmířenou.“

Strážci se hned obrátili k Leukippé, ale ta se mě pevně chytěla a plakala. Jedna část loupežníků ji ode mne odtrhala, druhá část mě tloukla. Leukippu zvedli a odnesli, nás pak po chvůli v poutech odvedli.

13 Když jsme se vzdálili z vesnice na dvě stadia, zaslechli jsme veliký pokřik a zvuk polnice. Objeví se před námi oddíl vojáků, všichni v těžké zbroji. Jak je loupežníci spatiřili, vzali nás do svého síťedu a stanuli, aby se jejich útoku bránili. V malé chvíli přibýlo dalších padesát vojáků, někteří měli štíty až na zem, jiní byli ozbrojeni jako lehkooděnci. Lupičů bylo mnohem víc; sbírali hroudy ze země a házeli je po vojákách. Egyptské hroudy jsou horší než jakýkoli kámen, jsou těžké, tvrdé a neopravidelné. Nepravidelný tvar je způsoben hroty kamínků, takže když se hrouda hodí, způsobí jedním rázem dvojitý poranění, bouli jako od kamene a řezné rány jako od střel.

Vojáci však zachycovali kameny štíty a málo se starali o házející lupiče. Když se loupežníci házením unavili, otevřeli vojáci obranný šik a kupředu vyběhli lenkooděnci; každý měl házečí kopí a meč; hodili kopí a nebylo, že by se byl někdo netrefil. Potom se přihnuli těžkooděnci. Nastala tuhá bitva, z obou stran padalo mnoho ran, byli ra-

něhl i mrtví. Co chybělo vojákům do počtu, to vyrovnali svou zkušenosťi.

Když jsme my zajatci zpozorovali, že lupiči kolísají, strazili jsme se dohromady, prorazili jsme jejich šik a vzběhli jsme jejich protivníkům vstříc. Vojáci nás zprvu chtěli pobít, protože nevěděli, oč jde, když však spatřili, že jsme bezbranní a spoutaní, pochopili, oč jde, vpusťili nás do svých řad a poslali do zadního šiku, abychom si odpočinuli. V té chvíli také přijížděl větší počet jezdců. Když se přiblížili, rozáhli svůj šik po obou křídlech a lupiče obklíčili. Tím je sehnali dohromady na malý prostor a pobíjeli je. Někteří již leželi mrtví, jiní polomrtví ještě bojovali. Zbytek jich zajali.

14 Když se schylovalo k večeru, vzal si nás velitel vojáků po jednom a vypyťoval se nás, kdo jsme a jak jsme byli zajati. Každý vypyťavěl něco jiného a i já jsem pověděl, co se mi přihodilo. Když velitel všechno zvěděl, přikázal, abychom se k němu připojili, a sám sľbil, že nám dá zbraně. Byl rozhodnut vyčkat na vojsko a zautočít na hlavní tábor pastevců; bylo prý jich okolo deseti tisíc. Požádal jsem o koně, jezdil jsem totiž dobře, protože jsem byl vycvičen. Když mi ho přivedli, předvedl jsem po pořádku bojové obraty, takže mě i velitel velice pochvali.

Toho dne mě pozval ke svému stolu, při večerí se vypyťoval na mé osudy, a když je sľyšel, litoval mě. Když člověk poslouchá o cizím neštěstí, jímá ho útrpnost a ta se stává počátkem přátelství. Duše obměkčená smutkem událostí, o nichž sľyšela, pozněňuje zároveň pomalu s nasloucháním o útrapách svůj soucit v přátelství a smutek ve skutky milosrdenství. Tak jsem pohnul velitele svým vpravěním, že i on zasľzel. Více jsme nemohli udělat, protože Leukippé byla v moci lupičů. Velitel mi dal i sľužebnka, Egyptana, aby pečoval o mě věci.

15 Přísti den se velitel chystal k dalšímu postupu a dal zasypat příkop, který nám stál v cestě. Na druhé straně příkopu jsme viděli loupežníky ve zbrani s velikou mocí; měli tam z hlíny narychlo postavený oltář a blízko něho stála rakev. Jacisti dva lupiči přiváděli divku s rukama nazad

svázanýma. Nerozeznal jsem podobu lupičů, protože byli v plné zbroji, Leukippu jsem však poznal. Potom jí hlavu obliči posvátnou úlitbou a vodili ji kolem oltáře; kdosi jí při tom hrál na flétnu a kněz zpíval egyptskou píseň, pohyby obličje a otvíráni úst o tom svědčily. Na dané znamení se všichni od oltáře vzdálili. Jeden z mladíků se sklonil a přivřel jí zády ke kolům do země zaraženým, tak jak znázorňují sochati Marsyu přivázaného ke stromu. Pak vzal meč, vrazil jí ho do srdce a hluboko do vnitřnosti, až otevřel dolní část břicha. Ihned vyběhly vnitřnosti a muzzi je rukama vytáhli a položili na oltář.

Jak se vnitřnosti opekly, rozřezali je na kousky a každý loupežník kousek snědl. Když to viděli vojáci a jejich velitel, všichni najednou vykřikli nad tím, co se dalo, a odvraceli oči od toho pohledu. Já však jsem byl jako beze smysľu, nemohl jsem oči odtrhnout a díval jsem se. Byl jsem zdrcen, nezměrné neštěstí mě zasáhlo jako blesk. Pověst o Niobě zajiště není vymyšľená; i ona zakusila něco takového nad záhubou svých dětí a její strnutí dalo podnět k domněnce, že se proměnila v kámen. Když vše skončilo, jak jsem se domníval, vložili tělo do rakev, zakryli víkem a nechali rakev na místě. Oltář strhli a dali se bez ohlížení na útek. Tak jim totiž právě věštbou kněz přikázal.

16 Večer byl již celý příkop zasypán. Vojáci přešli na druhou stranu, utábořili se nedaleko za ním a dali se do jídla. Velitel se mě snažil utěšit, protože jsem byl jako tělo bez duše. Za první noční hlídky jsem se přesvědčil, že všichni odpočívají, a vyšel jsem s mečem, abych se zabíil na její rakvi. Když jsem se k ní přiblížil, zdvihl jsem meč a promluvil jsem:

„Ubohá Leukippé, ze všech lidí nejnešťastnější, nepláču jen nad tvou smrtí, pláču nad tím, že jsi umřela v cizině; nepláču nad tím, že jsi byla života zbavena našilim, ale nad tím, že si z tvého neštěstí udělali slávu, že ses stala očistnou obětí pro nečistá těla, že tě zaživa rozřezali a ty ses, běda, dývala na celé to sekání, že se podělili o tajemství tvého života; pláču nad tím, že tvým pohřebišťem je neblahý oltář a rakev. Tvé tělo tu leží, ale kde jsou tvé

vnitřnosti? Menší by bylo neštěstí, kdyby je byl strávil oheň. Hroben tvých vnitřnosti se však teď stala potrava loupežníků. Jaké to pochodně u oltáře! Jaké to neslýchané pokrmý! A na takové oběti se bohové sháry dřvali, oheň neuhasl; plápolal, ač poskvněn, a nesl vzhůru bohům vůni oběti. Přijmi, Leukippé, ode mne posmrtnou obět, která ti patří.“

17 Po těch slovech jsem zdvihl meč, abych jej do sebe ponořil a tak se zabí. Vtom vidím dvě postavy (byla něsíčná noc), jak ke mně z druhé strany krapem utíkají. Vyčkal jsem tedy, protože jsem myslel, že jsou to lupiči, abych sešel ze světa jejich rukama. V tu chvíli již byli u mne a oba vzkřikli. Byli to Menelaos a Satyros. Když jsem spatřil své přátele mimo očekávání živé, ani jsem je neobjal, ani jsem nebyl radostí bez sebe, tolik mě otupil zármutek nad neštěstím. Chopili se mé pravice a pokoušeli se mi vyrvat meč.

„Při bozích,“ zvolal jsem, „nezávidíte mi krásnou smrt, vždyť je to lék v neštěstí. Nemohu už žít, i kdybyste mě k tomu nutili, když Leukippé tak hrozně zahynula. Tento meč mi odejmete, ale meč mého bolu je zaražen uvnitř a postupně mě rozřezává. Či chcete, abych zemřel ranou nesmrtnou?“ Na to mi odpověděl Menelaos:

„Chceš-li kvůli tomuhle umřít, pak hled svůj meč schovat. Leukippé nyní pro tebe vstane z mrtvých.“ Pohlédl jsem na něho a pravil jsem:

„V tak velkém neštěstí se mi ještě vysmlíváš? Pamatuj, Menelaé, na Dia Pohostinného!“

Menelaos zatukal na rakev a řekl:

„Protože mi Kleitofón nevěří, dosvědč sama, Leukippé, zda žiješ!“ Zároveň s těmito slovy pohnul dvakrát či třikrát rakeví a já jsem zaslechl zevnitř slaboučký hlásek. Pojala mě hrůza a pohlédl jsem na Menelaá, neboť jsem ho považoval za čaroděje. Menelaos rakev otevřel a z ní vystoupila Leukippé. Byl to, bohuové, pohled strašlivý a zdrcující. Její břicho bylo rozpáráno odshora dolů a zbaveno vnitřnosti. Vrhla se ke mně, objala mě a v objetí jsme oba padli na zem.

18 Sotva jsem se trochu vzpamatoval, promluvil jsem k Menelaovi:

„Což mi nepovíš, co to znamená? Nevídím snad Leukippu? Což ji nedržím a neslyším její slova? Co to bylo, co jsem večera viděl? Buď byl sen tamto, nebo sním teď! Hle, i její polibek je opravdový a živoucí a sladký jako dřívější polibky Leukippiny!“

„Teď však,“ odvětil Menelaos, „obdrží zpátky své vnitřnosti a její rána na prsou se zhojí; spatíš ji neporaněnou. Zakryj si však tvář, budu k tomu vzyvat Hekátu.“

Uvěřil jsem mu a zakryl jsem se. Menelaos začal provádět jakési kejkle a pronášel k tomu nějaká slova. Zároveň se slovy odstraňoval s Leukippina těla to, co byl připravil na oklamání lupičů, a vrátil jí původní podobu. Potom řekl:

„Odhál tvář!“ Vyhověl jsem pomalu a se strachem, neboť jsem se opravdu domníval, že je Hekaté přítomna. Jakmile jsem však sundal ruce z očí, spatřil jsem Leukippu bez jakéhokoli poranění. Užasl jsem ještě více a prosil jsem Menelaá:

„Nejdražší Menelaé, jsi-li nějaký služebník boží, pověz mi, kde to jsme a co znamená to, co vidím?“ Leukippé však řekla:

„Přestaň ho děsit, Menelaé, a řekni mu, jak jsi loupežníky podvedl.“

19 Menelaos začal vyprávět:

„Vš, že jsem rodem Egyptan, říkal jsem ti to již na lodi. Většina mého majetku leží okolo této vesnice a její představení mě znají. Když jsme ztroskotali, vyhodilo mě moře na břehy egyptské a spolu se Satyrem mě zajali loupežníci, kteří v těch místech hlídávali. Když mě přivedli k jejich náčelníkovi, ihned mě někteří z lupičů poznali, rozvázali mi pouta a nabádali mě, abych byl dobré mysli a abych se účastnil jejich podniků jako jeden z nich. Vyžádal jsem si i Satyra, jako by byl můj. Ale ano, odpověděli, nejdříve nám však dokaž svou odvahou. V té době dostali věštbu, že mají obětovat divku a tak očistit své lupičské řemeslo. Po oběti měli okusit jejich vnitřnosti, ostatek těla vložit do rakev a odejít, aby vojsko nepřátel

mohlo přejít přes místo oběti. Ostatní pověz ty, Satyre, teď je řada na tobě.“

20 „Jakmile jsem byl násilím přiveden do tábora,“ pokračoval Satyros, „zaplakal jsem, pane, s bolestí, když jsem se dozvěděl o osudu Leukippině. Prosil jsem Meneláa, aby dívku jakýmkoli způsobem zachránil. Jakýsi dobrý duch nám přišel na pomoc. Den před obětí jsme náhodou seděli zarmoucení u moře a přemýšleli, co máme udělat. Někteří z lupičů spatřili loď, která sem zabloudila z neznalosti pobřeží, a učinili na ni útok. Cestující na lodi poznali, o koho jde, a snažili se hnát loď nazpátek. Když je však lupiči dostihli, začali se bránit. Byl mezi nimi také člověk, který přednáší v divadlech básně Homérovy. Ozbrojil sebe i své druhy homérskými rekvizitami a dali se do boje. Proti prvním útočníkům se dost dobře drželi, když však přihlulo více loupežnických loděk, lupiči loď potopili a lidi z ní pobili. Jejich pozornosti unikla jakási bedna, která vypadla z troskek a kterou proud zabnal k nám. Meneláos se jí chopil a odešel se mnou stranou (myslel jsem si, že v ní bude něco užitečného). Otevřel ji. Spatřil jsem plášt a dýku, která měla rukojet dlouhou čtyři dlaně a na ní čepel kratičkou, ne delší než tři prsty. Meneláos dýku zvedl a bezděky zatočil čepelí, a malé ostří vyběhlo z rukojeti jako z nějakého úkrytu natolik, jak byla rukojet dlouhá. Když otočil nazpět, ihned se čepel schovala dovnitř. Jak se zdá, používal dýky onen nešťastník na divadle, aby mohl předvádět zabíjení.

21 Tu jsem pravil Meneláovi: „Jestliže se chceš zachovat jako ušlechtilý muž, bůh nám posílá pomoc. Budeme moci dívku zachránit, aniž to lupiči zpozorují. Poslyš jak. Vezme ovčí kůži, jak jen nejjemnější seženeme, ve tvaru sáčku a velikosti asi lidského břicha, naplníme ji zvířecími vnitřnostmi a krví a zašijeme takovéhle napodobené břicho, aby z něho vnitřnosti nevypadly. Takovým způsobem dívku připravíme, oblékneme ji do širokého šatu, omotáme ji plátny a svážeme pásy, abychom ukryli, co jsme připravili. I věšba sama nám pro skrytí vaku pomůže. Práví totiž, že má být dívka zahalena až na paty a že má být rozřata středem přes oděv. Podívaj se na tuhle dýku, jak je přízrůso-

vena. Opře-li se o nějaké tělo, schová se do rukojeti jako do pochvy. Diváci si myslí, že se čepel ponořila do těla, ona však se schovala do úkrytu v rukojeti a venku zůstala jen špička na prořiznutí napodobeného břicha, zatímco rukojet se dotýká kůže toho, kdo je zabíjen. Když se čepel z rány vytáhne, vyběhne zase z úkrytu, jak povoluje tlak na rukojet, a tak znovu diváky oklamává. Vypadá, jako by vystupovala z rány, zatímco vystupuje z mechanismu. Loupežníci sotva vědí, že se to tak dělá. Kůže se rozevře, vnitřnosti ranou vyhřeznou, my je sebereme a na oltáři obětuje. Lupiči se potom již k tělu nepřiblíží a my je uložíme do rakve. Slyšel jsi, co nedávno říkal náčelník lupičů, že je třeba pro ně něco odvážného dokázat. Jdi tedy k němu a slib mu, že takový čin vykonáš.“ Po těchto slovech jsem hlasitě vzýval Dia Pohostinného a připomínal jsem Meneláovi, že jsme jedli u jednoho stolu a že jsme spolu na moři ztroskotali.

22 „Veliká je to věc,“ pravil tento statečný muž, „ale pro přitele je krásné podstoupit nebezpečí a sladká je smrt, i kdyby bylo třeba zemřít.“ Myslím, že i Kleitofón je nazívu,‘ odvětil jsem; ‚když jsem se vypyčoval, řekla mi dívka, že zůstal svázaný mezi zajatci lupičů. Ti z loupežníků, kteří unikli náčelníkovi, říkali, že všichni jejich zajatci utekli směřem k vojsku. Očekává tě tedy Kleitofónova vděčnost a zároveň zachráníš ubohou dívku z tak nesmírného neštěstí.‘ Těmito slovy jsem ho přesvědčil a štěstěna nám přišla na pomoc. Já jsem se staral o přípravu lsti, a právě když chtěl Meneláos říci lupičům o oběti, předešel ho z vůle boží náčelník a řekl: ‚U nás platí zákon, že mají nováčci začít službou při oběti, zvláště když je třeba obětovat člověka. Připrav se tedy nazívat k oběti. Bude třeba, aby se účastnil i tvůj služebník.‘ Meneláos odvětil: ‚Vynasnažíme se zajistit, abychom nebyli horší než kdokoli z vás. Bude však třeba, abychom si sami dívku co nejlépe připravili na rozseknutí.‘ ‚Obět bude vaší záležitostí,‘ odpovéděl náčelník.

Připravili jsme si dívku tedy sami tak, jak jsem řekl, a řekli jí, aby se ničeho nebála. Podrobně jsme probrali

všechny okolnosti, i že je třeba zůstat v rakvi. I kdyby snad usnula, že má za denního světla zůstat uvnitř. Kdyby se nám naskytla nějaká překážka, zachraň se útekem k vojákům. To jsme jí řekli a vyvedli jsme ji k oltáři. Ostatek již víš.“

23 Když jsem to vyslechl, byl jsem zmaten a na rozpacích, jak se Meneláovi odvděčím. Zatím jsem udělal to, co se obvykle dělává, klesl jsem mu k nohám, objímal jsem ho a vzdával mu úctu jako bohu. Má duše byla zalita nesmírnou radostí. S Leukippou tedy už bylo všechno v pořádku.

„A co Kleinias,“ zeptal jsem se, „co se s ním stalo?“

„Nevím,“ odpověděl Menelaos, „hned po ztroskotání jsem ho viděl jak se drží ráhna, ale kam se dostal, to nevím.“ Uprostřed radosti jsem zesmutněl. Snad mi nějaké božstvo závidělo potěšení beze stínu. Já jsem byl přčinou, že se nikde neobjevil; jeho jsem si po Leukippě nejvíce vážil a jeho si ze všech moře podželo, takže nepřišel jen o duši, ale také o svůj náhrobek.

„O moře bezcenné, nedopřálos nám svého milosrdenství beze zbytku!“

Odešli jsme spolu do tábora vojáků, vešli jsme do mého stanu a po zbytek noci jsme spolu rozmlouvali. Pověst o tom, co se stalo, se rozletěla na všechny strany.

24 Za svítání jsem přivedl Meneláa k veliteli a vše jsem mu vypověděl. Velitel měl radost a přijal i Meneláa za svého přítele. Vypítával se, jaká je síla nepřátel. Menelaos odpověděl, že nejbližší vesnice je plná odhodlaných mužů a že se shromáždilo velmi mnoho členů lupičské bandy, takže je jich na deset tisíc.

„Našich pět tisíc,“ pravil vojevůdce, „postačí proti dvaceti tisícům těch lidí. A co nevidět přibudou další dva tisíce z vojáků, umlstených v Deltě a okolo Héliopole proti barbarům.“ Sotva to dořekl, přiběhl nějaký otrok se zprávou, že z Delty přibyl posel od tammního vojska a vyřizuje, že se dva tisíce vojáků zdrží dalších pět dní. Nálezdy barbarů byly sice zastaveny, když však se již vojsko mělo vydat na cestu, že zůstal doma jejich posvátný pták kvůli pohřbu svého otce. Proto bylo třeba odchod o tolik dní zdržet.

25 „Jaký je to pták,“ zeptal jsem se, „když se mu dostává takových poctí? A jak obstarává pohřeb?“

„Ten pták se jmenuje Fénix; pochází z Aithiopie a velký je jako páv. Co do krásy barev však zůstává páv za ním. Pětí má protkáno zlatem a nachem a honosí se tím, že je ptákem Héliovým, což dosvědčuje i jeho hlava; má na ní nádhernou kruhovou korunku, což je obraz slunce. Je modrá, podobá se růži a je krásná na pohled: vystupují z ní paprsky, tvořené delšími brky. Dělí se o něj Aithiopové, jimž patří zaživa, a Egypťané, jimž patří po smrti. Když totiž zemře (a žije velmi dlouho, než zemře), přináší ho jeho syn k Nilu, připraviv jej pro pohřbení. Vezme hroudou nejvonnější myrthy, tak velkou, aby se do ní vešel mrtvý pták, zobákem ji vydlabe a vytvoří v ní dutinu; ta dutina pak je schránkou pro mrtvého ptáka. Potom vloží ptáka do této rakve, zasype otvor hlínou a letí s ním k Nilu. Následuje ho průvod jiných ptáků jako stráž. Pták se při tom podobá králi na cestách; Héliopolis nikdy nemine. Tam je totiž přibytěk mrtvého ptáka. Fénix stane ve výši, rozhlíží se a čeká na služebníky boží. Potom přijde jeden egyptský kněz s knihou ze svatyně v ruce a porovnává ptáka s tím, kterého má na kresbě. Fénix ví, že se mu nedivětuje, proto ukazuje tajná znamení na svém těle, jakož i mrtvého, a pronáší pohřební řeč. Sluhové kněží Héliových vezmou mrtvého ptáka a pohřbí ho. Zaživa je tedy Fénix Aithiopem, protože se tam žíví, po smrti se stává pohřben Egypťanem.“

I KDYZ SE VOJEVŮDCE DOZVĚDEL, jak jsou nepřátelé připraveni a že se pomocný sbor opozdí, rozhodl se ustoupit zpátky do vesnice, ze které vyšel, dokud se spojenci nedostaví. Bylo mi vykázáno obydlí spolu s Leukippou nedaleko nad hlavním stanem velitelovým. Když jsem vstoupil dovnitř, objal jsem ji a chtěl jsem se k ní zachovat jako muž. Ona to však nedovolila.

„Jak dlouho se ještě budeme odříkat služby Afrodity,“ ptal jsem se, „což nevidíš, co se nám všechno stává do cesty — ztroskotání, loupežníci, oběti a vraždy? Pokud nám vane příznivý váněk Štěstěny, využijme příhodné chvíle, než nás postihnou horší události.“

„Ještě se nesluší,“ odvětila ona, „aby k něčemu došlo. Předevčirem, když jsem truchlila nad tím, že mám být zabita, se mi ve snu zjevila bohyně Artemis, 'Neplač teď', řekla mi, 'neboť nezemřeš. Půjdu ti na pomoc; zůstaneš však pannou do té doby, než tě zasnoubím; tvým manželem se stane Kleitón a nikdo jiný.' Bylo mi líto toho odkladu, ale těšila jsem se nadějami do budoucna.“

Když jsem slyšel o tom snu, vzpomněl jsem si, že jsem měl podobný. Zdálo se mi minulé noci, že vidím Afroditin chrám a v něm sochu bohyně; když jsem se přiblížil, abych se pomodlil, dveře se zavřely. Byl jsem z toho smuten, ale zjevila se mi žena, která se podobala soše bohyně, a pravila mi: „Teď ti není ještě dovoleno, abys vstoupil do chrámu; jestliže však vyčkáš krátký čas, nejen že ti ho otevru, ale učiním tě i kněžem bohyně.“ Vypověděl jsem Leukippě tento sen a již jsem se nepokoušel se jí vnucovat. Když jsem uvažoval nad Leukippiným snem, byl jsem z toho nemálo zmaten.

2 V té době Charmidés (tak se jmenoval vojevůdce) začal po Leukippě házet očima. Spatřil ji při této příležitosti: Vojáci ulovili podivuhodné třícní zvíře, Egyptané mu říkájí nilský kůň. Je to opravdu kůň, jak jeho název praví, pod-

bou těla i nohou, jenže má kopyta rozdělena. Velký je jako největší býk. Ocas má krátký a bez zímí, jakož i celé jeho tělo je bez srsti. Hlavu má okrouhlou, uši malé a tváře velmi podobné koňským. Nozdry má široce otevřené a vydechuje jimi ohnivý kouř jako z ohniště. Bradu má širokou stejně jako tváře: tlamou otvírá až po spánky. Špičáky má zakřivené, podobou i umístěním podobné jako divoký vepr, ale skoro třikrát větší.

3 Vojevůdce nás zavolal, abychom se přišli podívat. I Leukippé byla při tom. My jsme se dívali na zvíře, ale vojevůdce se díval na Leukippu; a brzy podlehl. Chtěl, abychom u něho zůstali co nejdéle, aby se pohledem na ni mohl těšit, a proto hledal, jak navázat řeč. Nejprve popisoval přirozenou povahu zvířete, potom způsob, jak se loví. Je prý to zvíře velmi zdravé a doveče spást celé pole. Ulovit se dá jen lstí. Lovci vyzorují, kudy chodí, vykoppou jámu a tu přikryjí svrchu rákosou a hlínou. Pod rákosovým krytem postaví dole dřevěnou klec otevřenou nahoru směrem k otvoru jámy. Potom čhají ve skrytu, až zvíře do jámy padne. Jakmile nilský kůň vstoupí na povrch, ihned se propadne do klece jako do doupěte. Lovci vyběhnou z úkrytu a natáz vrata klece uzavřou. Tak se zmocňují kořisti, která je tak silná, že by ji nikdo násilím nezmoohl. „I v jiných ohledech je to zvíře nesmírně silné; kůži má, jak vidíte, tlustou, že ji nelze železem probodnout. Je to, abychom tak řečli, egyptský slon. Co do síly je hned za slonem indickým.“

4 „A viděl jsi již někdy slona?“ zeptal se Menelaós.

„Samozřejmě,“ odvětil Charmidés, „a slyšel jsem od lidí, kteří to dobře vědí, i o způsobu, jakým přichází na svět. Je to podivný způsob.“

„Až dosud jsme ho neviděli,“ prohlodil jsem, „leda na obrázku.“

„Povím vám to,“ na to Charmidés, „máme přece času dost. Matka ho nosí v životě velice dlouho, deset let semenu dává podobu. Porodí po tak dlouhé době, aby bylo novorozené již staré. Myslím, že právě proto je slon veliký a nepřemožitelný, žije dlouho a pomalu umírá. Žije prý

děle nežli Hésiodův havran. Tlamu má slon tak velikou, jako býk hlavu. Kdybys ho spatřil, řekl bys, že má jeho tlama dva rohy, jsou to však zakřivené sloni zuby. Mezi zuby mu vyčnívá chobot velikosti a tvaru polnice, věc to pro slona všestranně užitečná. Jím sbírá potravu a vše, co cestou najde k jídlu. Je-li to sloni pochoutka, ihned ji chobot sebere, stočí se dolů k tlamě a potravu jí podá. Spatří-li něco jemnějšího, chobotem to uchopí a otočí, celé zvedne a podá jako dárek nahoru svému pánu. Sedí totiž na něm člověk z národa Aithiopů, jakýsi jezdec na slonu. Slon se k němu lisá, bojí se ho, poslouchá ho a snáší od něho rány. Jako biče používá člověk železné sekery. Viděl jsem jednou zajímavou podívanou. Jakýsi Řek vložil hlavu zvířeti dovnitř do tlamy. Slon nechal tlamu otevřenou a dýchal na člověka, který mu v tlamě ležel. Divil jsem se obojmu, jak odvaze toho člověka, tak i lásce toho slona. Ten člověk tvrdil, že zvířeti se má dát i odměna. Slon prý člověku voní skoro jako indické voňavky, což prý je i lék proti bolení hlavy; slon ví o tomto léčení a zadarmo tlamu neotevře. Je to lékář přičinlivý a žádá odměnu napřed. Když dáš, poslechne a odvděčí se. Otevře tlamu a nechá ji otevřenou tak dlouho, dokud člověk chce. Slon totiž ví, že prodává vůni.“

5 „A odkud má tak nestvůrné zvíře takovou příjemnou vůni?“ zeptal jsem se.

„Protože se živí také takovou potravou,“ odpověděl Charmidés. „Indická země sousedí se sluncem. Indové první spatřují slunečního boha, když vstává, a jeho světlo na ně dopadá s větším žářem; jejich tělo zachovává barvu ohně. V Řecku roste květ černé barvy. V Indii však to není květ, nýbrž listí, jako je u nás listí na stromech. Květ skrývá svůj dech a nedává najevo svou vůni; buď se nechce vychloubat před těmi, kdo o vůni vědí, nebo ji nepřeje svým krajanům. Je-li však jen o kousek přenesen ze své vlasti za její hranice, přestává skrývat svou příjemnost, z listů se stává květem a vydává vůni. Je to černá růže indická. Slonům slouží za potravu, jako u nás kravám tráva, a protože se jí slon živí od narození, voní celý po takové potravě

a vydává velmi vonný vánek z hloubi prsou, kde je zdroj dechu.“

6 Když jsme po vojevůdcových slovech odešli, vyčkal Charmidés krátkou chvíli (kdo je raněn láskou, není schopen snášet útrapy jejího žáru), poslal si pro Meneláa, chopil se ho za ruku a pravil:

„Podle toho, co jsi vykonal pro Kleitofóna, vím, že jsi dobrý přítel. Uvidíš, že ani já nejsem horší. Prosim tě o laskavost, která je pro tebe máličkostí, a mně zachránš duši, budeš-li chtít. Leukippé mě zničila, ty mě zachraň. Leukippé ti dluží za záchranu života. Dám ti za dobrou službu padesát zlatáků a jí tolik, kolik bude chtít.“

„Ponech si zlatáky,“ odpověděl Meneláos, „a schovej si je pro ty, které své vděky prodávají. Pokuším se jako přítel, abych ti byl užitečný.“ Po těchto slovech přišel ke mně a všechno mi vypověděl. Radili jsme se, co máme dělat, a rozhodli jsme se, že ho oklameme. Odepřít bylo nebezpečné, aby třeba nepoužil násilí, utéci také nebylo možné, protože na všech stranách byli lupiči a on sám měl okolo sebe tolik vojáků.

7 Meneláos vyčkal krátký čas a odešel k Charmidovi.

„Věc se podaří,“ pravil, „přestože žena zpodobila tvrdší než odmtala. Když však jsem ji prosil a připomínal jí, co jsem pro ni vykonal, svolila. Vyslovila však spravedlivou žádost, abys jí poskytl odklad několika dní. Šnad až bych přišla do Alexandrie, pravila, tadý je to jen vesnice a každý vidí, co se děje; je tu mnoho svědků.“

„Prokazuješ mi přitěž přilíš do budoucna,“ odpověděl Charmidés. „Kdopak má ve válce odkládat splnění své žádosti? Voják nosí smrt za pasem — a ví, zda bude žít? Smrt má přece tolik možností! Vyžádej mi od Štěstěny bezpečnost, a vyčkáš. Jdu nyní do války s loupežnými pastýři a uvnitř v duši mám další boj; ničtí mě voják s lukem a šípem. Jsem poražen a zasypan šípy. Zavelej, člověče, co nejdříve lékaře, neboť rána je těžká. Chystám se pálit nepřatele ohněm a Eros již zapálil jiné pochodné v mém nitru. Tenhle ohně, Meneláe, uhas nejdřív. Mlilstné objetí

je nádherné přiznivé znamení před bitvou. Necht mě k Areovi posle Afrodité.“

„Přece nahlédneš,“ namítl Menelaos, „že to pro ni není snadné utajit věc, když je tu Kleitofón a tolik ji miluje.“

„To je přece snadné,“ nato Charmidés, můžeme poslat Kleitofóna pryč.“

Když viděl Menelaos, jak má Charmidés naspěch, pojaly ho obavy o můj osud a rychle vymyslel něco pravděpodobného. Řekl:

„Chceš slyšet pravdu, proč ten odklad? Včera ji postihla měsíční nemoc, a proto se nemůže stýkat s mužem.“

„Počkáme tedy tři nebo čtyři dni,“ rozhodl Charmidés, „to postačí. Žádám však od ní to, co mi dát může. Ať přijde ke mně a at se mnou rozmlouvá. Chci slyšet její hlas, chci ji vzít za ruku, chci se dotknout jejího těla; to jsou útrčhy v lasce. Mohu ji i polibit, tomu její nevolnost není na překážku.“

8 Když ke mně Menelaos přišel a tohle mi řekl, zvolal jsem, že raději zemřu, než abych spatřil, jak Leukippé líbá někoho jiného, „Vždyť co je na světě sladšího?“ volal jsem, „vždyť i dílo Afrodítino má své meze a své nasycení, a není ničím, když z něho odejmeš polibky. Líbání nezná mezi, nelze se ho nasytit a vždy je nové. Tři nejkrásnější věci vystupují z úst, dech, hlas a polibek. Rty se líbáme, ale pramen rozkoše je v srdci. Věř mi, Menelaé, neboť v neštěstí nebudu před tebou nic skrývat, že jsem i já od Leukippy dostal právě jen to. Je ještě pannou a mou ženou se stala jen líbáním. Vyvrve-li mi někdo i tohle, nesnesu to; moje polibky nebudou zprzněny.“

„Potřebujeme tedy dobrou a rychlou radu,“ pravil Menelaos. „Každý zamílovaný má trpělivost jen potud, pokud má naději na úspěch; jeho myšlenky se upínají k samotnému cíli. Vzdá-li se naděje, změní své smýšlení a upadne v opak a odvažně klade překážky, kde jen může. Má i sílu něco vykonat, jakmile přestal trpět. Ta část duše, která se nebojí, popuzuje rozhněvanou část stále víc. A přiležitost pomůže přes překážky.“

9 Zatímco jsme přemýšleli, přiběhl kdosi rozčilen a vypověděl, že Leukippé na procházce náhle upadla a že obrací oči v sloup. Vyskočili jsme a běželi jsme k ní; spatřili jsme ji na zemi. Přistoupil jsem k ní a ptal jsem se jí, co jí je. Jak mě spatřila, vyskočila a udeřila mě do obličejů. Oči měla naběhlé krví. Když se ji Menelaos snažil zachytit, kopla po něm nohou. Pochopili jsme, že tato nemoc je jakési šílenství, pokoušeli jsme se ji chytit a přemoci silou. Zápasil s námi, aniž se starala o to, aby zakryla to, co ženy nerady ukazují.

Okolo stanu nastal ohromný zmatek, že přiběhl i vojévůdce, aby se podíval, co se děje. Nejprve měl podezření, že nemoc je lstí a úkladem proti němu a pohlížel na Menelaá s nedůvěrou. Jakmile však po krátké chvíli viděl pravdu, byl i on pohnut a pojala ho lítost. Vojáci přinesli provazy a ubohou spoutali.

Když jsem viděl pouta na jejích rukách, požádal jsem Menelaá (neboť většina ostatních již odešla): „Rozvažte ji, prosím vás, rozvažte ji. Tak jemné ruce nesnesou pouta. Nechte mě tu s ní; obejmu ji a sám budu jejím poutem; necht šlít v mém náručí. Proč bych měl vůbec žít? Leukippé ani nepoznává, že jsem u ní. Leží přede mnou spoutána a já bídám ji nechci rozvázat, ač bych mohl. Proto náš osud vysvobodil z rukou lupičů, aby ses stala hříčkou šílenství? Ó jak jsme nešťastní, kdyžkoli se na nás štěstí usměje! Hrozím domova jsme unikli, abychom nešťastně ztroskotali. Z moře jsme se dostali, z rukou lupičů jsme byli vysvobozeni, a teď nás zachvátilo šílenství. Jestliže se ti vrátí rozum, milovaná, znovu se bojím démona, aby ti něco zlého nezpůsobil. Kdo je nešťastnější nežli my, když se musíme bát i štěstí? Vráť-li se ti rozum a zotavíš-li se, bude to opět hříčka osudu.“

Po těchto slovech mně Menelaos a ti, kdo byli s mnou, domlouvali a tvrdili, že takovéto nemoci nemají dlouhého trvání, často prý je jejich původ jen v životnosti mládí. Mladá krev se bouří plnou silou a rozlévá se žilami, a když zaplaví hlavu, zastře rozum. Je prý třeba poslat pro lékaře a zahájit léčení. Menelaos tedy odešel k vojévůdci a požádal

ho, aby dal zavolat táborového lékaře. Vojevůdce rád vyhověl. Zamílování rádi dávají příkazy, které jejich lásce prospiňvají. Lékař přišel a řekl:

„Teď ji usplme, abychom zmírnili sílu záchvatu. Spánek je lék proti všem nemocem. Potom přineseme i další léky.“ Dal nám jakýsi malý lék, velikosti asi cizrnového zrna, nařídil rozpusťt jej v oleji a vetřít ji do úst. Pravil, že připravil ještě další lék, který ji pročistí vnitřnosti. Vykonal jsem, co přikázal, a Leukippé po vetření léku do úst za krátko usnula a spala po celou noc až do rána. Nespál jsem celou noc, seděl jsem smuten u ní a při pohledu na její pouta jsem pravil:

„Běda, miláčku, jsi spoutána i ve spánku, ani spánek nemáš svobodný. Jaká máš teď asi vidění? Jsi ve spánku při smyslech, nebo jsou i tvé sny šílené?“

Když se probudila, znovu vykřikovala nesmyslná slova.

Zatím přišel lékař a podal jí další lék.

11 V tom čase přišel kdosi od vládcce Egypta a přinesl vojevůdci dopis. Písemný rozkaz ho zřejmě nabádal k uspíšení války; vydal totiž okamžitě rozkaz, aby všichni stanuli ve zbrani proti loupežným pastýřům. Všichni vojáci se ihned vzhopili co nejrychleji, popadli zbraně a postavili se pod vedení svých hejtmanů. Vydal jim heslo a rozkázal utáborit se ve válečném pořádku. Sám zůstal na místě. Druhého dne zrána vyvedl vojsko proti nepřítelům.

Poloha vesnice byla takováto: Nil teče shora od egyptských Théb a pokračuje tak až do Memfidy a ještě trochu níže. U konce velkého toku je vesnice, která se jmenuje Kerkasóros. Od tohoto místa obtéká suchou zemi a z jedné řeky se stávají tři, vždy dvě z obou stran spojené vytvářejí ostrov v podobě písmene delta a jedna teče dále jako před rozdělením. Žádná z těchto řek však nedosahuje svým tokem až k moři, nýbrž dělí se porůznu u různých měst. Rozdělené toky jsou větší nežli řeky v Recku. I když se řeka tolikrát dělí, přece neztrácí svou sílu. Je splavná, čerpá se z ní k pití i pro zavlažování.

12 Mohutný Nil je jim všim, řekou i pevninou, mořem i jezerem. Je to podivuhodný pohled, vidět zároveň loď

i motyku, veslo i pluh, kormidlo i srp, chatrce plavců i zemědělců, ryby i hovězí dobytek. Kudy jsi proplul, tam ukládáš setbu, a kde jsi zasel, tam je zase obděláné moře. Řeka má svá období změn; Egyptané ji hldají a počítají její dny. A Nil nezklame. Je to řeka, která dodržuje své lhůty a odměňuje svou vodu; nechce se dát postihnout pro přetrocení lhůt. Řeka i souš spolu soutěží; každá z nich zastává svou při. Voda se snaží zaplavit mnoho země a souš zase vsáknout sladké moře. Obě jsou stejnými vítězi a nikde není vidět, že by některá podlehla, neboť voda i země se rozprostírají stejně. Okolo pastvišť pastevců jejich vždycky dost. Jestliže Nil zaplaví celou zemi, utvoří na ní bažiny, a když odtече, zůstane v nich méně vody a více bahna.

Po těchto bažinách lidé chodí i po nich plují, ale plout může jen taková loďka, která nese jen jednoho člověka. Cokoli jiného bahno přemůže. Proto mají loďky malé a lehké a stačí jim málo vody. Když se dostanou do místa bez vody, zvednou plavci loďku na záda a přenášejí ji, až zase přijdou na vodu.

V bažinách jsou porůznu umělé ostrovy. Nejsou tam obydlí, pěstuje se na nich papyrus. Řady papyrů jsou tak husté, že se mezi ně může postavit jen jeden člověk. Mezery mezi řadami kšuce papyrů nahoře zcela vyplňují. Loupežníci se tam uchylují, radí se tam i tihají a skrývají se; papyrus jim slouží jako ohrada.

Na některých ostrovech jsou chatrce, čímž se skoro podobají měštům bažinami ohrazeným. Bydlí v nich pas-tevci. Jedno z takových měst, které vynikalo velikostí a množstvím chatrčí, bylo nablízkou. Myslím, že je nazývali Nikóchis. Tam se loupežníci sešli jako na místo nejpevnější a spolehali na své množství i na polohu místa. Jen jediná úzká cesta k nim vedla, takže nešlo tak docela o ostrov. Přístup byl dlouhý jedno stadion a široký dvanáct sáhů. Jinak byly všude kolem bažiny.

13 Když loupežníci viděli, že se vojevůdce blíží, připravili se takto: Shromáždili všechny starce, dali jim do rukou prosebné ratolesti palmové a za ně seřadili nejsilnější z mla-

dých mužů, ozbrojené štíty a kopími. Starci měli za úkol pozvednout prosebné ratolesti a vějíři listů skrytý ty, kdo byli za nimi, ti pak měli táhnout kopí za sebou, aby je bylo co nejméně vidět. Jestliže vojevůdce vyhoví prosbám starců, nemají se kopiníci dávat do boje. Nevyhoví-li, mají ho povolát do města, jako by se mu sami vzdávali na život a na smrt. Jakmile se dostanou doprosběd úzké cesty, mají starci na dané znamení zahodit prosebné ratolesti a proběhnout mezi ozbrojenci, ti pak mají předběhnout kupředu a dělat, co bude v jejich silách.

Takovým způsobem přípravu prosili vojevůdce, aby bral ohled na stáří a na jejich prosby a aby se nad městem slitoval. Nabízel mu soukromě sto talentů střelba a že odvedou do místodržitelského paláce sto mužů, kteří se budou chít za město obětovat jako rukojmí, aby k tomu mohl odvést nějakou kořist. Jejich nabídka byla míněna upřímně, byli by to vše dali, kdyby byl vojevůdce chtěl přijmout. Když však nabídku nepřijal, prohlásili starci:

„Jestliže ses takto rozhodl, poneseš svůj osud. Prokaž nám však v neštěstí milost a nepoblívej nás před městem ani daleko od něho, ale tam, kde jsme se narodili. Město učin našim náhrobkem. Hle, sami tě k své smrti povedeme.“

Když to vojevůdce vyslechl, upustil od příprav k bitvě a vydal rozkaz, aby vojsko pochodovalo dál.

14 To, co se dalo, pozorovaly zdálky hlídky, které pastevci předem rozstavili s příkazem, aby prokopali říční hráz a vypustili všechnu vodu na nepřátele, kdyby viděli, že postupují. Tok Nilu je totiž tak přízrůsoben. U každého příkopu mají Egypťané násep, aby stoupající vody Nilu nezaplavily půdu dříve, než je potřeba. Když potřebují rovinu zaplavit, pootevřou hráz a ona se zhroutí. Vzadu za vesnicí byl velký a široký říční příkop. Tam byli pastýři připraveni, a když viděli nepřátele vcházet, protřhli rychle říční hráz.

Všechno se událo najednou. Starci v čele se najednou rozestoupili, bojovníci zvedli kopí a vyběhli kupředu. A již tu byla voda a bažiny se na všech stranách s hukotem vzdouvaly. Šije byla zaplavena a vše bylo jako moře. Pastevci

vrazili do prvních řad a zaútočili kopími na samotného vojevůdce. Vojáci nebyli připraveni a nastal mezi nimi neuvěřitelný zmatek. Nelze ani popsat, jak smrt řádila. Někteří zahynuli hned v první srážce, aniž mohli sáhnout po zbraních. Jiným na obranu nezbyl ani čas; padli v tu chvíli, kdy pochopili, co se děje. Někteří dokonce přišli o život, dříve než si to uvědomili. Jiní zase stanuli ohromení úžasem a tak čekali na smrt. Opět jiní, sotva se pohnuli, sklouzávali, jak jim řeka podrážela nohy. Někteří se i pokoušeli utéci, ale padali a byli staženi do hlubin jezera. I těm, kdo stáli na pevné zemi, dosahovala voda až po pás, takže je zbavila možnosti pohybovat štíty a vystavila jejich těla zraněním.

Po celém jezeře bylo všude vody tolik, že sahala nad hlavu. Nebylo možno rozeznat, co je bažina a co je rovina, takže ti, kdo běželi po zemi, byli při útku pomalejší ze strachu, aby si nezmyšlili cestu. Byli proto rychle chyceni, a kdo zabloudl na jezero v domnění, že je to země, utopil se. Byla to neobvyklá pohroma a hrozná ztroskotání, a přitom loď nikde. Obojí bylo nečekané: pěši bitva ve vodě a ztroskotání na souši. Loupežníci se výsledkem nadmíru vychloubali. Domnívali se, že zvířezili statečností, a nikoli podvodnou lstí. Egypťané totiž i v nepatrných záležitostech, kterých se bojí, ztrácejí ducha, a když jde o boj, v němž mají naději na dobrý výsledek, nabývají odvahy; v obojím však nezachovávají mru, buď velmi zbaběle podléhají, nebo bez jakékoli rozvahy vítězí.

15 Leukippino šlenství již trvalo deset dní a nemoc nepovolovala. Jednou promluvila v horečce ze spaní: „K vůli tobě šílím, Gorgio!“ Když nastalo jítro, pověděl jsem Meneláovi, co řekla, a pátral jsem, zda není ve vesnici nějaký Gorgiás. Když jsme vyšli z obydlí, přistoupil k nám jakýsi mladík a řekl:

„Přicházím jako záchránce tvůj i tvé ženy.“

Podívil jsem se a domníval jsem se, že toho člověka posílají bohové.

„Nejsi snad Gorgiás?“ zeptal jsem se.

„Nikoli,“ odpověděl, „jsem Chairéas. Gorgiás tě přece přivedl do zkázy.“

Zamarzilo mě a pravil jsem: „Do jaké zkázy a kdo je to ten Gorgiás? Jakési božstvo mě totiž v noci na něj upozornilo. Vylož mi to boží upozornění!“

„Gorgiás byl egyptský voják,“ odvětil, „ale teď už není, stal se obětí pastevců. Ten se do tvé ženy zamiloval. Byl to kouzelník, připravil nějaký nápoj lasky a přemluvil vašeho egyptského služebníka, aby ho zamíchal Leukippé do nápoje. Nevědomky však použil léku neředěného, a místo lásky způsobil šlensství. Gorgiův služebník, který se s ním účastnil tažení proti pastevcům, mi to včera vyprávěl. Zdá se, že ho osud pro vás zachránil. Požaduje čtyři zlatáky za vyléčení, protože prý má recept na lék, jímž zruší účinek prvního.“

„Dobře se ti odvděčíme za tuto službu,“ prohlásil jsem. „Přived k nám toho člověka, o kterém mluvíš.“ Chaireás odešel a já jsem vešel dovnitř k egyptskému sluhovi. Bil jsem ho pěsti do tváře a znovu a do třetice a volal jsem výhrůžně:

„Pověz, co jsi dal Leukippé a proč šlil?“ Dostal strach a vypověděl všechno, co nám vyprávěl Chaireás. Zavřeli jsme ho a hldali.

16 Mezitím přišel Chaireás se svým člověkem. Řekl jsem jim oběma:

„Zde máte čtyři zlatáky za dobrou zprávu. Poslyšte však, co si myslím o tom léku. Vidíte, že také nyníší nemoc té ženy je způsobena lékem, může být tedy nebezpečně přiotravovat vnitřnosti, které již byly lékem otráveny. Povězte mi, z čeho se ten lék skládá, a připravte jej za naší přítomnosti. Dostanete další čtyři zlatáky, když to učiníte.“

„Tvé obavy jsou spravedlivé,“ odvětil ten člověk. „Přisady jsou obyčejné a vesměs jedlé. Sám ochutnám tolik, kolik ona dostane.“ Zároveň požádal, aby někdo šel koupit věci, které vyjmenoval. Jakmile byly přineseny, utíel před našima očima všechno dohromady a rozdělil na dva díly. „Jednu část vypiji nejprve sám, a druhou dám nemocné. Až to vezme, bude tvrdě spát celou noc. Ráno se probudí a se spánkem odloží i nemoc.“ Nejprve se léku sám napil,

a zbytek poručil dát k večeru vypít Leukippé. „Ted odejdu, pravil, „a uložm se ke spánku, protože mě tak nutí lék.“ Po těchto slovech odešel se čtyřmi zlatáky, které dostal ode mne.

„Ostatek ti dám,“ prohlásil jsem, „až jestli se dívka zotaví z nemoci.“

17 Když přišel čas, kdy bylo třeba dát lék vypít Leukippé, našel jsem jej do číše a modlil jsem se k němu: „Léku, ty dítko země, dare Asklepiův, kéž jsou tvé přísliby pravdivé! Staň se pro mě zdrojem štěstí a zachraň mou nejdražší! Přemoz onen barbarský a divoký nápoj!“

Takovými slovy jsem léku donlouval, potom jsem pohár polbil a dal jsem ho Leukippé vypít. Jak onen člověk pravil, zakrátko spala. Přisedl jsem k ní a promlouval jsem k ní, jako by mě slyšela: „Opravdu se ti vrátí rozum? Poznáš mě ještě někdy? Uslýším zase tvůj hlas? Učiň nějakou předpověď, i když teď spíš, vždyť i včera jsi pravdivě vypověděla o Gorgiovi. Určitě je ti lépe, když spíš. Jsi-li vzhůru, jsi nešťastná svým šlenstvím, ale tvůj spánek je rozumný.“

Zatímco jsem takto s Leukippou rozmloval, jako by mě slyšela, pomalu nastalo žádané jitro a Leukippé se ozvala. První její slovo bylo: „Kleitofóne!“ Vyskočím, přikročím k ní a pám se jí, jak se jí daří. Zdálo se, že neví nic o tom, co se s ní dalo. Když spatřila pouta, divila se a prala se, kdo ji spoutal. Viděl jsem, že je při zdravém rozumu, vykřikl jsem velikou radostí a rozvázal jsem jí pouta. Potom jsem už jí všechno vyprávěl. Svyděla se, když to slyšela, zardívala se a myslěla, že šlil ještě teď. Uřešoval jsem ji a velice rád jsem zaplatil cenu za lék. Naše peněžní prostředky byly všechny zachráněny; Satyros je totiž měl ve svém opaku, když jsme ztroskotali, a lupiči ho neoloupili o to, co měl u sebe, a právě tak ani Meneláa.

18 Mezitím na loupežníky zatoučilo větší vojsko, které přibýlo z hlavního města, a celé jejich město srovnalo se zemí. Tím byla řeka osvobozena od pastevecké zpučnosti, a my jsme se chystali odplout do Alexandrie. Plul s námi i Chaireás, který se stal již našim přítelem, protože nám

podal zprávu o léku. Pocházel z ostrova Faru a byl povoláným rybář. Účastnil se za žold ve válečném loďstvu tažení proti pastevcům a po válce byl z vojska propuštěn.

Po dlouhém přerušení plavby bylo všude lodi plno, že bylo radost na to pohledět. Plavci zpívali, cestující tleskali a lodi tančily. Celá řeka byla jediná slavnost a plavba vyhlížela, jako by Nil zpíval. Tehdy jsem také poprvé pil vodu z Nilu bez přimíšení vína, protože jsem chtěl posoudit, jak je příjemná; víno totiž připravuje vodu o chut. Nabral jsem si do poháru z průhledného skla a viděl jsem, že voda soutěží v čirosti s pohárem a že pohár v soutěži podléhá. Byla sladká a chladná na pít právě v příjemné míře. Vím o některých řekách v Řecku, které přímo zraňují, a srovnával jsem je s Nilem. Právě proto vodu z něho Egypťané piji čistou a něcho se neobávají, protože Dionýsa nepotřebují.

Podíval jsem se také nad způsobem, jak tam piji. Když se chtějí napít, ani vodu nenabírají, ani nepoužívají pohárů. Jejich pohárem je jejich dlaň. Má-li někdo za plavby žízeň, vykloní se z lodi, nahne se k řece, spustí ruku do vody, stočí dlaň a nabrav vody hází si ji do úst, aniž se mine cíle. Otevřená ústa čekají a zavrou se a nenechají ji zase vytéci ven.

19 Viděl jsem v Nilu i jiné zvíře, o kterém se tvrdí, že je ještě silnější nežli říční kůň. Jmenuje se krokodýl. Co do tvaru se nepodobá ani rybě, ani zvířeti pozemskému. Od hlavy k ocasu je dlouhý, ale jeho šifka délce neodpovídá. Kůži má drsnou šupinami, na zádech barvy jako tmavá skála. Na břiše je bílý. Má čtyři nohy, mírně do stran vykroucené, podobně jako suchozemská želva. Ocas je veliký a silný a podobá se tělu. Není totiž připojen jako u jiných zvířat, ale je to konec jedné kosti páteře a část celého těla. Na vrchní straně ocasu má záluďné bodliny, jako jsou zuby u pily. Slouží mu i jako zbraň k polapení kořisti. Bije s ním proti těm, s nimiž zápasí, a jediným úderem způsobuje mnoho ran. Jeho hlava navazuje bezprostředně na záda a tvoří s nimi jeden celek. Příroda totiž připravila krokodýla o krk. Jeho hlava je vcelku strašnější nežli tělo a

otvára a roztahuje se celá až po spánky. Jinak, pokud zvíře neotvára tlamu, je to hlava. Jakmile však rozevře tlamu po kořisti, je to jen tlama. Otvára ji jen horní čelisti a dolní nechává bez pohnutí. Otvor je ohromný a rozevřá se až po plece a hned za ním je břicho. Zubů má mnoho a v několika řadách. Říká se, že jich je tolik, kolik bůh dává dní na celý rok. Prostor tlamy dokáže zvládnout mnoho. Když vystoupí na souši, neuvěřil by člověk, jakou má sílu, když uváží váhu jeho těla.

1 P O T R I D E N Ě N Í P L A V B Ě J S M E
dorazili do Alexandrie. Když jsem vstupoval Sluneční bránu, ihned mi padla do očí oslnivá krása města a rozhlížel jsem se pln radosti. Z obou stran cesty vedly od Sluneční brány k Měsíční braně rovné řady sloupů; to byli strážci města. Uprostřed mezi sloupy bylo městské prostranství, jež křížovalo mnoho ulic a mnoho lidí tudy procházelo. Prošel jsem po městě několik stadií a přišel jsem k mlstu, které nese jméno Alexandrovo. Spatřil jsem odamtud další město a krásný pohled se tam dělil. Stejná řada sloupů jako přímno šla i napříč.

Díval jsem se střídavě směry všech cest a nemohl jsem se pohledu nasytit, ani jsem nestačil celou tu krásu očima pojímat. Jedním směrem jsem se díval, jiným jsem se dívat chtěl a spěchal jsem, abych viděl opět něco jiného, a zase jsem nechtěl jiné věci pomíjet. To, co jsem viděl, můj pohled zrnáhalo a zase ho přitahovalo, co jsem očekával. Točil jsem se ke všem cestám a nešťasten, že nemohu všechno obsáhnout, zvolal jsem unaven: „Oči moje, jsme přemoženi!“

Dvě věci neočekávané a podivné jsem viděl: soutěž mezi velikostí a krásou a zápas mezi městem a jeho obyvateli a obě strany vítězily. Město je veliké jako pevnina a obyvatel je bezpočtu. Když jsem bral v úvahu město, měl jsem za to, že je nenuže žádný národ zaplnit, a když jsem se podíval na lid, divil jsem se, jak se víbec do města vejde; taková byla mezi nimi rovnováha.

2 V tom čase byly ve městě měsíční slavnosti velikého boha, jemuž Řekové říkají Zeus a Egyptané ho nazývají Serapis. Planuly slavnosti ohně a to můj znak poutalo nejvíce. Byl již večer a slunce zapadlo, ale noc nenastávala; jiné slunce vyšlo, rozdělenu na menší části. Viděl jsem tehdy, jak město v kráse zápolí s nebesy. Prohlížel jsem si Dia

Slitovnicka a chrám Dia Nebeského. Pomodlili jsme se k velikému bohu a poprosili jsme ho, aby učinil konec našim útrapám, a potom jsme vešli do obydlí, které pro nás najal Meneláos. Bůh však, jak se zdálo, našim modlitbám neposkytl sluchu, neboť na nás čekala další zkouška osudu.

3 Chaireás již dávno Leukippu tajně miloval, a proto přinesl zprávu o léku; jednak tím chtěl získat naše přátelství, jednak i dívku pro sebe zachránit. Protože věděl, že nemůže uspět, připravil spiknutí. Dal dohromady hlouček darebáků stejných jako on, neboť to byl námořník, a smluvil s nimi, co mají udělat. Potom nás pozval na Faros k hostině pod záminkou, že bude slavit narozeniny. Když jsme vycházeli ze dveří, ukázalo se nám špatné znamení. Jestřáb pronásledoval vlastovku a udeřil Leukippu křídlem do hlavy. To mě postrašilo, pohlédl jsem k nebi a řekl jsem:

„Jaké znamení nám to posíláš, Die? Tento pták je přece ve skutečnosti tobě zasvěcen, dej nám jiné jasnější znamení!“

Obrátil jsem se — stál jsem právě u dlhny jakéhosi malíře — a spatřil jsem tam ležet obraz, který naznačoval něco podobného. Byla na něm znázorněna záhuba Filoméla, násilný čin Tereův a vyřiznutí jejího jazyka. Na obraze bylo drama dokonale vyobrazeno, rouchu, Tereus i stůl. Stála tam služka, držící roztažené rouchu, Filoméla stála vedle ní a položeným prstem ukazovala na rouchu na veškané znamení; Prokné se sklání, kam Filoméla ukazuje, pozorně se dívá a jí má ji hněv nad tím, co bylo zobrazeno. Bylo tam veškáno, jak thrácký Tereus zápolí v milostném zápasu s Filomélou. Žena měla vlasy rozpuštěny, pás uvolněný a chitón roztržený; měla poloobnažená prsa, pravou rukou se opírala proti Tereovým očím a levicí si přitahovala cary chitónu na prsa. Tereus držel Filomélu v náručí a vši silou ji k sobě přitahoval, aby dosáhl tělesného spojení. Tak znázornil malíř to, co bylo vyobrazeno na rouchu. Na ostatní části obrazu ukazují ženy Tereovi na tyče, co zbylo z hostiny: dětskou hlavu a ruce. Smějí se, a zároveň mají strach. Tereus je namalován, jak vyskočil z lehátka, vytasil proti ženám meč a

pěsti uderil do stolu. Stůl již ani nestojí, ani ještě nepadl, ale je znázorněn, jak právě padá.

4 „Myslím, že bychom měli cestu na Faros odložit,“ pravil Menelaos. „Vidíš přece dvě nedobrá znamení, jednak křídlo ptáka nad námi, jednak hrozbu z malby. Vykładací znamení říkájí, že je třeba dávat dobrý pozor na mluvu obrazů, když se s nimi setkáváme na cestě za nějakým činem, a že máme přitvornávat ke smyslu minulých událostí to, co se stát má. Vidíš přece, kolik hrůzy obsahuje obraz: zločinnou lásku, bezostyšné cizoložství a nešťastné činy žen. Radím proto, abychom odchod odložili.“

Uznal jsem, že jsou jeho slova rozumná, a pro ten den jsem se Chaireovi omluvil. Zarmoutil se velice a odešel, vyzvav nás, abychom přišli druhý den.

5 Leukippé se mě zeptala (ženské jsou totiž jaksi milovníci povídek):

„Co to ten obraz znázorňuje? Jací jsou to ptáci a jaké ženy? A kdo je ten nestoudný muž?“

„Slavík, vlastovka a dudek, to všechno jsou lidé a zároveň ptáci,“ začal jsem vypravovat, „dudek je muž, a ty dvě ženy, Filoméla je vlastovkou a Prokné slavíkem. Pocházejí z Athén. Ten muž je Téreus a Prokné je jeho žena. Barbarům, jak známo, nestáčí k lásce jediná žena, zvláště když se jim naskytne příležitost spáchat násilí. To-muhle Thrákoví poskytla příležitost ukázat svou povahu Proknina láska k sestře: poslala totiž svého muže Térea pro svou sestru. Odejel jako Proknin muž a vrátil se jako Filomélin milenec, cestou si udělal z Filomély druhou Prokné. Báł se však Filoméliných řečí a jako svatební dar jí způsobil, že už nikdy nemohla mluvit; utízl jí květ její řeči. Nic tím však nezískal, Filoméla našla svým uměním způsob, jak mlčky promluvit. Utkala roucho, jímž podala zprávu, neboť proplétáním nití znázornila, co se stalo. Ruka tak nahradila jazyk a podala očím Prokniným zprávu, kterou jí nemohla říci, a tak jí vypověděla jehlou, co vytřpěla. Prokné vyčeta z roucha zprávu o znásilnění a hledala, jak se muži pomstít za příkoří. Obě rozhněvané ženy jedním dechem spojily hrozny skutek a žárlivost a vymyslely strašnější hos-

tinu, než byla svatební. Jídlem při té hostině byl Téreův syn, jehož matkou byla Prokné, než se na Térea rozhněvala; tehdy však na mateřské bolesti zapomněla. Bolest žárlivosti tak zvtězila i nad mateřským línem. Pouze mlující ženy doveďou vyvážit své utrpení radostí z vykonaného činu, i když samy nemálo trpí tím, co konají, jen aby potrestaly toho, kdo poskrvnil jejich manželské lože. Téreus tedy hodoval na hostině, kterou mu nachystaly Litice, a ženy mu předložily na kopí zbytky dítěte, smějice se při tom strachem. Téreus ostatky spatřil, zhroutil se nad jídlem a poznal, že on je příčinou, proč byla hostina uspořádána. Z tohoto poznání zešlel, vytrhl meč a hnál se na ženy, ty však unikly do vzduchu. Také Téreus se vznesl za nimi a stal se ptákem. I v této podobě zachovávají podobenství svého neštěstí. Slavík prchá a Téreus ho pronásleduje; tak zůstává nenávisť mezi nimi i v ptáčí podobě.

6 Tehdy jsme spiknutí unikli, získali jsme však jen jediný den. Chaireás přišel druhý den ráno a my jsme se ostýchali mu odepřít. Vstoupili jsme do člunů a připjuli jsme na Faros. Menelaos zůstal doma, neboť prohlásil, že mu není dobře.

Chaireás nás nejprve zavedl k majáku a zdola ukázal jeho neuvěřitelně podivuhodné zařízení. Uprostřed moře stojí skála, která dosahuje až do oblak; voda podtéká pod samotnou stavbou, která stojí nad mořem jakoby zavěšena. Na vrcholku skály je jakési nové slunce, podle kterého se lodi řídí. Potom nás Chaireás vedl do svého domu; byl na samém konci ostrova těsně u moře.

7 Jak nastal večer, vyšel Chaireás ven pod záminkou, že jde na stranu. Po malé chvíli se náhle strhl u dveří křik a pojednou vběhlo dovnitř mnoho chlapů vysokých postav s tasenými meči a všichni se hnali po dívce. Když jsem viděl, že unášejí mou nejdražší Leukippu, nemohl jsem to snést a skočil jsem mezi meče. Kterýsi z nich mě zasáhl do stehna, já jsem se zhroutil, a hned jak jsem upadl, byl jsem zalit krví. Oni posadili dívku do člunu a uprchli.

Zmatek a pokřik, který nastal okolo lupičů, způsobil, že přišel velitel ostrova, byl to můj známý z vojenského

tábora. Ukázal jsem mu své poranění a prosil jsem ho, aby dal lupiče pronásledovat. Ve městě totiž kotvilo mnoho lodí. Velitel na jednu z nich sám vstoupil a spolu s posádkou je pronásledoval. I já jsem vstoupil na loď, dal jsem se tam přenést. Když loupežníci viděli, že se loď již chystá k bitvě, vyvedli na palubu divku s rukama nazad svázanými a kterýsi z nich zvolal hlasem velikým: „Hle, cena za kterou se žene!“ Po těch slovech jí usekl hlavu a tělo shodil do moře.

Když jsem to spatřil, zoufale jsem vykřikl a chtěl jsem se sám vrhnout do moře. Přítomní mě však zadrželi, a tak jsem je prosil, aby loď zastavili a aby někdo do moře skočil. Byl bych chtěl dostat aspoň divčino tělo pro slušný pohřeb. Velitel vyhověl, loď zastavil a dva námořníci se vrhli přes palubu, tělo uchopili a vynesli nahoru.

Lupiči v tu chvíli poháněli loď ještě usilovněji kupředu. Když jsme se k nim znovu přiblížili, spatřili jinou loď, a poznavše ji, volali ji na pomoc. Byli to loupežní lovcí purpuru. Jak velitel uviděl, že už má proti sobě dvě lodí, dostal strach a poručil veslovat nazpátek. Práči totiž přestali utkat a vyzývali ho k bitvě.

Když jsme se vrátili k pevnině, vystoupil jsem z lodí, objal jsem mrtvé tělo a plakal jsem:

„Teď jsi mi, Leukippé, opravdu zemřela dvojnásobnou smrtí, o kterou se dělil země s mořem. Ostatky tvého těla mám, ale tebe jsem ztratil. Podíl moře však není stejný jako podíl země. Jen malá část mi tě zůstala, ač vypadá větší. Moře tě má celou ve své moci, ač má jen menší část. Když mi však osud nedopřál, abych mohl políbit tvé tváře, nuže budu lbat aspoň tvou ránu.“

8 Takto jsem ji oplakal, tělo jsem pohřbil a vrátil jsem se zpátky do Alexandrie. Ránu jsem si vyléčil, ač nerad, ale Meneláos mě utěšoval, a tak jsem zůstal nazívu. Uplynulo šest měsíců a můj zármutek se začal uklidňovat. Čas je pro smutek lékem a mírní duševní útrapy. Slunce je zdrojem pohody a duše překypuje zármutkem, dokud je žhavý, ale i když je ho mnoho, přece ho postupně denní radosti přemáhají a on vychládá.

Jednou jsem se procházel po náměstí, a tu mě kdosi

náhle uchopil ze zadu za ruku, otočil mě k sobě, beze slova mě objal a začal mě lbat. Nevěděl jsem zprvu, kdo to je. Stanul jsem užaslý a dal jsem se objímat rozhlížeje se, komu polibky patří. Když na okamžik ustal a spatřil jsem jeho tvář — byl to Kleiniás —, vykřikl jsem radostí a začal jsem ho také objímat a opětovat jeho projevy přátelství. Potom jsme odešli do mého bytu. Vyprávěl mi o tom, co zažil a jak se zachránil ze ztroskotané lodí, a já zase jemu všechno, co se stalo s Leukippou.

9 „Když se loď rozlomila,“ vypravoval Kleiniás, „snažil jsem se hned dosáhnout ráhna. Sběžl jsem se zachytil jeho konce, neboť se ho drželo mnoho lidí. Obemkl jsem je rukama a pokoušel jsem se udržet na něm zavěšen. Chvilí jsme takto pluli, když tu se najednou zvedla chromná vlna a mřšnila dřevem přímo na skalisko pod hladinou, a to druhým koncem, než na kterém jsem visel. Prudký náraz otočil dřevem zpět jako na válčném stroji a mě vymrštil jako z praku.“

Od té chvíle jsem po zbytek dne plaval nemaje už naděje na záchranu. Byl jsem už unaven a oddán osudu, když jsem před sebou spatřil loď. Zvedl jsem ruce, jak jsem jen mohl, a znamenití jsem prosil o záchranu. Buď se nade mnou slítovali, nebo je vítr tak hnal, pluli přímo ke mně a jeden z plavců mi hodil lano, právě když mě loď mýjela. Chytil jsem se ho, a oni mě vytáhli ze samotných bran smrti. Loď měla namířeno do Sidónu. Někteří z cestujících mě znali a pečovali o mě.

10 Po dvou dnech jsme dorazili do města. Požádal jsem Sidónské, kteří byli na lodi (byli to kupec Xenodamás a jeho tehán Theofilos), aby nikomu z Tyrských neřekli, kdyby je potkali, že jsem byl zachráněn po ztroskotání lodí, aby se tak snad nedozvěděli, že jsem odesťoval s tebou. Doufal jsem, že se to neprozradí, když budou oni mlčet, protože uplynulo jen pět dní, kdy mě nebylo vidět doma. Svým služebníkům jsem, jak víš, přikázal, aby k dotazům odpovídali, že jsem odejel na deset dní na venek.

A zjistil jsem, že se to o mně tak říkalo. Ani tvůj otec se ještě nevrátil z Palestiny, nýbrž až o dva dni později; do-

stal od Leukippina otce dopis, který došel den po našem odjezdu, a v něm Sóstratos svou dceru zasnubuje tobě.

Když tvůj otec dopis přečetl a uslyšel o vašem útěku, byl z toho nešťasten a nevěděl, co si má počít, jednak protože ztratil výhody, které z dopisu vyplývaly, jednak že osud jen o vlas do věci takto zasáhl. Nic z toho všeho by se bylo nestalo, kdyby byl dopis přišel dříve. Nepovažoval za nutné psát bratrovi o tom, co se přihodilo, a i matku Leukippinu požádal, aby o těch věcech pomlčela. Vždyť je brzy najdeme a není třeba, aby se Sóstratos dověděl, jaká se stala nehoda. Ať jsou, kde jsou, rádi se vrátí, jakmile zvědí o svém zasnoubení; vždyť se budou moci veřejně těšit tomu, kvůli čemu uprchli.'

Vyzvídá na všech stranách, kam jste se obrátili. Před několika dny se lodi vrátil z Egypta Diofantos z Tyru a řekl mi, že tě tu viděl. Jakmile jsem se o tom dozvěděl, vstoupil jsem co nejdříve na loď a dnes již osmý den chodím po městě a hledám tě. Rozhodni se tedy, co teď, protože co nevidět sem přijede tvůj otec.'

11 Když jsem toto vyslechl, zaplakal jsem nad tím, jak si s námi osud zahrál. 'Ó bože,' zvolal jsem, 'teď mi dává Sóstratos Leukippu za ženu, teď dostávám z válečného pole souhlas ke sňatku! A vyměřil si dni přesně tak, aby nezabránil našemu útěku! Šťěstí, které přišlo pozdě! O den, a mohl jsem být šťasten! Máám se s ní oženit, a ona je mrtva. Oplakal jsem ji, a máám zpívat píseň svatební. Koho mi dá osud za nevěstu, když mi nedopřál ani neporušené tělo mrtvé?'

'Teď není čas na slzy,' ozval se Kleiniás. 'Uvažme raději, zda se máš vrátit domů, či zda máš počkat na otce tady.'

'Ani jedno, ani druhé,' odpovéděl jsem; 'jak bych se mohl podívat otci do očí, když jsem od něho tak hanebně utekl a když jsem zpronevěřil světenou zástavu jeho bratra? Nezbývá než utéci odtud, dřív než sem dorazí.'

V tu chvíli přišel Meneláos a s ním Satyros, přivítali se s Kleiniou a dověděli se od nás, co se děje.

'Máš možnost, jak uspořádat tyhle věci, tak i potěšit

duši, která po tobě prahne,' pravil Satyros. 'Ať to slyší i Kleiniás. Afrodité mu prokázala velké dobrodiní, a on je nechce. Pobláznila za ním hrozně hezkou ženkou, řekl bys, že je to socha bohyně, kdybys ji viděl. Pochází z Efesu a jmenuje se Melité; je bohatá a mladá. Její muž přišel nedávno o život na moři. Chtěla by Kleiofóna za svého pána, neřkuli za manžela, a nabízí sebe a celé své jmění. Kvůli němu tady přebývá už čtyři měsíce a prosí ho, aby šel s ní. On však bůhvíproč na ni kašle, smad myslí, že mu Leukippé obživne.'

12 'Není tak docela bez rozumu, co říká Satyros,' pro- nesl Kleiniás. 'Když se ti sešly dohromady krása, bohatství a láska, neměl bys nečinně sedět a odkládat. Krásu budeš mít pro potěšení, bohatství pro obživu a láska bude základem účty k tobě. Božstvo nemá rádo, když se mu někdo vzpírá. Proto raději Satyru uposlechni a božstvu poděkuj.'

'Veď mě, kam chceš,' povzdechl jsem, 'když i Kleiniás je stejného názoru. Jenom ať mi ta ženčina dá pokoj a ať nespíchá na svatbu, dokud nedorazíme do Efesu. Přisahal jsem totiž, že se nespojím s žádnou ženou tam, kde jsem ztratil Leukippu.'

Jak to uslyšel Satyros, odběhl s dobrou zprávou k Melité. Za chvíli se vrátil a řekl, že ta žena málem vypustila radostí duši, když to uslyšela, a že k ní máám ještě ten den přijít na večeri, abychom učinili počátek zasnub. Vyhovél jsem a šel jsem.

13 Jak mě uviděla, příběhla mi vstříc, objala mě a celou tvář mi pokryla polibky. Byla opravdu krásná, člověk by řekl, že si natrá obličej mlékem a že si na tvářích pěstuje růže. Její pohled zářil jako pohled Afrodítin, vlasy měla bohaté a husté, barvy téměř zlaté. Pohled na ni mi nebyl protivný. Vecere byla bohatá. Melité však se předložení jídla sotva dotkla; nemohla polknout jediné sousto, jen se na ná mě pořád dívala. Pro zamilované není nic sladšího nežli ten, koho milují. Láska duši zcela zaplní, takže již pro jídlo místa nezbude. Radost z pohledu plyne očima do prsou a tam zůstává; vždycky s sebou nese podobu milované osoby, vstikuje ji do zraedla duše a tak její rysy

obnovuje. Proud krásy vniká do zamilovaného srdce neviditelnými paprsky a jímí do něho obraz vrývá. Všiml jsem si toho a řekl jsem jí:

„Vždyť si nic nebereš z těch jídel, která jsi dala připravít, podobáš se hodovníkům na obrázcích.“

„Která lahůčka,“ odpověděla mi, „nebo které víno by mi mohlo být vzácnější nežli pohled na tebe?“ Při těch slovech mě políbila a její polibky mi nebyly proti mysli. Po chvíli dodala: „Toto je moje potrava.“

14 Tak se věci s námi měly. Když nastal večer, pokusila se mě přinutit, abych u ní zůstal na noc, já jsem se však omluvil. Řekl jsem jí totiž, co jsem prohlásil předtím Satyroví. Jen nerada mě tedy propustila. Následujícího dne jsme se měli setkat v chrámu Ísidině, abychom se spolu dohodli a dali si záruky před tváří bohyně. Spolu s námi tam přišli Meneláos a Kleiniás. Přisahali jsme, já že ji budu poctivě milovat a ona že si mě vezme za muže a učiní mě pánem všeho svého majetku.

„Naše dohoda vstoupí v platnost,“ dodal jsem, „až dorazíme do Efesu. Teprve tam, jak jsem řekl, nastoupíš na místo Leukippino.“

Uspořádala pro nás nádhernou hostinu. Podle jména to byla hostina svatební, ve skutečnosti však mezi námi platila dohoda o tom, že sňatek odkládáme. Vzpomínám si na jeden komický výrok Melitin při hostině. Když nám přítomní ke svatbě blahopřáli, naklonila se ke mně a řekla mi tise:

„Jenom já jsem zažila něco tak neobyčejného, jako se stává, když při pohřbu chybí nebožtík. O prázdném náhrobku jsem už slyšela, ale o svatbě bez snoubenců ještě ne.“ Tropila si z toho veselé žerty.

15 Následujícího dne jsme se chystali k odjezdu, našťásti vanul i příznivý vítr. I Meneláos se s námi přišel do přístavu rozloučit a přál nám, aby nám tentokrát bylo moře příznivější. Byl to mladík velice milý a vyrovnal se bohům; po jednou se odvrátil, neboť ho polily slzy; i my jsme všichni zaslzeli. Kleiniás se rozhodl, že mě neopustí, ale že pojedě se mnou až do Efesu, kde ve městě stráví nějaký čas a

vrátí se, až uvidí, že je se mnou všechno v pořádku. Vítr nám vál směrem od zadi; nastal večer a po večeri jsme se uložili ke spánku. Pro mě a pro Melitu byly na palubě zřízeny oddělené kabiny. Melité mě objala a prosila mě, abychom sňatek dokonali.

„Teď už,“ pravila, „jsem opustili Leukippino království a podle dohody jsme za jeho hranicemi. Náš čas přichází — proč mám čekat až do Efesu? Nevíme, co nás na moři čeká, a změnám větrů není co věřit. Věř mi, Kleitofone, hořími! Kéž bych ti mohla dokázat velikost svého zárul! Kéž bych měla stejnou moc, jakou žár lásky mývá, abych jej svým objetím mohla zažehnout i u tebe! Narozdíl od jiných jen můj plamen má jiný účinek, a i když vzplane do ohromné výše, když objímám svého milého, přece se nedotkne toho, koho objímám. Jaký je to tajuplný oheň, který plane ve skrytu a který nechce překročit své vlastní meze! Zsvěťme se, můj nejdražší, do tajů bohyně lásky!“

16 „Nenut mě porušovat posvátný závazek k mrtvým,“ odvětil jsem, „ještě jsme nepřekročili meze území oné nešťastné dívky a nepřekročíme je, dokud nevstoupíme na jinou pevninu. Což jsi neslyšela, že našla smrt na moři? Ještě teď plují nad Leukippiným hrobem. Možná že někde okolo lodi poletuje její duše. Řká se, že duše lidí, kteří zahynuli ve vodě, vůbec nesestupují do podsvětí, nýbrž bloudí na térnž místě nad vodami. Kdybychom spocínuli v objetí, zajisté by se o tom dověděla. A cožpak se ti toto místo zdá vhodné pro svatební noc? Svatební noc na vlnách nad hlubinou mořskou? Chceš, aby se naše svatební lůžko pohybovalo z místa na místo?“

„Vytáčíš se, miláčku,“ namítla Melité, „pro milence je každé místo vhodným lůžkem svatebním. Nikam není bohu lásky přístup zakázán. Což není moře velice vhodným místem pro Erosa a pro mystérie Afroditiny? Vždyť se přece Afrodité z moře zrodila! Zavedčeme se bohyni sňatků tím, že svou svatební noc uctíme její rodiště! Myslím, že všechno kolem nás jsou symboly sňatku: toto ráhno, které se podobá jhu a které nám visí nad hlavou, uzly,

kteřé jsou navázány na stěžň. To jsou příznivá znamení, pane můj. Pode jhem je svatební lože a lodní lana nás svážou dohromady; i kormidlo je blízko lože svatebního. Pohled, že osud tídí naši cestu ke svatební noci. Našimi svatebčany budou Poseidón a sbor Néreidek. Vždyť i sám Poseidón se s Afroditou snoubí na moři. Vítř hlasitě hvízdá v lanoví, připadá mi to, jako by pískaly větrů zpívaly píseň svatební. Vidíš plachtu, jak se nadouvá jako těhotný život? I to je správné znamení, brzy se straneš otcem.“

Vída, že na mě tak naléhá, odvětil jsem: „Budme, ženo, zdrženliví jako filosofové, dokud nevystoupíme na zemi. Přisahám ti při moři a při šťastném výsledku plavby, že i já po tobě toužím. Leč moře má své zákony. Často jsem slychal od lidí, kteří mají s plavbou na moři větší zkušenosť, že je nutno, aby na lodích byla zachovávána čistota co do milostných záležitostí, jednak proto, že jsou svým způsobem posvátné, jednak proto, aby lidé nehyřili, když je okolo nich tolik nebezpečí. Nechováme se, miláčku, k moři vyzývavě a nemíchejme dohromady milostné objekty a strach. Zachovějme si svou radost bez poskrvny.“ Těmto slovy a polibky jsem ji uchlácholil a po zbytek noci jsme spali jako dosud.

17 Po pětidenní plavbě jsme dorazili do Efesu. Melité tam měla velký dům, nejpřednější ze všech, v něm mnoho služebnictva a jiného bohatého vybavení. Poručila připravit co nejlepší hostinu a pravila: „Mý se zatím projdeme našimi pozemky.“ Byly vzdáleny od města čtyři stadia. Vsedli jsme do vozu a vydali jsme se na cestu. Když jsme tam dojelel a procházeli jsme se mezi stromy v sadech, padla nám k nohám žena spoutaná silnými okovy, s motýkou v ruce, s hlavou ostříhanou, špinavá, zahalená v roztrhaném chitónu.

„Smiluj se nade mnou, paní,“ zvolala, „smiluj se jako žena nad ženou, která se zrodila jako svobodná, ale teď je řízením osudu otrokyní.“ Vtom umlkla.

„Vstaň, ženo,“ odpověděla Melité, „pověz, kdo jsi a odkud a kdo ti nasadil tyto okovy. Tvoje tvář prozrazuje i v neštěstí, že jsi vznešeného původu.“

„Tví správce mi je dal,“ odvětila, „protože jsem mu nebyla po vůli. Jmenuji se Lakaina a pocházím z Thessalie. Skládám svůj osud do tvých rukou jako prosebnice, vysvobod mě z neštěstí, které mě potkalo. Poskytni mi ochranu, dokud ti nezaplátím dva tisíce drachem, neboť za tolik mě koupil Sóstheneš od pirátů. Buď ubezpečena, že ti zaplátím co nejdříve; ne-li, zůstanu tvou otrokyní. Pohled, jak mě rozdrásal mnohým bitím!“ Při těchto slovech porozhrnula šat a ukázala nám záda hrozným způsobem rozbrázděná.

Když jsme to vyslechli, byl jsem zmaten; zdálo se mi, že je ta žena v něčem podobná Leukippé. Melité pravila: „Buď, ženo, dobré myslí, zbavíme tě těchto pout a pošleme tě domů bez náhrady. Ať nám někdo zavolá Sósthena!“

Ženu hned zbavili pout a Sóstheneš stanul před námi v úžasu. Melité mu řekla: „Viděl jsi někdy, ty darebáku, že bychom byli takhle zacházeli i s nejničernějšími otroky? Kdo je to, pověz a nelži!“

„Nevím, paní,“ odpověděl. „Vím jen to, že mi ji prodal jakýsi kupec jménem Kallisthenés. Tvrdil, že ji koupil od pirátů, že však je svobodná. Jako její jméno uvedl kupec Lakaina.“

Melité ho zbavila hodnosti, kerou zastával, a ženu svěřila svým služkám. Poručila, aby ji vykoupaly, oblékly do čistého šatu a odvedly do města. Potom vydala některé příkazy týkající se polí, kvůli nimž se tam odebrala, a vstoupila se mnou do vozu. Vrátili jsme se do města a šli jsme k hostině.

18 Mezi jídlem mě Satyros znamenití vyzval, abych vstal. Bylo mu znát na tváři, že má naspěch. Předstíral jsem tedy, že musím odejít na stranu, a vzdálil jsem se. Když jsem vyšel ven, nepromluvil Satyros ani slovo a podal mi dopis. Vzal jsem jej do ruky, a než jsem začal číst, byl jsem ohromen úžasem; poznal jsem Leukippin rukopis. Psala mi toto:

„Leukippé svému pánu Kleitofónovi.
Musím tě tak nazývat, neboť jsi manželémem mé paní.“

Víš, co jsem kvůli tobě vytrpěla. Musím ti to teď připomenout. Kvůli tobě jsem opustila matku a zvolila jsem bludný život. Kvůli tobě jsem zažila ztroskotání lodi a padla do rukou loupežníků. Kvůli tobě jsem se stala očistou obětí a zemřela jsem již podruhé. Kvůli tobě jsem byla prodána a spoutána okovy, dostala jsem motýku, kopala jsem písku a dostávala rány bičem. To vše jen proto, aby tě dostala jiná žena a já jiného muže? To necht se nestane. Vždyť já jsem vytrpěla tolik strádání, a tys nebyl prodán ani bičován a ženíš se. Máš-li v sobě trochu vděčnosti za to, co jsem kvůli tobě vytrpěla, požádej svou manželku, aby mě poslala pryč, jak slíbila. Na dva tisíce drachem, které za mě Sóthenés zaplatil, mi poskytni úvěr a zaruč se Meliě za to, že je pošlu. Vždyť Byzantion není tak daleko. Zaplatíš-li sám, považuj to za odměnu za utrpení, která jsem pro tebe podstoupila. Buď zadrž a at je tvůj nový štátek požehnan. Píši toto jsouc ještě pannou.“

19 Když jsem to přečetl, zmítaly mnou nejrůznější pocity. Znovu ve mně vzplála láska, bledl jsem, žasl jsem a nevěřil, radoval jsem se i plakal.

„Cožpak přicházíš s tím dopisem z podsvětí,“ pravím Satyroví, „nebo co to znamená? Což Leukippé vstala z mrtvých?“

„Určitě,“ odpověděl, „je to ta dívka, kterou jsi spatřil v polích. Tenkrát by ji byl sotva kdo poznal, když vypadala jako chlapec, tolik ji ostříhání vlasů změnilo.“

„Proč stojíš,“ zvolal jsem, „proč tolika dobrými zprávami těšíš jen moje uši, proč neukážeš mé štěstí i mým očím?“

„Pane,“ odvětil Satyros, „musíš mlčet jako ryba, abys nás všechny nepřivedl do záhuby, dokud se o tom důkladně neporadíme. Vidíš, jak je do tebe zblázněna nejpřednější žena z Efesu, a jsme tu bez prostředků uprostřed nebezpečí.“

„To nemohu,“ nato zase já, „radost se mi rozlévá po těle všemi žilkami. Pohled, jak je její dopis vyčítavý.“ Znovu jsem vzal dopis do ruky, a jako bych ji mezi řádky viděl a poznával, odpovídal jsem na její jednotlivé věty. „Spravedlivá je tvá stížnost, mláčku, všechno jsi vytrpěla pro mě,

jsem vinen tím, že tě postihly mnohé útrapy.“ Když jsem dočetl k bičování a mučení, kterými ji zahrnul Sóthenés, zaplakal jsem, jako bych její útrapy přímo viděl. Když rozzum duševním zrakem vnímá to, co je obsahem psané zprávy, představuje si to, co vidí, jako by se to právě odehrávalo. Slova, jimiž mi vyčetla můj štátek, mi vehnala krev do tváře, jako bych byl právě přistůžen při cizoložství. Tak jsem se styděl i před tím dopisem.

20 „Běda mi, Satyre, jak se mám hájit? Byli jsme přistůženi,“ pravil jsem, „Leukippé nás poznala, možná že nás i nenávidí. Ale jak se zachránila, to mi pověz, a či tělo jsme to pochováli?“

„Až přijde čas, poví ti to sama,“ odpověděl Satyros, „teď jí musíš odepsat a usmířit si ji. Vždyť i já jsem jí přísahou potvrdil, jak nerad sis Melitu bral.“

„Tys řekl, že jsem si ji vzal? Tím jsi mě zničil!“

„Ty máš dobroto, cožpak o té svatbě neví celé město?“

„Ale, při Héraklovi a při dnešním šťastném dnu, vždyť jsem si ji nevezal!“

„Žertuješ, pane můj, vždyť jsi s ní spal.“

„Vím, že říkám neuvěřitelnou věc, ale nedošlo k tomu. Melitin Kleiofón je do dnešního dne poutivý. Ale co mám napsat, pověz mi; to, co se stalo, mě tak ohromilo, že nevím, co si počt.“

„Nejsem chytřejší nežli ty,“ řekl Satyros, „bůh lásky ti sám napoví, jen dělej rychle.“

Začal jsem tedy psát.

„Buď zdráva, Leukippé, paní má.“

Jsem nešťasten, i když se na mě štěstí usměje, neboť až jsem zde, kde jsi i ty, přece z dopisu vidím, že hodláš odejít. Vybráší-li, až se dozvíš pravdu, aniž bys mě odsoudila předem, zviš, že jsem si zachoval své panictví jako ty, pokud je možno u mužů o panictví mluvit. Jestliže jsi již bez ohledu na mou obhajobu pojala ke mně nendůvěst, přísahám ti při bozích, kteří tě zachránili, že ti co nevidět dokážu svou nevinnu. Buď zdráva, mláčku, a kež mi vrátíš svou přízeň!“

21 Dopis jsem odevzdal Satyroví a požádal jsem ho, aby Leukippé vložil, jak se věci se mnou mají. Sám jsem se hned vrátil k hostině, naplněn radostí i smutkem. Věděl jsem, že Melité nepovolí, abychom té noci svůj sňatek nedokonalí. Já však jsem se na jinou ženu nemohl ani podívat, když se mi Leukippé vrátila. Nutil jsem se tvářit tak, jako by se bylo nic nestalo, ale nedovedl jsem se zcela ovládnout. Když jsem své náladě podléhal, předstíral jsem, že na mě přichází zimnice. Melité pochopila, že je to úvod k tomu, abych nemusel splnit svůj slib, ale nemohla mě usvědčit.

Nejedl jsem, ale zvedl jsem se, že půjdu spát. Melité bez meškání vstala hned za mnou v polovině hostiny. Když jsme vešli do ložnice, předstíral jsem, že se zachvat nemocí zhoršil.

„Proč to děláš,“ naléhala na mě Melité, „jak dlouho mě budeš ničit? Podívej se, moře jsme přepili a Efesos je pro nás dohodnutým místem sňatku. Na jaký den budeme ještě čekat? Jak dlouho budeme vedle sebe spát jako v chrámu? Položíš vedle mě řeku a bráníš mi pit; tak dlouho žizním, ač mám vodu na dosah, neboť odpočívám v samém jejím prameni. Moje manželské lože je stejně jako potrava Tantalova.“

Po těchto slovech zaplakala; položila mi hlavu na prsa tak smutně, že mi jí bylo líto. Nevěděl jsem, co si počít, zdálo se mi, že její výčitky jsou oprávněné. Řekl jsem jí tedy:

„Přisáhám ti, miláčku, při otcovských bozích, že i já bych ti rád co nejdříve vyšel vstříc, ale nevím, co se mi stalo; nemoc na mě padla zčistajasna. Vždyť víš, že nelze milovat, když není člověk zdrav.“ Při těch slovech jsem ji osušoval slzičky a dalšími přísahami jsem ji ujistil, že dosáhne svého co nevidět. Jen stěží jsem ji tenkrát trochu uchlácholil.

22 Druhého dne zavolala Melité sluzky, do jejichž péče svěřila Leukippu, a nejprve se jich ptala, zda jí řádně posloužily. Prohlásily, že nepamínuly nic z toho, co Leukippé potřebovala. Nato Melité nařídila, aby jí Leukippu přivedly. Když přišla, promluvila k ní:

„Jak jsem se zachovala já lidsky vůči tobě, to ti nemusím říkat, protože to víš. Bylo by jen spravedlivé, kdyby ses mi odvděčila stejnou měrou ve věcech, v nichž tak můžeš učinit. Slyšela jsem, že vy Thessalky umíte tak očarovat, koho milujete, že se po řádné jiné smrtelné ženě ani neohlédne, a k té, která ho očarovala, se chová tak, že ona je pro něho vším. Poskytni mi, moje milá, ten kouzelný lék, neboť hořím. Viděla jsi toho mládence, který se večera se mnou procházel?“

„Tvého muže, chceš snad říci,“ opáčila zlomyslně Leukippé, „tak jsem to totiž zasllechla od lidí v domě.“

„Jakéhopak muže,“ odvětila Melité, „nemám s ním nic společného, jako by byl z kamene. Zastihuje mě jakási mrtvá. Nemůže zapomenout na jméno Leukippino, ani když jí, ani když spí, tak ji totiž nazývá. Já jsem kvůli němu, drahá, strávila čtyři měsíce v Alexandrii; prosila jsem ho, naléhala a slibovala a kdoví co jsem všechno neřekla nebo neudělala, co by se mu mohlo líbit, ale on je snad ze železa či ze dřeva a zůstal hluchý i k mým prosbám. Taktak že se časem dal pohnout, aspoň naoko. Přisáhám ti při samé Afrodité, že s ním spím již pátý den a ráno vstávám od něho jako od nějakého kleštěnce. Připadám si, jako bych mlovala sochu, jen očima mohu vnímat předmět své lásky. Prosím tě jako žena ženu, stejnou prosbou, jakou jsi večera přednesla ty mně: dej mi něco proti tomuto nesmírně pyšnému člověku, zachrániš mou duši, která již ze mně prchá.“

Když to Leukippé vyslechla, myslím, že měla radost, že jsem s tou ženou nic neměl. Prohlásila, že půjde do poli a vyhledá některé byliny, jestliže s tím bude Melité souhlasit, a odešla. Kdyby byla odmětla, myslela, že by jí Melité nevěřila. Proto jí to myslím slíbila. Melité se ulevilo i jen tím, že se jí dostalo naděje. Přijemné věci nás těší i v nadějích, i když je k nim daleko.

23 Jakmile jsem se o tom dozvěděl, byl jsem dobré mysli a hledal jsem, jak se v nastávající noci vyhnout Melité a jak bych se mohl sejít s Leukippou. Myslím, že i ona byla vedena stejnou snahou, aby se dostala sama do poli a vrátila se až večer. Melité jí dala přichystat vůz a šli jsme k obědu.

Sotva jsme zalehli ke stolu, nastal v mužské části domu náramný povyk a lidé se tam sbíhali. Vtom přiběhl bez dechu kdosi ze služebnictva a zvolal:

„Thersandros je živ a vrátil se!“ Ten Thersandros byl Melitin manžel, o kterém myslela, že zahynul na moři. Spolu s ním přišli i někteří z jeho služebníků, kteří s ním byli na lodi, a vypravovali, jak se loď převrhla, jak z toho vyvázali a jak mysleli, že zahynou.

Sotva to služebník dořekl, v patách za ním vběhl dovnitř Thersandros. Cestou se o mně všechno dozvěděl a pospíchal, aby se mne zmocnil. Melité vyskočila v úžasu nad tou nepochopitelnou událostí a pokoušela se svého muže obejmout. On však ji ze všech sil hrubě odstrčil, podíval se na mě a zvolal:

„To je ten cizoložník!“

Přiskočil a udeřil mě do tváře vši silou svého hněvu. Potom mě popadl za vlasy, strhl mě na zem, skočil na mě a zasypal mě ranami. Byl jsem jako u vidění a nevěděl jsem, ani kdo ten člověk je, ani proč mě bije. Tušil jsem jen, že se děje něco strašného, a nebránil jsem se, ač jsem mohl. Když on se unavil bitím a já přemýšlením, vstal jsem a pravil jsem:

„Kdo jsi, člověče, a proč se mnou tak zacházíš?“ On se rozhléval ještě více, že jsem se dokonce ozval, srazil mě znovu a volal, aby přinesli pouta na ruce i na nohy. Spoutali mě a zavedli do jakési komnaty.

24 Zatímco se toto dalo, ztratil jsem, aniž jsem to věděl, Leukippin dopis. Měl jsem jej přivázán na třásních plátna svého spodního šatu. Melité jej tajně sebrala. Obávala se totiž, aby to nebyl některý její dopis, který psala mně. Když jej o samotě přečetla a našla v něm jméno Leukippino, byla velice vzrušena, neboť to jméno poznala. Nevěřila, že existuje, protože příliš často slyšela, že je mrtvá. Jakmile však četla dál a zvěděla ostatní obsah dopisu, pochopila celou pravdu. Zmrítaly jí nejruznější pocity, stud i hněv, láska i žárlivost. Styděla se před svým mužem, hněvala se na dopis, láska zase hněv uklidňovala a žárlivost znovu podněcovala lásku. Nakonec zvítězila láska.

25 Bylo k večeru, když Thersandros po přejití prvního hněvu vyběhl ven za kterýmsi ze svých přátel. Melité promluvila se strážcem, který mě měl na starosti, a vešla tajně ke mně. Jiné dva služebnice postavila před komnatu na stráž. Našla mě, jak ležím na zemi. Přistoupila ke mně a chtěla říci všechno najednou. Bylo jí vidět na tváři, co všechno chce povědět.

„O já nešťastná, neštěstí pro mě bylo, když jsem tě spatřila a hned od začátku se do tebe bezmezně zamilovala, jako bych vůbec neměla rozum! I když jsem nenáviděna, miluji toho, kdo mě nenávidí! I když mi působí bolest, lituji toho, kdo ji způsobil, a ani urážka mou lásku neuhasí. Dva lidé stojí proti mně, muž a žena. Jeden si ze mne již tak dlouho tropí šašky a druhá odešla, aby mi přinesla nápoj lásky. A já ubohá jsem nevěděla, že žádám lék proti sobě od své největší nepřítelkyně!“ Při těch slovech mi hodila Leukippin dopis. Když jsem ho viděl a poznal, poznala mě hrůza a dýval jsem se do země, jako bych byl usvědčen. Melité pokračovala dále ve svém tragickém přednesu:

„Běda mně ubohé! Kvůli tobě jsem ztratila manžela a pro zbytek života nemám ani tebe, být jen proto, abych se na tebe mohla dívat, když ses nezmohl na nic víc. Vím, že mě můj muž nenávidí a že mě pro tebe odsoudil jako cizoložnici, pro cizoložství bez výsledku, cizoložství bez milování, z něhož jsem získala jenom potupu. Jiné ženy mají za svou hanbu odměnu v tom, že dosáhly milostného ukojení, a já nešťastná jsem získala jen hanbu, a milostné opojení nikde. Ty nevěrný barbare, tys měl odvahy zničit tolik tě milujících ženu, a přitom sám jsi otrokem Erotovým? Nebál ses jeho hněvu? Necítíš jsi jeho žár? Neuctíváš jsi jeho tajemství? Nezdrtily tě tyto oči, které tolik plakaly? Jsi horší než loupězník, protože toho slzy obměkčí. Nic té nepohnulo ani k jednomu milostnému spojení, ani prosby, ani čas, ani objetí těl. Přijal jsi způsobu ze všech nejzpuštěnější, polbíl jsi mě a vstal jsi, jako bys byl žena.“

V čem se to podobá manželství? Vzdýt jsi neležel vedle stařený ani vedle ženy, která by odmltala tvá objetí, nýbrž

vedle ženy mladé a milující, a říká se, že i hezké. Ty eunuchu a bezpohlavní tvore, který krásu urážíš, modlím se modlitbu spravlivou: ať ti to bůh lásky oplátí stejnou měrou ve tvé lásce k Leukippé.“ Po těchto slovech propukla v pláč.

26 Mlčel jsem a díval se k zemi. Po chvíli změnila tón řeči a pravila:

„To, co jsem řekla, miláčku, to mluvil hněv a zármutek. To, co ti říknu teď, to praví láska. I když se hněvám, hořím, i když se mi dostává urážek, miluji. Dohodni se se mnou ještě teď a smiluj se. Již tě neprosím o mnoho dní a o trvalé manželství, o němž jsem já nešťastná s tebou snila. Postaci mi jediné objeť. Prosím tě o nepatrný lék na tak velikou nemoc, uhas trochu můj žár. Jestliže jsem ti neuvážene hrozila, odpusť mi, miláčku. Nešťastná láska dovede i šilet. Vím, že se chovám nevhodně, ale nestydím se za to, že jsem promluvila o tajných mystériích lásky. Vím, že mluvím se zasněcencem. Ty víš, co mi je. Sřetely boha lásky jsou pro jiné lidi neviditelné a sotva by kdo uměl ukázat, kde jsou rány. Pouze milující vědí o ranách, které stihly lidi v jejich postavení.

Mám už jen tento den a žádám od tebe splnění slibu. Vzpomeň na Isidu a citi přísahy, které jsi před ní učinil. Chceš-li se se mnou pomilovat, jak jsi přísahal, neohlížej se ani na deset tisíc Thersandrů. Našel jsi Leukippu a nemůžeš vstoupit v manželství s jinou ženou — i v tom ti ráda ustoupím. Vím, že jsem přemóžena, nežádám víc, než mohu dostat. Se mnou je všechno podivné, i mrtví znovu ožívají. O moře, tys mě sem bez úhony dopravilo a tím jsi mě zahubilo, neboť jsi sem proti mně dopravilo také dva mrtvé. Nestačí jen Leukippé — ale ta ať je živa, aby už nebyl Kleitofón smutný —, teď sem přibyl i divoký Thersandros. Před mýma očima jsi byl zbit a já nešťastná jsem ti nemohla pomoci, na tuto tvář, ó bohové, padaly rány. Myslim, že byl Thersandros slepý.

Prosím tě, Kleitofóne, pane můj (neboť jsi pánem mé duše), odevzdej se mi dnes poprvé a naposledy. Tato chvílka mi nahradí mnohé dny; Leukippu tím nezahubíš, ani nezpůsobíš, aby třeba zdánlivě zemřela. Nepodceňuj mou

lásku, neboť ti přinesla veliké štěstí, ona ti přece Leukippu vrátila. Kdybych se byla do tebe nezamilovala a nepřivedla tě sem, byla by pro tebe Leukippé ještě mrtvá. Osudu se přece dávají obětní dary. Když někdo najde poklad, uctí místo nálezu, zřídlí oltář, přinese obět a zemi ověňtí. Tys u mně našel poklad své lásky a nejsi vděčný za dobo-
rodiní.

Považ, že k tobě mluví mými ústy bůh lásky: „Mně se tím zavděčíš, který jsem tě přivedl k mystériím lásky; proto neodcházej od Melity, aniž jsi ji zasvětil, i její žár je mým žářem.“ Poslechni ho a já se o tebe postarám. Sejmou ti hned pouta, ať se to Thersandroví líbí, nebo ne; poskytnu ti útulek u svého přítele na tolik dní, kolik budeš chtít; zítra ráno očekávej, že za tebou přijde Leukippé. Říkala totiž, že bude přes noc sbírat byliny, aby je mohla sebrat za svitu měsíce. Tak se mi vysmívala, neboť jsem ji požádala jako Thessalku o nápoj lásky pro tebe. Co jsem měla dělat, když jsem už neměla jinou naději než hledat byliny a lékyl! To je přece útočiště nešťastně zamilovaných.

Obáváš-li se Thersandra, ten odběhl k nějakému svému příteli, utekl z domu na mě rozhněván. Myslim, že ho odtud vypudili nějaký bůh, abych se s tebou mohla naposledy setkat. Tedy se mi odevzdej!“

27 Vyslovivši tuto řeč (neboť bůh lásky i slovům naučil), rozvázala mi pouta, lhbala mi ruce a kladla si je na oči i na srdce a pravila:

„Cítíš, jak skáče, jak se mocně třese strachem i nadějí a kěz také milostnou rozkoší! Podobá se, že tě prosí svým teplotem!“

Když mě zbavila pout a s pláčem objala, dostavily se u mne pocity celkem lidské a opravdu jsem se bál, aby se na mě bůh lásky nerozhněval. Pomýšlel jsem na to, že se Leukippé ke mně vrátí, a od Melity jsem chtěl potom odejít, a konečně že to, co učiním, nebude sňatek, nýbrž lék pro nemocnou duši Melitinu. Nebránil jsem se jejím objetím a opětoval jsem je.

A stralo se, co bůh lásky chtěl, a nepotřebovali jsme k tomu ani koberec ani cokoli jiného, co se pro milostně

spojení chystává. Bůh lásky si dovede pomoci sám a na místě vl, co si počít; kterékoli místo se mu hodí pro mystérie lásky. Nečekané milostné spojení bývá příjemnější nežli takové, na které se předem chystáme, neboť je v něm přirozená rozkoš lásky.

I KDYZ JSEM MELITU VYLÉčil, řekl jsem jí: „Jak mi zajistíš bezpečný útek a to ostatní, co jsi mi slíbila o Leukkipé?“

„Pokud jde o Leukkipu, neďalej si starosti,“ odpověděla. „To je, jako bys ji už měl. Oblékni se do mých šatů a zahal si tvář rouchem. Melanthó tě vvede ke dveřím, které vedou na ulici, u těch dveří bude čekat chlapec, který má ode mne příkaz, aby tě doprovodil do domu, v němž najdeš Kleiniu a Satyra a kam za sebou přijde Leukkipé.“

Po těchto slovech na mě upravila šaty, jak je sama nosila, políbila mě a řekla: „V ženském šatě jsi ještě mnohem krásnější, takového Achillea jsem kdysi viděla na obrázku. Ten šat si, miláčku, ponech a schovej na památku a mně tu nech svůj. Když ho obleknu, bude to, jako bys mě objímal.“

Také mi dala sto zlatáků a zavolala Melanthó; to byla její nejdůvěrnější služka a čekala u dveří. Když vešla, řekla jí, co jsme spolu domluvili, a přikázala jí, aby se k ní vrátila, jakmile budu ze dveří venku.

2 Takovým způsobem jsem se dostal ven. Strážce komnaty ustoupil, jak mu pokynula Melanthó, protože mě považoval za svou paní. Prošel jsem neobyvanou částí domu k jakýmsi postranním dveřím a tam se mne ujal chlapec, kterému to Melité přikázala. Byl to propuštěnec, který s námi plul na lodi a byl mi i z jiného důvodu zavázán.

Jakmile se Melanthó vrátila, zastihla strážce, jak právě zamkl komnatu, a přikázala mu, aby ihned otevřel. Strážce otevřel a Melanthó oznámila Melité, že jsem se dostal ven. Melité strážce zavolala a ten samozřejmě užasl a stál beze slova, neboť spatřil něco, co vůbec neočekával, jako v onom přísluví — laň místo panny. Melité mu řekla:

„Protože jsem věděla, že bys asi nechtěl Kleitofóna propustit, proto bylo třeba tohoto úskoku; u Thersandra

se budeš moci hájit, že jsi o tom nevěděl. Tady máš od Kleitofona darem deset zlatáků. Buď je to dar, jestliže žůstaneš, nebo peníze na cestu, rozhodneš-li se raději utéci.“

„Tvou radu budu považovat, paní, zajiště za dobrou,“ odpověděl Pasión, neboť tak se strážce jmenoval. Melité rozhodla, aby pro tu chvíli zmizel, dokud se její muž neuklidní a dokud se jeho hněv nezmiří; teprve potom aby se vrátil. A on tak učinil.

3 Můj dobrý známý osud se mi zase postavil do cesty a připravil mi nové překážky. Přivedl mi do cesty Thersandra, který se právě vracel. Jeho přítel, ke kterému se uchýlil, mu poradil, aby nepřespával mimo svůj dům, proto se po večeri vracel domů. Slavily se tehdy svátky Artemidiny a všude bylo plno opliců, takže po celou noc bylo na tržišti mnoho lidí. Myslel jsem, že pouze toto je pro mě nebezpečné, nevěděl jsem, že se proti mně chystá něco horšího.

Sósthénés, který Leukippu koupil a kterého Melité sesadila jako správce polnosti, se dověděl, že se pán vrátí, a proto se svého úřadu nezdal a chtěl se Melité pomstít. Nejprve podal Thersandrovi zprávu o mně (on to byl, kdo mu to donesl) a potom i o Leukippé mu napovídal mnoho pravděpodobných lží. Vzdal se totiž myšlenky, že by ji mohl mít pro sebe, a proto ji dohazoval svému pánovi, aby ho Melité odvezl.

„Koupil jsem, pane, krásnou dívku, je tak hezká, že bys tomu ani nevěřil. Věř tomu, i když o ní jen slyšíš, natož až ji uvidíš. Schovával jsem ji pro tebe: vždyt jsem slyšel, že žiješ, a věřil jsem tomu rád. Nedal jsem to však najevo, abys mohl paní přistihnout a aby se ti bezecný cizoložný cizinec nevysmál. Včera tu dívku paní odvedla a chtěla ji odeslat pryč. Osud však ji zachoval pro tebe, abys mohl takové krásy užít. Teď je v polích, nevím, proč ji tam paní poslala. Chceš-li, zavřu ji a ohlídnám pro tebe, aby ti byla po vůli, než se vrátí do města.“

4 Thersandros ho pochvánil a poručil mu, aby to udělal. Sósthénés tedy pospíšíl do polí, a když spatřil chatrč, ve které chtěla Leukippé přenocovat, vzal s sebou dva dělníky a poručil jim, aby odlákali co nejdále služebné, které byly

s Leukippou, pod záminkou, že si s nimi chtějí popovídat; jakmile viděl, že je Leukippé sama, vzal jiné dva, vskočil do chatrče, zacpal jí ústa, popadl ji a vyšel s ní na druhou stranu, než kde byly služebné. Odnesl ji do jakéhosi odlehlého domku, tam ji složil a řekl ji:

„Přináším ti hromadu dobrodiní, nezapomeň na mě, až budeš šťastná. Z toho únosu neměj strach a nemysli si, že tě postihlo nějaké neštěstí. Sama si získáš mého pána za milence.“

Leukippé, zdrcená neuvěřitelným obrátem osudu, mlčela. Sósthénés odešel za Thersandrem a oznámil mu, co vykonal. Thersandros se právě v tu chvíli vracel domů. Po Sósthénově zprávě a po tom, jak Sósthénés opěval krásu Leukippinu, měl toho Thersandros plnou hlavu jako nějaké nádherné vidiny krásy, a protože noční slavnost ještě trvala a do polí bylo jen čtyři stadia daleko, poručil Sósthénovi, aby ho vedl, a odebral se za ní.

5 V tu chvíli jsem měl na sobě Melitin šat a nečekaně jsem na ně narazil. Sósthénés mě první poznal a zvolal:

„Podívejme se, tady se veselí ten cizoložník a má na sobě věci, které ukradl tvé ženě!“

Chlapec, který mě vedl, je spatřil dříve a strachy utekl, aniž mě na ně upozornil. Jak mě uviděl, popadl mě, Thersandros ťval a seběhlo se mnoho účastníků slavnosti. Thersandros povykoval ještě hlasitěji, vykřikoval všechno možné, že jsem cizoložník a zloděj šatů. Odvedl mě do vězení, tam mě odevzdal a vznesl žalobu z cizoložství.

Nic jsem si z toho nedělal, ani z potupných pout, ani ze slovních urážek. Doufal jsem, že je přesvědčím, že cizoložník nejsem, neboť jsem vstoupil v řádný sňatek. Měl jsem strach jen o Leukippu, protože jsem ji dosud nedostal. Duše je větškylni neštěstí, příznivé události neumíme obvykle předem odhadnout. O Leukippé jsem neměl žádné bezpečné zprávy; všechno mi bylo podezřelé a plné hrozeb. Byl jsem tedy ve špatném duševním rozpoložení.

6 Vhodiv mě do vězení hnal se Thersandros ze všech sil za Leukippou. Když došli do domku, našli ji ležet na zemi. Přemýšlela o tom, co jí řekl Sósthénés, a na tváři se jí

zračil smutek a strach. Myslí, že mysl se nedá dobře skrýt, tak aby ji nebylo vidět. Obráží se v obličejí přeseň jako v zrcadle. Kdo se raduje, tomu září v oči radost, a kdo je stůsněn, toho tvář na sebe bere podobu neštěstí.

Když Leukippé zaslechla, že se otvírají dveře, hned se trochu sklonila a sklopila oči, neboť uvnitř byla svítlna. Hned jak se Thersandros podíval zběžně na její krásu, byl jako zasažen bleskem, neboť krása sídlí v očích. Jeho duše po ní začala toužít a stál jako pohledem spoután. Čekal, kdy na něho pohledne. Když se však sklonila k zemi, pravil: „Proč se díváš dolů, ženo? Proč má stékat krása tvých očí na zem? Ať raději teče do mých očí!“

7 Když to Leukippé slyšela, polily jí slzy, a i ty měly svou zvláštní krásu. Slza oko zdůrazní a dá mu vyniknout. Je-li oko ošklivé a bezvýrazné, přidá mu na ošklivosti; je-li však sladké a má-li černou panenku jemně orámovanou bělmem, tu se zvlhlé slzami podobá nalité prsní bradavce. Když se oko dokonale zalije vláhou slz, tu se bělmo zdůrazní a černí panenky zarudne, takže se bělmo podobá fafce a panenka narcisu; slzy v očích zajaté mají v sobě úsměv krásy. Takové byly Leukippiny slzy, že i její smutek změnil v krásu; kdyby byly mohly ztuhnout a spadnout, měla by země nový druh jantaru.

Thersandros stál ohromen, když spatřil takovou krásu, a její smutek v něm vzbudil vášně, že se mu oči zalily slzami. Je již v povaze slz, že vzbuzují soucit u těch, kdo je vidí: tím spíše slzy ženské, čím jsou čerstvější, tím jsou účinnější. Je-li pláčící žena dokonce krásná a ten, kdo se dívá, zamilován, tu jeho oko neodolá a zaslzí také. Krása žen má své sídlo v očích a odtud plyne do očí těch, kdo se na ně dívají, a zdroj slz si nesou s sebou. Zamilovaný vnímá obojí; krásu uchvacuje pro svou duši a slzy si ponechává v očích; touží po tom, aby je bylo vidět, a nechce je strhat, i když může; zadržuje je, jak jen může, a obává se, aby předčasně nevytryskly. Zdržuje i pohyby očí, aby slzy rychle neskanuly, dokud je předmět jeho lásky nespátí; považuje to za svědeckví své lásky.

Něco takového se přihodilo i Thersandrovi. Slzy ho

polily jako důkaz, že se v něm asi děje něco lidského; tvářil se na Leukippu tak, jako že ho polily slzy proto, že ona pláče. Obrátil se k Sósthenuvi a pravil:

„Pečuj mi o ni řádně, vidíš, jak je smutná: odejdu teď, ač nerad, protože bych ji nechtěl být na obtíž. Až se uklidní, pak s ní promluví. Ty pak, ženo, buď dobré mysli, brzy tvůj pláč vyléčím.“ Vyšel ven obrátil se zase k Sósthenuvi: „Ať jí o mně vykládáš jen dobré věci! Až to vyřídíš, přijď ráno ke mně.“ Po těch slovech odešel.

8 Mezitím Melité, když se se mnou rozloučila, hned poslala chlapce za Leukippou do poli, aby jí vyřídil, že se má vrátit, protože už nájde lásky není třeba. Ten přišel za město a našel služebně, které Leukippu hledaly; byly velice znepokojeny. Když nemohli Leukippu nikde najít, utkali chlapce oznámit, co se stalo.

Jakmile Melité uslyšela, co se stalo se mnou, jak jsem byl uvřazen do vězení, a potom o Leukippě, že zmizela, zavallí jí mrak starosti. Jakkoli nemohla zjistit, co se opravdu stalo, přece měla v podezření Sósthena. Po Leukippě chtěla pátrat otevřeně a s pomocí Thersandrovou, proto si připravila řeč, v níž byly výmysly smíchány s pravdou.

9 Jakmile Thersandros vkročil do domu, znovu vykřikoval: „Toho cizoložníka jsi odstranila ty, zbavilas ho pout a poslala z domu pryč. To je tvoje práce. Proč jsi nešla s mnou? Proč tu ještě jsi? Nepůjdeš za svým miláčkem, abys ho uviděla spoutaného pouty pevnějšími?“

„Jakého cizoložníka,“ opáčila Melité, „co je se tebou? Chceš-li nechat pošetilosti a slyšet všechno, snadno se dozvíš pravdu. Prosim tě jen o jedno, buď soudcem spravedlivým a poslouchej mě; nic nedej na pomluvy, vypuď ze svého srdce hněv a nestranným soudcem učíš svůj rozum. Ten mladík nebyl ani můj cizoložník, ani můj muž. Pochází z Foinikie a je nejpřednější občanem tyrským. I jeho plavba byla nešťastná a celý náklad jeho zboží pohltilo moře. Dosloucha jsem se o jeho osudu a bylo mi ho líto; vzpomněla jsem si na tebe a poskytla jsem mu pohostinství. Šnab i Thersandros takhle někde bloudí,“ řekla jsem si, „snad i nad ním se slituje nějaká žena. Jestliže opravdu

zahynul na moři, jak pověst říká, nuže uctíme jeho památku tím, že budeme pomáhat ztroskotaným. Kolik jiných ztroskotanců jsem živlal Kolik mrtvol z moře jsem pohřbila! Když jsem našla kus dřeva ze ztroskotané lodi, říkála jsem si: Snad na této lodi plul Thersandros!’

Tento mládenec byl jedním z posledních, kterého jsem z moře zachránila. Uctívala jsem tvou památku, když jsem ctíla jeho. Plavil se jako ty, v něm jsem prokazovala čest tvému neštěstí, můj milovaný. Pravdivý důvod, proč jsem ho přivedla s sebou sem, je tento. Oplakával totiž manželku, která sice nezemřela, ale on nevěděl, kde je. Kdosi mu podal zprávu, že dlí u kteréhosi z našich správců, jmenoval mu Sósthena. A bylo to tak. Když jsme sem přišli, zjistili jsme, že je to pravda. Proto mě sem doprovázel. Sósthena máš, ona žena je v polích. Přesvědč se o všem, co jsem ti řekla: jestliže jsem lhala, pak tedy jsem cizoložnice.“

Při těchto slovech se Melité tvářila, jako by nevěděla o Leukippině zmlzení. Bude-li Thersandros chtít zjistit pravdu, rozhodla se přivést mu služebně, se kterými Leukippé odešla, pakliže se Leukippé ráno neobjeví, aby mu řekly, co se stalo a že dívku nemohly najít. Tím způsobem se chtěla zjevně připojit k pátrání a donutit k němu i Thersandra. To vše pronesla přesvědčivě a dodala:

„Věř mi, muži; za časů, kdy jsme žili spolu, sis na mě nemohl, miláčku, v ničem stěžovat. Nepodezřej mě tedy z takových věcí ani teď. Pověst vznikla z toho, že jsem onomu mladíkovi prokazovala úctu, a mnozí nevěděli, jaká je příčina takového přátelství. A o tobě se říkálo, že nežiješ.“

Pověst a pomluva jsou dvě příbuzná zla, pověst je dcerou pomluvy. Pomluva je ostřejší nežli meč a prudiší nežli oheň; doveďte být přesvědčivější nežli Sirány. Pověst pak plyne rychleji nežli voda, běží rychleji než vítr, je rychlejší než křídla ptáků. Stěhl-li pomluva slovem, letí slovo jako šíp a zraní toho, proti komu bylo posláno, i když není přítomen. Kdo ho zaslechne, dá se jím brzy přesvědčit, vzplane v něm plamen hněvu a zuří proti tomu, kdo byl zasažen. Zrodí-li se z rány pověst, ihned plyne mocným tokem, zaplavuje uši těch, které potká, šíří se na všechny

strany větrem slov a poletuje na křídlech jazyka. Ty dvě věci se spikly proti mě, vynikly ti do duše a uzavřely dveře tvých uší před mými slovy.“

Při těchto slovech ho vzala za ruku a chtěla ji polibit. Thersandros se trochu uklídnul, neboť i jeho pohnula pravděpodobnost toho, co mu Melité řekla. Co mu pověděla o Leukippé, souhlasilo s vyprávěním Sósthenovým, a tak část podezření odstranovalo. Přece však nakonec neuvěřil. Když jednou duši zachvátí žárlivost, dá se těžko odstranit. Zlobilo ho, že podle toho, co slyšel, je ona dívka mou manželkou, a o to víc mě měl v nenávisiti. Prohlásil tedy, že si vyšetří, co mu Melité řekla, a odešel sám spat. Melité byla velice zarmoucena, protože se jí nepodařilo splnit, co mi slíbila.

Sósthenés Thersandra kousek doprovodil a nasliboval mu o Leukippě hory dolů. Potom se k ní vrátil, naladil tvář k veselí a pravil:

„Podařilo se nám to, Lakaino. Thersandros se do tebe bláznivě zamiloval a co nevidět si tě vezme za manželku. Já jsem to dokázal. Napovídal jsem mu toho o tvé kráse, že toho měl plnou hlavu. Proč pláčeš? Vstaň a obětuj Afroditě za dobrý výsledek. A nezapomínej také na mě.“

12 „I tobě přeji tolik štěstí, kolik jsi mi ho přinesl,“ odpověděla mu Leukippé. Sósthenés nepochopil ironii a mysl, že mluví Leukippé doopravdy; proto potěšen pokračoval:

„Také ti chci říci, kdo to Thersandros je, abys měla větší radost. Je to manžel Melity, kterou jsi viděla v polích. Je z nej přednějšího iónského rodu; jeho bohatství je ještě větší než jeho urozenost, a větší než bohatství je ještě ta. Jak je stár, to jsi viděla; je mladý a krásný, což ženu nejmí více potěší.“ Tu již Leukippé nesnesla Sósthenovo žvanění.

„Ty hrozně zvíře, jak dlouho mi tu budeš vykládat své špinavosti! Co je mi do Thersandra! Ať je hezký pro Melitu, bohatý pro město, dobrý a velkodušný k těm, kdo to potřebují. Mně je úplně jedno, jestli je urozenější nežli Kodros nebo bohatší než Kroisos. Proč mi tu přednášíš kupu cizí chvaly? Budu Thersandra chválit jako řádného muže, až se nebude dopouštět křivd vůči cizím ženám.“

13 „Ty žertuješ,“ skočil jí do řeči Sósthénés.

„Ani zdaleka ne,“ odpověděla. „nech mě, člověče, sama se vypořádám se svým osudem a se zlým božstvím, v jehož jsem moci; vím, že jsem se dostala mezi lotry.“

„Zdá se mi, že strašlivě šlšíš. Tohle se ti zdá lotrovstvím, když ti Štěstěna dává bohatství, svatbu a zaopatření a takového manžela, kterého bohové tolik milovali, že ho přivedli od samotných bran smrti?“ Potom jí líčil ztroskotání a jeho záchranu popisoval jako zásah boží; jeho chvástavé líčení překonávalo i delфина Aríónova.

Když mu Leukippé již na jeho báchorcky nic neodpověděla, pravil:

„Dej dobrý pozor, co je pro tebe lepší, a nic z těchto věcí Thersandrovi neříkej, abys muže řádného nerozhněvala. Když se rozzutí, je nesnesitelný. Když se dobrota potká s vděkem, roste, jakmile však jí někdo pohrdne, rozpálí se hněvem. Nadměrná laskavost má stejný sklon i k trestání.“ Takový průběh měly události okolo Leukippy.

14 Jakmile se Kleiniás a Satyros dozvěděli, že jsem byl zavřen do vězení (oznámila jim to Melité), ihned v noci se rychle odebrali do budovy vězení a chtěli tam se mnou zůstat. Žalárník jim to však nedovolil a poručil jim, aby co nerychleji odešli.

Když je tedy proti jejich vůli vyháněl, uložil jsem jim, aby se postarali o Leukippu, až přijde, a aby ráno přišli rychle ke mně. Pověděl jsem jim také o Melitinych slibech a kolisal jsem v duši mezi naději a strachem. Strach jsem měl z toho, več jsem doufal, a doufal jsem v to, z čeho jsem měl strach.

15 Jak nastal den, pospíchal Sósthénés k Thersandrovi a Satyros s Kleiniou ke mně. Když spatřil Thersandros Sósthena, vyptával se ho, jak se věci s dívkou mají, zda mu bude po vůli. Sósthénés mu pravdu nepověděl, vymyslel si něco, co vypadalo pravděpodobně.

„Zdráhá se,“ pravil, „nemyslím však, že je její zdráhaní upřímné. Myslím, že má podezření, že se s ní jednou potěšíš a pak ji propustíš. Obáváš se pohany.“

„Z toho at si nedělá starosti,“ odpověděl Thersandros,

„moje city k ní jsou takové, že budu trvat na věky. Bojím se jen jedné věci a chtěl bych se to od ní dovědět, je-li opravdu manželkou toho mladíka, jak mi oznámila Melité.“

Po této rozmluvě se odebrali k domku, v němž byla Leukippé. Přiblížili se ke dveřím, a zaslýchli, že se s pláčem modlí. Stanuli potichu za dveřmi.

16 „Běda mi, Kleitófone,“ (to opakovala mnohokrát), „nevíš, kde jsem, kde mě zavěli, ani já nevím, jaký tě stihl osud. Oba jsme nešťastní, protože to nevíme. Snad tě nedopadl Thersandros v domě? Snad se ti také nestalo nějaké příkroří? Častokrát jsem se chtěla Sósthena zeptat, ale našla jsem způsob, jak to učinit. Kdybych se po tobě ptala jako po svém manželu, bála jsem se, abych na tebe nepřivedla nějaké neštěstí, protože bych proti tobě popudila Thersandra. Kdybych se po tobě ptala jako po nějakém známém, i to by bylo podezřelé. Co je ženě do těch, kdo jí nepatří? Kolikrát jsem se k tomu nutila, ale nepřiměla jsem svůj jazyk, aby promluvil. Řekla jsem jen sama u sebe: „Manželi můj, Kleitófone, jediné Leukippy muži, věrný a spolehlivý, kterého nezískala jiná žena, ani když s ním spala, i když jsem tomu já bídna nevěřila, po tak dlouhé době jsem tě spatřila na poli a nepohlbila jsem tě.“ Teď snad sem přijde Thersandros a bude se ptát; co mu odpovím? Mám mu odhalit všechno, co se stalo, a vyložit mu pravdu? Nemysli si, Thersandre, že jsem otrokyně. Jsem dcera byzantského vojevůdce a manželka předního z občanů tyrských. Nejsm z Thessalie a nejmenuji se Lakaina, i to je křivda, kterou na mně spáchali piráti; byla jsem oloupena i o jméno. Mým manželem je Kleitófón, moje očiina je Byzantion, otec se jmenuje Sóstratos a matka Pantheia. Ale on mi nevěří. Bojím se, i kdyby mi uvěřil o Kleitófónovi, aby nečasná moje žádost o svobodu nezahlubla mého nejdrazšího. Nuže budu hrát dál svou hru, budu hrát Lakainu.“

17 Když to Thersandros vyslechl, ustoupil kousek zpátky a řekl Sósthénovi:

„Slyšel jsi tu neuvěřitelnou řeč plnou lásky? Co říkala,

čeho jí bylo líto, sama na sebe si stěžovala. Ten cizoložník nade mnou ztvártil všude. Myslím, že je to lupič a kouzelník. Melité ho miluje, Leukippé ho miluje, kéž bych se, Die, stal Kleitofónem.“

„Netřeba ztráčet odvahu k činu, pane,“ ozval se Sósthénés, „je třeba jít rovnou k ní. Ať si teď miluje toho zatraceného cizoložníka; dokud zná jen jeho a nespojila se s jiným, dotud ho bude mít plnou duši. Jakmile jednou vstoupíš na jeho místo, nakonec na něj zapomene. Vždyť jsi daleko krásnější než on. Nová láska umožní starou. Žena má nejraději to, co je příjemné, a na nepřítomné vzpomíná jen tak dlouho, dokud nenajde nově. Chopí se druhého a prvního pustí z hlavy.“

Tato slova dodala Thersandroví odvahy. Slovo nadeje na úspěch v lásce je dobrým přímlovčím. Touha vzbuzuje naději a bere si za spojení cokoli.

18 Thersandros počkal chvíli potom, co mluvila Leukippé sama k sobě, aby se nezdálo, že něco z jejích slov vyslechl, a všel dovnitř, tváře se na pohled co nejpříjemněji, jak myslel. Jakmile Leukippu spatřil, vzplanul mu v duši žár a zdálo se mu, že je ještě krásnější. Oheň jeho lásky plál celou noc, od chvíle, kdy od dívky odešel, a teď pojednou vyšlehl do výše, neboť se mu z toho pohledu pro plamen dostalo potravu. Mnoho nescházelo a byl by se jí vrhl k nohám a začal ji objímat. Přemohl se však, sedl si k ní a rozmlouval s ní.

Pleti nesmyslné řeči páté přes deváté. Takoví už jsou zamilovaní, když se snaží rozmlouvat s těmi, které milují. Nepoužívají v řeči rozumu, a protože se jejich duše vzpíná k milované bytosti, žvatlají jen jazykem, aniž ho řídí rozum. Mezi řeči jí položil ruku okolo krku a objal ji, jako by ji chtěl polibit.

Ona však uhodla, kam ruka míří, sklonila se a skryla tvář do šatu. On jí nicméně objal a snažil se její tvář pozvednout. Leukippé však se halila stále víc a odmítala ho líbat. Když tento zápas rukou chvílku trval, zachvátíla Thersandra žádost zápasu milostného. Levou rukou ji vzal za bradu a pravou za vlasů; jednou ji táhl nazpět a druhou

ji tlačil za bradu vzhůru. Když ustal s násilím, aniž dosáhl svého, snad že se unavil, řekla mu Leukippé:

„Nechováš se ani jako člověk svobodný, ani jako šlechtný muž. I ty napodobuješ Sósthena, hoden je otrok svého pána. Ale nech toho a nedoufej že uspěješ, leda že bys stal Kleitofónem.“

19 Na tato slova nevěděl Thersandros, jak se zachovat. Byl vzrušen a hněval se. Hněv a láska jsou dvě pochodně; i hněv má svůj žár, který je svou povahou opačný nežli žár lásky, ale sílu má stejnou. Hněv popouzí k nenávisti, a láska nutí milovat. Zdroje obojího žáru jsou v těsném sousedství. Hněv sídlí v játrech a láska se točí okolo srdce. Když člověka zachvátí obojí, stává se duše jazyčkem na váze a na obou miskách je položen oheň; oba bojují o převahu a láska často vítězí, když získává předmět své touhy. Jestliže milovaná bytost člověka urazí, sám si volá hněv na pomoc.

Hněv pak jako soused uposlechně a oba zažehují oheň. Jakmile jednou hněv strhne lásku na svou stranu a zachytí ji, když padá ze své mísky, nepostaví se jako přítel na její stranu, aby jí pomohl dosáhnout předmětu její touhy, protože je svou povahou nesmiřitelný; spoutá ji jako svou otrokyni a touhu přemůže. Nedovoluje jí, aby se s milovanou bytostí smířila, i kdyby snad chtěla. Láska hněvem potřesená zaniká a nemůže se již vrátit ke své převaze, i kdyby chtěla; je nucena nenávidět toho, koho milovala.

Jakmile se však hněv dostatečně vybouří a vyčerpav zdroje své síly opadne, unaví se vlastním nasycením a povoluje. Tu láska povstává k obraně, povolá do zbraně touhu a přemůže hněv, který již usíná. Člověk potom vidí příkoří, jichž se vůči milované bytosti dopustil, bolí ho to, domáhá se u milované bytosti odpuštění, vyhledává její společnost a prohlašuje, že její hněv usmíří tím, co jí bude příjemné. Když teď láska dosáhne, po čem touží, je spokojena, je-li však znovu uražena, znovu se ztrácí v hněvu, spící hněv se probudí a koná své dílo jako dřívě, je věrným spojencem zhrzené lásky.

20 Thersandros zprvu doufal, že bude mít v lásce úspěch,

a proto se stal docela Leukippiným otrokem. Když však nedosáhl toho, veš kladl své naděje, popustil oštěže svému hněvu. Uhodil ji do tváře a zvolal:

„Ty mizerná otrokyně, vypadáš opravdu jako bužek lásky, ale já jsem vyslechl všechno, co jsi říkála. Nejsi ráda, že s tebou dokonce mluvím, a nepovazuješ za velké štěstí polbit svého pána? Děláš, že nevíš oč jde, a předstíráš zoufalství? Myslím, že už jsi dávno nevěstkou, vždyt miluješ cizoložníka. Nechceš-li zkusit, jaký jsem milenec, zkusíš, jaký jsem pán.“

„Chceš-li mě týrat,“ odpověděla Leukippé, „vydržím to, ale násilím mě k ničemu nedonutíš.“ Nato se obrátila k Sósthenovi: „Pověz mu, jak dovedu snášet mučení, vždyt ty ses mne dost natýral.“

Sósthenés zahanben, jako by byl přistřižen, zvolal: „Tu je třeba, pane, zbit bičem do krve a podrobit tisíceřým mukám, aby se naučila nepohrdat svým pánem.“

21 „Poslechni Sósthena,“ pravila Leukippé, „dobře ti radí. Dej připravit mučidla, ať přinesou popravni kolo; hle, ruce, natahujte je. Přineste biče, hle záda, bijte. Dej přinést oheň, tu je tělo, palte ho. Přineste meč, zde je hrdlo, bodněte. Uvidíte zcela nové divadlo. Jediná žena bude s mukami zápasit a plně zvíťeží. Kleitofóna nazýváš cizoložníkem, a sám nejsi takový? Což se nebojíš ani své Artemidy a chceš znásilnit pannu v městě panně zasvěceném? Bohyně, kde jsou tvé šípy?“

„Ty že jsi panna?“ zvolal Thersandros, „to je drzost k smíchu. Panna, která trávila noci s tolika piráty? Ti loupežníci byli asi kleštěnci? Či snad se pirátská banda skládala z filozofů? Nebo se mezi nimi nenašel nikdo, kdo měl oči?“

„Jsem panna i potom, jak se mnou zacházel Sósthenés, jen se ho zeptej, neboť on se ke mně choval vskutku jako loupežník. Skuteční lupiči byli daleko mlrnější nežli vy a žádáný z nich nebyl takový násilník. Jestliže vy to učíníte, pak je zde pravé sídlo pirátů. Což se nestydíte udělat to, čeho se neodvážili ani loupežníci? Ani nevíš, jak velikou čest mi vzdáváš touto svou velikou nestoudností. Když mě

ted v návalu zuřivosti zabiješ, řeknou lidé: ‚Leukippé zůstala pannou po zajetí u pastevců a po Chaireovi i po Sósthenovi.‘

Ale to nic není, větší pochvala pro mě bude: ‚Zůstala pannou i po Thersandrově, který byl horší než lupiči; když ji nemohl znásilnit, zabil ji.‘ Tak se ozbroj, vezmi na mě už bič, kolo, oheň, železol Tvůj rádece Sósthenés at se vydá na válečnou výpravu s tebou. I když budu neozbrojena, sama a jen žena, mám svou jedinou zbraň, svobodu, kterou ranami nerozbijete, ani železem nerozsekáte, ani ohněm nespálíte. Tě se nevzdám. I když mě hodíš do ohně, uvidíš, že není dost žhavý.“

K D Y Ž T O T H E R S A N D R O S

1
vyslechl, zmlotaly jím rozličné city. Byl smuten, hněval se i přemýšlel, co si počít. Hněval se, protože byl uražen, rmoutil se, že neměl úspěch, a přemýšlel, co dál, protože byl zamilován. V duši rozpolcen neřekl nic a vyrazil ven. Vyběhl rozzloben, potom si dal na čas, aby se mohl rozmyslet, a poradiv se se Sosthenem, zašel za správcem vězení a požádal ho, aby mě zahubil jedem.

Ten ho však neposlechl, protože se obával občanů; jeho předchůdce takové travičství provozoval, byl chycen a popraven. Proto mu Thersandros přednesl jinou žádost: aby vsadil někoho do kobky, kde jsem byl spoután, jakoby jiného vězně, a jeho pomocí chtěl zvědět, jak se věci se mnou mají. S tím správce vězení souhlasil a vhodného člověka mu ukázal. Thersandros ho navedl, aby se schválně zmínil o Leukippě, že byla zavražděna a že spolupachatelem vraždy je Melité.

Tuto lest si vymysleli proto, abych Leukippu nehledal, i kdybych unikl trestu, protože budu přesvědčen, že již nežije. Melitu spojil s vraždou proto, abych v Efesu nezůstal v domněnce, že je Leukippé mrtva; byl jsem manželem Melity, která mě milovala, jak se domníval, a tak jsem proto něho mohl být i příčinou strachu, že by se nemohl Leukippy snadno zmocnit; měl jsem, jak je ostátně pravděpodobné, pojmut k Melité nenávisť jako k vražedkyni své milované dívky a z toho důvodu z města navždy odejít.

2 Jakmile se ten člověk dostal do mé blízkosti, začal samozřejmě hrát svou úlohu.

„Co všechno ještě zažijeme,“ pravil, „a jak to udělat, abychom žili v bezpečí? Žít spravedlivě, to nestačí, padají na nás rány osudu a ty nás strážejí. Měl bych zjistit, kdo je to, kdo sdílí stejný osud jako já, a čeho se dopustil.“

Tak a podobně mluvil sám se sebou a hledal, jak se

mnou navázat rozhovor, abych se ho zeptal, co se mu přihodilo. Ale já jsem myslel na věci, jichž jsem měl plnou hlavu, a málo jsem se staral o jeho vzdechy.

„Čím tě osud postihl,“ zeptal se ho jiný spoluvězeň, nešťastný člověk totiž býval zvedavý a rád si poslechně vyprávění o něštěstí jiných lidí; je pro něho lěkem v jeho zármutku, když má druhá v utrpění; „vypadáš, jako by ses byl něčeho nedopustil a přece jsi upadl do moci zlého démona. Vím to podle sebe.“ A potom mu vyprávěl svůj příběh, proč byl uvřazen do vězení. Já jsem si toho však nevšímal.

3 Když dovypřávil, chtěl slyšet, jaký byl osud toho druhého.

„Pověz i ty něco o svém osudu!“

„Včera jsem šel po cestě z města, měl jsem namířeno do Smyrny. Ušel jsem asi čtyři stadia, a tu jsem v polích potkal mládka, který se ke mně přidal a dal se se mnou do řeči.

„Kam tě vede cesta?“, ptal se.

„Do Smyrny“, odpověděl jsem.

„Také tam jdu“, on na to, „to je šťastná náhoda.“

Šli jsme tedy spolu a hovořili jsme, jak to na cestě byvá. Cestou jsme vešli do jakési hospody a spolu jsme poobědvali. Seděli tam i čtyři jiní lidé a také se chystali obědvat. Často se po nás ohlíželi a kývali na sebe. Měl jsem ty lidi v podezření, že proti nám něco zamýšlejí, ale smysl jejich kývání jsem nemohl pochopit. Můj druh pomalu bledl a jedl loudavě, neboť i on dostával strach. Když to spatřili ti čtyři, vrhli se na nás a hned nás spoutali řemeny. Jeden z nich uhodil mého spolecustujícího do tváře a ten, jako by byl vytrpěl bůhvíjaká muka, promluvil, ač se ho nikdo na nic neptal:

„Zabil jsem tu dívku a dostal jsem za to sto zlatáků od Thersandrový ženy Melity, ona mě k té vraždě najala. Těch sto zlatáků vám tedy nesu, tak proč mě chcete zabít, vždyť i vy z toho máte zisk!“

Jak jsem zaslechl jméno Thersandrovo a Melitino, zvedl jsem se jako bodnut, ač jsem ho skoro nevnímal, obrátil jsem se k němu a pravil jsem:

„Kdo je to ta Melité?“

„Melité je nejpřednější ze zdejších žen,“ odpověděl. „Zamilovala se do nějakého mladíka, myslím, že se říkalo, že je z Tyru. Ten však měl milou, kterou našel prodanou mezi Melitinymi otrokyněmi. Melité ze žárlivosti tu dívku oklamala, dala ji chytit a odevzdat jí do rukou toho člověka, který šel naneštěstí se mnou stejnou cestou, jak jsem povídal, a přikázala mu ji zabít. On ten bezbožný skutek vykonal. A já chudák, který jsem ho ani neviděl, ani neměl s jeho činem nic společného, ani jsem o něm nevěděl, byl jsem doveden v poutech spolu s ním, jako bych byl spolupachatel. A co je ještě horší, když jsme odešli kus cesty od hospody, sebrali mu sto zlatáků a nechali ho běžet, a mě odvedli k prefektovi.“

4 Vyslechl jsem zvěst o svém neštěstí, ale ani jsem nezaplakal, ani nezamříkal. Neměl jsem ani hlas, ani slzy. Po celém těle mě obešla hrůza a srdce se mi zastavovalo. Byl jsem jako tělo bez duše. Potom jsem se trochu probral z otupení, které mi ta slova způsobila, a zeptal jsem se: „Jakým způsobem ten nejatý vrah dívku zabil a co udělal s tělem?“

Jakmile však již jednou ten muž vrazil osten do mé duše a bylo vidět, že tak zapůsobil, odmíchl se a neřekl nic. Když jsem se ho ptal znovu, odpověděl:

„Myslíš, že i já jsem spolupachatelem vraždy? Slyšel jsem od toho vraha jen, že dívku zabil; kde a jak, to neřikal.“

Polily mě slzy a poddal jsem se zármutku. Tak jako při tělesných ranách nenasakují modřiny ihned a rána nedostává hned své zbarvení, nýbrž naskočí až za chvíli, nebo když je někdo poraněn kančím klem, hledá hned kde a nemůže ránu najít, neboť se sevrěla a není ji vidět, jak byla při zásahu stlačena, a teprve potom se na ní objeví bílá čára jako předchůdkyně krve, která vytvrskne po chvíli a teče proudem, tak také duše, zasažená stělou smutku, je raněna sice již vystřeleným slovem a je na ní řez, ten však rychlostí zásahu ránu neotevře a slzy vytvrsknou do očí až za chvíli; slza je totiž krví, která tvrská z rány du-

ševní. Jakmile se zub zármutku trochu zahryzne do srdce, vzniká na srdci rána a očima se otevírají dveře pro slzy, které krátce po otevření vytvrsknou. Tak i já jsem v první chvíli po vyslechnutí zprávy ranami duši zasahujícími oměměl a pramen slz byl zahrzen. Potom však vytvrskly, když duše hloubku neštěstí pochopila.

5 „Které zlé božstvo,“ zaplakal jsem, „mě oklamalo tou trochou radosti? Ukázalo mi Leukippu jen proto, aby mělo důvod způsobit novou pohromu! Vždyť jsem se nenasytil ani očima, a přece jen téma jsem byl štasten; byl bych se nemohl nasytit, i kdybych se byl mohl na ni dívat.“

Takto se stala radost mých snů pravdivou? Běda, Leukippé, kolikrát jsi mi umřela, vždyť jsem ani z pláče nevyšel. Stále jen mám po tobě zármutek, jak jdou tvá úmrtí jedno za druhým. Ve všech dřívějších případech osud se mnou žertoval, teď však to už není hříčka osudu. Jáká asi byla tvoje smrt, Leukippé? Při tvých dřívějších smrtích jsem měl aspoň trochu útěchy, při prvním jsem měl celé tvé tělo, při druhém jsem se domníval, že mi pro pohřeb chybí jen tvá hlava, teď však jsi zemřela smrtí dvojnásobnou, smrtí duše i těla. Dvěma loupežnickým bandám jsi unikla, a pirátství Melitino ti přivodilo smrt. A já, bídný bezbožník, jsem tvou vražedkyni nejednou líbal a objímal jsem ji v hanebném objetí a i vděk lásky jsem jí poskytl za tebe!“

6 Mezitímco jsem plakal, vstoupil Kleinás. Všechno jsem mu pověděl a prohlásil jsem, že jsem se pevně rozhodl zemřít. On však mi domlouval:

„Kdož ví, zda zase nežije, vždyť přece už několikrát zemřela, a několikrát vstala z mrtvých. Proč bys měl ukvapeně umírat? To můžeš i potom, až bezpečně zvíš, že už nežije.“

„Ty žertuješ, jak můžeš zjistit něco bezpečnějšího? Myslím, že jsem našel nejkrásnější způsob, jak zemřít, při kterém neunikne trestu ani Melité, kterou jistě bohové nenávidějí. Poslyš jak. Víš, že jsem se chystal k obhajobě proti načtení z cizoložství, bude-li ustanoven soud. Nyní jsem se rozhodl zcela naopak. Doznám se k cizoložství a k tomu, jak jsme spolu s Melitou jako milenci Leukippu

zahubili. Tak bude potrestána i ona, a já se zbavím toho prokletého života.“

„Nerouhej se —“ odvětil Kleiniás, „odvážil by ses takto potupně zemřít, považován za vraha, a dokonce Leukippina vraha?“

„Nic není potupné,“ prohlásil jsem, „jestliže to zdrít nepřítelé.“

Tak jsme hovořili a správce vězení krátce nato propustil onoho člověka, který mi přinesl zprávu o vyhlané vraždě; prohlásil, že si ho dal archón předvést, aby ho vyslechl o věci, z níž byl obviněn. Kleiniás a Satyros mi domlouvali seč byli, abych před soudem neřikal nic z toho, k čemu jsem se rozhodl. Bylo to však marné. Toho dne si také najali nějaký byt, aby už nebyli hosty u Melitty.

7 Druhý den mě odvedli k soudu. Thersandros se na mě důkladně nacheystal, měl neméně než deset řečníků. I Melité se horlivě chystala k obhajobě. Když domluvil, vyžádal jsem si slovo i já a řekl jsem:

„Ti všichni mluví nesmysly, jak ti, kdo hájí při Thersandrovu, tak i ti, kdo hájí Melitu. Povím vám celou pravdu. Měl jsem kdysi dívku, kterou jsem miloval, pocházela z Byzantia a jmenovala se Leukippé. Když jsem se domníval, že je mrtva, neboť ji v Egyptě unesli lupiči, setkal jsem se s Melitou a spolu s ní jsme přišli odtamtud sem a našli jsme Leukippu jako otrokyni u Sósthena, který je nějakým správcem Thersandrových pozemků. Jakým způsobem získal Sósthenés svobodnou osobu do otroctví či jaké má styky s lupiči, to ponechávám vašemu vyšetření. Když se tedy Melité dověděla, že jsem našel svou dřívější manželku, obávala se, abych se od ní neodvrátil, a rozhodla se, že tu ženu zahubí. Já jsem s tím souhlasil, proč bych neřekl pravdu, když mi slíbila, že mě učíní pánem všeho svého majetku. Najal jsem tedy jakéhosi vraha, odměna za vraždu byla sto zlatáků. On to vykonal a od té chvíle o něm nevím. Láska mě však ihned potrestala. Když jsem se dozvěděl, že je Leukippé po smrti, hnulo se ve mně svědomí, vzplakal jsem, vzplál jsem láskou a miluji ji dosud. Proto se obviňuji, abyste mě poslali za milovanou ženou. Nemohu

dále žít, neboť jsem se stal vrahem a miluji tu, kterou jsem zabil.“

8 Když jsem domluvil, zachvátil všechny přítomné úžas nad neuvěřitelným obratem věci; nejvíce žasla Melité. Thersandroví řečníci radostně volali a Melitini se vyptávali, co to má znamenat.

Melité byla zmatena a jednak popírala, jednak vykládala věci překotně a zmateně. Prohlásila, že prý o Leukippé ví, i to co jsem o ní říkal, ale o vraždě že neví, takže její řečníci podle toho, že většina jejich údajů souhlasila s tím, co jsem říkal já, pojali proti Melité podezření a nevěděli, jak by ji měli hájit.

9 V soudní sni byl veliký zmatek. V tu chvíli vystoupil Kleiniás a pravil:

„Dovoľte i mně říci několik slov, vždyť jde o život člověka.“ Když dostal svolení, promluvil s očima plnými slz:

„Mužové esesíti, neodsuzujte ukvapeně k smrti člověka, který po smrti touží, neboť smrt bývá přirozeným lékem pro lidi nešťastné. Bere na sebe vinu lidí zločinných, ačkoli to není pravda, jen aby se mu dostalo odplaty nešťastných. Povím v krátkosti, proč je nešťastný. Měl milovanou dívku, jak pravil. V tom nelhal, ani v tom, že ji lupiči unesli, ani v tom, co říkal o Sósthenovi, ani ve všem ostatním, co líčil až po vraždě.“

Věci se udály takto. Leukippé najednou zmizela, nevíme jak, zda ji někdo zabil, či zda někde žije v úkrytu. Víme jen to jediné, že se do ní Sósthenés zamiloval a že ji mučil mnohými mukami za to, že u ní neměl úspěch. Víme také, že má přátele mezi loupežníky. Kleitofón se domnívá, že byla Leukippé zavražděna, a nechce dále žít. Proto o sobě živě prohlašuje, že je vrahem. Že touží zemřít, to doznal sám, i to, že příčinou je smutek po té ženě.

Uvažte, je-li možné, aby ten, kdo někoho opravdu zabil, chtěl zemřít hned po něm, a aby nemohl pro smutek dále žít. Který vrah je tak útlocitný či jaká nenávisť dovědět takto milovat? Nikoli, při bozích, nevěřte mu a nevydávejte na smrt člověka, kterému je třeba spíše soucitu nežli trestu.

Pakliže on to byl, kdo vraždou zosnoval, jak říká, ať řekne, koho k ní najal, a ať ukáže tělo zavražděné. Jestliže však nemáme vraha ani zavražděnou — kdopak kdy slyšel o takové vraždě? Miloval jsem Melitu, říká, a proto jsem Leukippu zavraždil. Jak to tedy je? Melitu obžalovává z vraždy — a tu miloval — a teď chce zemřít pro Leukippu, kterou zabil? Tak tedy snad někdo nenávidí to, co má rád a miluje to, co nenávidí? Nebo by snad daleko spíše vraždu zapíral, i kdyby byl usvědčován, jednak aby zachránil tu, kterou miluje, jednak aby zbytečně nezemřel jako další oběť?

Proč tedy obžaloval Melitu, jestliže se ona něeho takového nedopustila? I to vám povím, jen se při bozích nedomnívejte, že mluvím proto, že chci tu ženu pomlouvat; povím vám, jak se to všechno událo. Melité chovala k němu jisté cítě lásky a rozmlouvala s ním o svatbě, dokud znovu neožil tento nebožtík z moře. Kleitofón však se k tomu neměl, naopak i velice důrazně sňatek odmítal, a ve chvíli, kdy svou milovanou ženu našel naživu u Sósthena, jak řekl, ač myslel, že je mrtvá, tím spíše se k Melité choval jako cizí člověk. Ještě než Melité zvěděla, že Kleitofónovou milovanou dívkou je právě ta, která byla u Sósthena, smilovala se nad ní a zbavila ji pout, kterými ji Sósthénés spoutal, přijala ji do svého domu a chovala se k ní laskavě jako k osobě svobodné, která upadla do neštěstí. Když zvěděla o koho jde, poslala ji do polí, aby jí v čemsi posloužila. A potom prý dívka zmizela.

Že je toto pravda, potvrdil Melité a dvě služebné, se kterými ji do polí poslala. K podezření vedlo jen to jediné, zda snad nedala Leukippu zavraždit, protože na ni žárlila. Druhá věc, která ho utvrdila v jeho podezření, se udála ve vězení; rozhořčil se proti sobě i proti Melité. Kterýsi vězeň natákal nad svým neštěstím a pravil, že se kdesi cestou bezděky setkal s vrahem, který zavraždil ženu za mzdu. Jmenoval prý i jména: našla prý ho Melité a oběť se jmenovala Leukippe.

Nevím, bylo-li to tak, a je vaší věcí, abyste to vypátrali. Máte přece v moci toho vězně, jsou tu služby a je tady Sósthénés. Ten poví, odkud získal Leukippu jako otrokyni,

a služby, jak zmizela. Vězeň pak vypoví o najatém vrahu. Toto všechno nejdříve vyšetřete, neboť se nesluší ani není zbožné zahubit ubohého mladíka jen proto, že uvěříte jeho šlišeným řečem. Vždyť šlii smutkem.“

10 Když Kleiniás domluvil, uznala většina, že jsou jeho slova přesvědčivá. Thersandroví řečníci a přátelé však, kteří byli spolu s ním přítomní, volali, aby byl vrah popraven, když se řízením boží prozřetelnosti sám udává. Melité vydala své služby a žádala Thersandra, aby předvedl Sósthena; vždyť snad právě on je to, kdo Leukippu zavraždil. Melitini řečníci to přednesli jako výzvu protivně straně.

Thersandros dostal strach a tajně poslal někoho ze svých přítomných přivřenců do polí k Sósthenu s rozkazem, aby co nejrychleji zmizel, dříve než k němu přijdou ti, kdo pro něj budou poslání. Thersandrov posel skočil na koně, tryskem zajel k Sósthenu, oznámil mu nebezpečí a řekl mu, že ho odvedou na mučení, jestliže ho zastihnou. Sósthénés byl právě v domku, kde dlela Leukippé, a domlouval jí. Když ho posel křikem a s velikým rámušem vyvolal, vyšel ven; když vyslechl, oč jde, dostal ohromný strach, a domnívaje se, že už pro něho bírci přicházejí, skočil na koně a odejel tryskem do Smyrny. Posel se vrátil k Thersandrovi.

Zdá se, že je pravda, když se říká, že strach otupuje paměť. Sósthénés se polekal a ve strachu o sebe zapomněl na všechno kolem sebe, takže ani nezavřel dveře Leukippina domku. To už tak bývá, že otrocké povahy jsou velice zbabělé, když z něčeho mají strach.

11 Zatím Thersandros, když takto od Melity dostal první výzvu, předstoupil a pravil:

„Ať je tento muž kdo chce, vyprávěl nám tu pěkné pohádky. Divím se vaší netečnosti, když jste přistihli vraha při činu — důležitější nežli čin samotný je přece to, že se pachatel sám přiznal —, a nevydáváte rozkaz bírcům. Sedíte a posloucháte kejkliže, který se přesvědčivě přetvařuje a přesvědčivě slzí. Myslím, že i on je spolupachatelem vraždy, a proto má o sebe strach. Nevím, co je ještě třeba vyšetřovat, když je věc tak bezpečně prokázána. Myslím, že spáchal

i další vraždu. Onen Sósthénés, kterého ode mne požadují, je dnes už třetí den nezvěstný a je nasnadě podezření, zda se nestal obětí spiknutí těchto lidí. On to totiž byl, kdo mi podal zprávu o ženině cizoložství. Proto se mi zdá pravděpodobné, že ho zabili, neboť i to vědí, že toho člověka nemohu postavit, a proto mě k tomu tak zlomyslně vyzývají. Také bych byl rád, kdyby se objevili a nebyl mrtev.

Ale dejme tomu, že je přítomen a že není mrtev, co je třeba od něho zvědět? Zda koupil nějakou otrokyni? Budíž, tedy koupil. Patřila ta otrokyně Melité? I to vám mými ústy potvrdí. A to je vše, co vám Sósthénés může říci.

Dále se budu zabývat Melitou a Kleitofonem. Co jste udělali s otrokyní, kterou jste mi odhali? Byla totiž moje, protože ji koupil Sósthénés. Kdyby byla naživu a nebyla od nich zavražděna, sloužila by samozřejmě mně.“ Tento Thersandrov výrok byl velice obmyslný, aby totiž Leukippu přivedl do otrockého postavení, kdyby snad byla později nalezena mezi živými. Potom Thersandros dodal:

„Kleitofón doznal, že ji zabili, a dostane se mu patičného trestu, Melité však zapírá. Tu postací vyslechnout služky na mučení. Ukáže-li se, že jim Melité dívku svědila a že ji potom už zpátky nepřivedly, co se s ní stalo? Proč ji vlastně posílala? A ke komu? Což není jasné nad slunce, že to byla příprava k tomu, aby ji zabili? Tohle však služby asi nevěděly, aby se množstvím svědků nezvěšovalo nebezpečí skutku; opustily ji tam, kde byla skryta lupičská zálaha, aby tak bylo umožněno, aby neviděly, co se bude dít.

Kleinias také něco povídal o nějakém vězni, který prý o vraždě vyprávěl. A kdo tedy byl ten vězeň, který přelétovineřekl nic a jen Kleitofónovi vykládal věci o vraždě, o nichž se jinak nemluví, ledaže by byl poznal svého spoluviníka? Kdy se přestanete dát zdržovat prázdňným žvaněním a jak dlouho budete tak hrozný čin považovat za žert? Či myslíte, že se tento člověk sám obžalovává, aniž ho k tomu pohnul bůh?“

12 Když Thersandros domluvil a potvrdil přísahou, že neví, co se stalo se Sósthénem, rozhodl předseda sboru

soudců po poradě s přísedícími odsoudit mě k smrti podle zákona, který přikazuje, aby zemřel ten, kdo sám sebe z vraždy obžaluje. Předseda sboru soudců byl z královského rodu a měl na starosti hrdelní pře; podle zákona měl k ruce přísedící ze starších občanů, které si přibral jako účastníky rozhodování. O Melité mělo být rozhodnuto zvlášť po novém útrpném výslechu služebných a Thersandros měl písemně předložit svou přísahu o tom, že neví, co se stalo se Sósthénem. Já pak, již jako odsouzený, jsem měl být vyslechnut na mučení o tom, zda Melité o vraždě ví či ne.

A již jsem byl svázán a vysvlečen ze šatu a smyčkami lan vytažen do výše, již přinášeli někteří biče, jiní oheň, jiní zase mučící kolo; Kleinias nařkal a volal bohynapomoc; vtom však bylo vidět, jak přichází Artemidin kněz, ověšen vavřínem. To je znamení, že k bohyni přichází poselstvo. Jakmile se taková věc přihodí, jsou zastaveny výkony všech trestů na tolik dní, dokud poslové nedokončí své oběti.

Tak se stalo, že mi v tu chvíli šňali pouta. Poselstvo vedl Sóstratos, otec Leukippin. Byzantští ve válce s Thráky zvířezili, když se jim předtím v poli zjevila Artemis, a proto dospěli k závěru, že je nutné jí poslat obět jako cenu za její spojenectví. I Sóstratovi samotnému se bohyně v noci zjevila; sen mu naznačil, že v Efesu najde dceru a syna svého bratra.

13 V téže době viděla Leukippé, že dveře domku zůstaly otevřeny a že Sósthénés není přítomen; rozhlédla se proto, zda není přede dveřmi. Když ho nikde nespátřila, stoupla její odvaha, a jak tomu bývá, i naděje na záchranu. Pamtovala na to, že byla častokrát neočekávaně zachráněna, a to jí v přítomném nebezpečí dodávalo naděje, že se rozhodla situace využít.

Z poli nebylo daleko do chrámu Artemidina, proto vyběhla směrem k němu a uchýlila se do něho. Do chrámu byl odedávna zakázán přístup vdáným ženám svobodného rodu, mužům a pannám však byl přístup dovolen. Vešla-li dovnitř vdaná žena, byla trestána smrtí, ledaže by to byla

otrokyně, která se dovolávala práva proti svému pánu. Taková směla bohyni prosit o pomoc a rozsudek mezi ní a jejím pánem vynesl archonti. Bylo-li však shledáno, že je její pán bez viny, ihned dostal otrokyni zpátky, když vykonal přísahu, že se jí nebude msít za to, že se utekla k bohyni. Vyšlo-li najevo, že si služebnice stěžuje právem, zůstala v chrámu jako otrokyně bohynina. Ve chvíli, kdy se Sóstratos setkal s knězem a přišel k soudu, aby zadržel výkon trestu, vběhla Leukippé do svatyně. Jen málo chybělo, a byla by se s otcem potkala.

14 Když jsem byl propuštěn z mučení a soudní shromáždění se rozešlo, sebral se okolo mne hlučící dav lidí. Někteří mě litovali, jiní na mne svolávali trest boží a opět jiní se mne vyptávali. I Sóstratos byl při tom, uviděl mě a poznal. Byl totiž kdysi v Tyrnu, jak už jsem řekl na začátku, když se slavily svátky Héraklovy, a pobyl tam dost dlouho. To bylo dávno před naším útekem; proto mě podle podoby snadno poznal a podle smu přirozeně očekával, že nás v Efesu najde. Přistoupil ke mně a pravil:

„To je Kleitofón — a kde je Leukippé?“

Poznal jsem ho a sklopil jsem oči k zemi. Přítomní mu vyložili, co jsem na sebe pověděl. Sóstratos zalikal a bil se do hlavy; potom se vrhl na mne a málem mi vyškřábal oči. Nepokoušel jsem se mu v tom zabránit a nechával jsem mu svou tvář na pospas. Vtom přistoupil Kleiniás, bránil mu v jeho počínání a domlouval mu:

„Co to děláš, člověče, proč manně zúříš proti člověku, který miluje Leukippu více než ty? Rozhodl se, že pro ni podstoupí smrt, protože se domnívá, že zemřela.“ Tak a podobně ho utěšoval. Sóstratos zaplakal a zvolal k Artemidě:

„Protos mě sen, paní, přivedla? Takový byl význam snu, který jsi mi poslala? A já jsem tvým snům věřil a očekával jsem, že u tebe najdu svou dceru. Pékný jsi mi to dala dárekl! Našel jsem u tebe jejího vraha!“

Jakmile Kleiniás zaslechl zmínku o smu seslaném Artemidou, zaradoval se a pravil:

„Buď dobré myslí, otče, Artemis nelže. Tvá Leukippé

je naživu, věť tomu, co ti říkám. Což nevíš, jak i Kleitofón na zachráněná, když již visel na mučidlech?“

15 V tu chvíli přiběhl bez dechu ke knězi jeden z chrámových služebníků a řekl (všichni to slyšeli):

„Jakási dívka se utekla pod ochranu Artemidinu!“

Jakmile jsem to zaslechl, zmocnilo se mne rozčilení, zvedl jsem oči a začínal jsem znovu žít.

„Moje předpověď je pravdivá, otče,“ řekl Kleiniás Sóstratovi. Hned nato se obrátil k poslovi s otázkou:

„Je krásná?“

„Nevídl jsem jinou takovou kromě Artemidy,“ zněla odpověď.

Nato jsem vyskočil a zvolal:

„Že je to Leukippé!“

„Dokonce sama řekla, že se tak jmenuje, že pochází z Byzantia a že jejím otcem je Sóstratos.“

Kleiniás zazpíval vítěznou píseň a zatlaskal, Sóstratos radostí omdlel a já jsem i s okovy vyskakoval do výše a hnal jsem se do chrámu, jako by mě vystřelil. Moji strážci mě pronásledovali, protože mysleli, že chci uprchnout, a volali na kolemjduci: „Chyťte ho!“ Ale já jsem měl tenkrát na nohách křídla, běžel jsem jako šlenc a jen taktak mě kdosi chytil. A již tu byli strážci a chtěli mě bít. Byl jsem však již pln naděje a bránil jsem se. Vlekli mě do vězení.

16 Tu nás dohonil Kleiniás a Sóstratos. Kleiniás křičel:

„Kam ho vedete? Vždyť nezavraždil tu, kvůli které byl odsouzen!“

A Sóstratos stále opakoval totéž a prohlašoval, že je otcem dívky, která byla udánlivě zabita. Když to přítomní všechno zvěděli, blahořečili Artemidě, obklopili mě a nedovolili mě odvést do vězení. Strážci prohlašovali, že není v jejich moci propustit člověka odsouzeného na smrt, až se konečně kněz k žádosti Sóstratově zaručil, že mě zadržel a odevzdá lidu, bude-li třeba. Tak jsem byl zbaven pout a rychle jsem pospíchal do chrámu. Sóstratos mi šel v patách, nevím, zda se radoval tak jako já.

Žádný člověk neumí tak utíkat, aby předběhl křídla

letící zvěsti. I tenkrát nás pověst k Leukippě předběhla a řekla jí vše o mně i o Sóstratovi. Jak nás spatřila, vyběhla z chrámu, otce objímala a dívala se na mě. Stanul jsem a z úcty před Sóstratem jsem se zdržel, abych k ní neběžel. Jen jsem se jí stále díval do tváře. Tak jsme se objí-
mali očima.

P R A V Ě J S M E C H T Ě L I U S E D -
I
nout a pohovořit si o všem, co se událo, když příběhl ke chrámu Thersandros s několika svědky a velkým hlasem volal na kněze:

„Dovolávám se svědectví těchto lidí, že jsi proti právu osvobodil z pout člověka podle zákona k smrti odsouzeného. Dále také zadržuješ mou otrokyni, ženu nestydatou a hončí se bláznivě za mužskými; tu zachováš pro mě.“

Jeho slova „otrokyně“ a „nestydatá žena“ mě v duši velice zabořila, nemohl jsem snést poranění, které způsobily, a skočil jsem mu do řeči:

„Ty sám jsi trojnásobný otrok a blázen a nestyda. Tato dívka je rodu svobodného, je pannou a je bohně hodna.“ Jak to uslyšel, zvolal:

„Ty ještě nadáváš, člověče uvězněný a odsouzený?“
Potom mě velikou silou udeřil do obličje a přidal druhou ránu, až se mi z nosu vyhrnul potůčky krve; rána totiž byla vedena celou silou jeho hněvu. Když mě však neopatrně udeřil potětí, narazil pěstí neočekávaně na mé zuby, poranil si ruku a stáhl ji zpět s výkřikem. Tak se jeho prsty a jeho pěst spáchané na nose, neboť zranily Thersandros po ráně bolestí vykřikl, ruku stáhl zpět a dal již pokoj. Viděl jsem, co se mu přihodilo, ale nedbal jsem a hlasitě jsem si stěžoval na celou svatyni, jak se se mnou zacházelo.

2 „Kam ještě máme utéci před násilnkou? Kam se máme uchýlit? Ke kterému jinému bohu, když ne k Artemidě? V samotném chrámě nás bijí? Na místech chráněných právem asyul! Takové věci se mohou dít jen v pustinách, kde nejsou lidé ani svědci. Ty si počínáš jako násilník před očima samotných bohů. Chráněné okrsky svatyní jsou utčištěm i pro zločince, já však jsem se mým neprovinil

a přišel jsem do chrámu Artemidina jako prosebník, a dostává se mi ran v samotného oltáře, běda, před očima bohyň. Ty rány padají na samotnou Artemidu. A zpujnost nezůstává jen při ranách, člověk tu dostává i rány do obličeje jako ve válce či bitvě, a země je tu poříznána lidskou krví. To má být obětní útiba pro bohyni? Nejsou to tu barbari a Taurové a není to chrám Artemidy skythské? Jen u nich se chrám takto zalévá krví! Učinil jsi z Iónie Skythii a v Efesu teče krev jako u Taurů. Vezmi na mě i meč! Ačkoli, nač bys ho pořeboval, když ho tvá ruka nahradila. Tato tvá vražedná pravice, krevi poskvrněná, dokázala totéž, co dokáže meč.“

3 Na tento můj pokřik se okolo mne shlukl dav lidí v chrámu přitomných. Ti mu láli a i sám kněz mu vyčítal, že se nestydí takové věci dělat veřejně a v posvátném obvodu. To mi dodalo myslí a pravil jsem:

„Takové křivdy jsem, mužové, vytrpěl, ač jsem člověk svobodný a z města nikoli nevyznaného. Tito se spiklil proti mému životu, Artemis mě však zachránila a prokázala, že tento člověk je pomlouvač. Teď však musím vyjít ven a omýt si tvář. Tady bych to udělat nechtěl, abych neposkvrnil posvátnou vodu krví urážky.“

V tu chvíli lidé Thersandra násilím odvěkli a vyvedli z posvátného obvodu. Na odchodu zvolal:

„Nad tebou už byl rozsudek vynesen a co nevidět budeš potrestán, a pokud jde o tu harpannu, tu potrestá Panova syřinx.“

4 Jakmile Thersandros odešel, vyšel jsem ven i já a umyl jsem si obličej. Byl už čas k večeru a kněz nás velice přátelsky pozval. Nemohl jsem se podívat Sóstratovi přímo do očí, neboť jsem si byl vědom toho, co jsem mu způsobil; i Sóstratos viděl v mých očích obavy, které jsem vůči němu choval, a proto se na mě raději také nedíval. Také Leukippé hleděla ponejvíce do země, takže celá hostina byla stůsněná. Jak však pokračovalo popíjení, odklidil Dionýsos postupně ostych, neboť on je otcem volnosti, a kněz začal rozmlouvat se Sóstratem:

„Proč nemluvíš, hoste, pověz mi něco o tom, co se

s vámi stalo. Zdá se mi, že máš na srdci několik upřimných objektů na uvítranou, takové řeči se k vínu hodí.“

„Pokud jde o mě,“ chopil se Sóstratos rád slova, „je to prostě. Jmenuji se Sóstratos, jsem z Byzantia, a jsem strýcem tohoto mladíka a otcem této dívky. Ostatek pověz ty, chlapče Kleitofone, a nic se neostýchej, at bylo jak bylo. At se přihodilo cokoli smutného, není to tvá vina, zaviniilo to božstvo. A konečně, vyprávění o minulých událostech spíše potěší člověka, který je nezažil, než aby ho zarmucovalo.“

5 Vyprávěl jsem všechno od odjezdu z Tyrů, o plavbě, o ztroskotání, o Egyptě, o pastevcích, o tom, jak Leukippu odvedli, o falešném bříše u oltáře, o Meneláově lsti, o lásce vojevůdcové a o Chairiovu léku, o únosu piráty a o tom, jak jsem byl raněn do nohy; i jizvu jsem ukázal. Když jsem došel k Melité, uvedl jsem s náležitou skromností svůj podíl a v ničem jsem nezahlal. Vylíčil jsem Melitinu lásku a svou vytrvalou zdrženlivost, jak dlouho to trvalo, co mi slibovala, jak jsem — při Artemidě — od ní vstával, jako by žena vstávala od ženy. Ze svých zážitků jsem pomínil jen jedinou věc, jak jsem se totiž potom nad Melitou smiloval. Vylíčil jsem i hostinu a svou výmluvu při ní a došel jsem až k příchodu Sóstratova poselstva.

„Takové jsou mé příběhy,“ pravil jsem, „Leukippé však zažila horší věci. Byla prodána, sloužila jako otrokyně, pracovala s motykou a byla oloupena o krásu své hlavy; vidíš, jak ji ostříhali.“ Potom jsem vylíčil podrobně, jak se vše událo. Když jsem dospěl ve vyprávění k Sósthenovi a k Thersandrovi, zdůraznil jsem její příběhy ještě více nežli své, neboť jsem se jí chtěl z lásky zavděčit, když vyprávění naslouchal její otec; jak snášela vešléké tělesné útrapy a pohany kromě jediné, kvůli níž všechno ostatní podstoupila.

„A zůstala, otče, až do dnešního dne taková, jakou jsi ji odeslal z Byzantia. Není mou zásluhou, ačkoli jsem se rozhodl pro útěk, že jsem neucinil nic z toho, kvůli čemu jsem uprchl; je to zásluha její, že zůstala pannou i uprostřed loupežníků a že zvrátila i nad tím arcilotrem,

myslím Thersandra, toho nestoudného násilníka. Usmysleli jsme si, otče, že odejdeme z domova. Hnalá nás láska a byl to útěk milence s milenkou. Cestou však jsme se strali sobě navzájem bratrem a sestrou. Je-li možno mluvit u muže o panenství, pak jsem je až do této chvíle vůči Leukippé zachoval. Věděl jsem totiž už dávno, že jde o posvátný příkaz Artemidina. Vládkyně Afrodité, nemsti se nám za potupu, neboť jsme nechtěli slavit svatbu bez otce. Otec je už tady, přijď i ty a zůstaň nám již nakloněna.“

Kněz při vyprávění žasl a podívoval se každé jednotlivosti a Sóstratos i zaslzel, když se děj týkal Leukippy. Když jsem dokončil, dodal jsem:

„Vyslechli jste, jaké byly naše osudy. Jednu věc bych však rád zvěděl od tebe, kněže, i já. Co to je, o čem se nakonec při odchodu zmínil Thersandros v souvislosti s Leukippou, když jmenoval Panovu syringu?“

„Dobře že to připomínáš,“ zněla odpověď, „slušíš se, abychom vám přítomným vložili, jaká je to syrix, neboť víme, oč jde.“

6 „Vidíš tam ten háj za chrámem? Tam je jeskyně, do níž je zakázán vstup ženám, ale neposkrvněné panny tam vstupovat smějí. Koušek uvnitř ve vchodu do jeskyně leží syrix. Je-li tento nástroj známý i u vás v Byzantii, víte, o čem mluvím. Je-li však někdo z vás méně obezránem s tímto druhem hudebního umění, může povím vám, jaký je to nástroj, a celou pověst o Panovi, která se ho týká.

Syrix je mnoho píšťal a všechny jsou z rákosu. Na všechny rákosy se dá pískat jako na jednu píšťalu. Píšťaly jsou spojeny do řady jedna vedle druhé. Zepředu i zezadu vypadá syrix stejně. První rákosová píšťala je krátká, druhá je o kousek delší a třetí zase o tolik delší než druhá, o kolik je druhá delší než první a podle toho pravidla je jich sedmá řada, přičemž přední konce jsou zarovnaný; je jich lichý počet. Důvodem k takovému seřazení je uspořádání harmonie. Nejkratší píšťala má nejvyšší tón, právě tak jako první z opáčného konce má nehlubší. Tato píšťala pak má oba krajní tóny. Mezi oběma krajními tóny jsou tóny stupnice. Každá následující píšťala má tón nižší nežli sou-

sední, až nakonec dojde k tónu nejnižšímu. Tóny, které využívaje Athénina flétna uvnitř, dává i Panova syrix na koncích svých píšťal. U Athéniny flétny řídí tóny prsty, zde však nahrazují prsty ústa hudebnílkova; právě tak jako flétnista uzavírá ostatní otvory a ponechává jen jediný, kterým prochází dech, tak zase hráč na syringu nechává stranou ostatní píšťaly a přikládá ret jen k jediné, právě k té, kterou chce rozezvucet, a přeskakuje z jedné na druhou, jak je právě třeba, aby byla melodie hry pěkná. Tak tančí ústa po píšťalách.

Syrix původně nebyla píšťalou ani rákosem, byla krásnou pannou, hodnou zbožňování. Pan ji pronásledoval v milostném zápalu, ale ona se na útěku ukrýla v hustém lese. Pan tam vběhl v patách za ní a jižijž po ní natahoval ruku. Už myslel, že ji má a že ji drží za vlasy, měl však v ruce jen kytici rákosí. Dívka prý se ponořila do země a ze země vyrazilo místo ní rákosí. Pan v hněvu rákosí posekal, protože myslel, že mu jeho milovanou dívku ukrýlo. Když však ji ani potom nemohl najít, usoudil, že se dívka proměnila v rákosí, a zaplakal nad svou žatvou, neboť myslel, že rozsekal svou milenkou.

Snesl tedy rozsekané kousky rákosu jako údy a skládal je dohromady; řezy rákosových stonků držel v rukou a lhal je, jako by to byly dřviny rány. Jak láskou vzdychal a přikládal kusy k ústům, zároveň s polibky vdechoval vzduch shora do otvorů. Dech procházel úzkými průduchy ve stoncích a využívával tóny; tak získala syrix hlas. Tuto syringu prý Pan obětoval zde a uložil ji v jeskyni. Často prý tam dochází a obvyčejně tam na tu syringu hraje. V pozdějších časech věnoval to místo Artemidě a učinil s ní dohodu, že tam nesmí vstupovat žádná žena.

Jakmile tedy je některá dívka obviněna, že není pannou, doprovodí ji lid až ke vchodu do jeskyně a syrix při rozhodne. Dívka vstupuje oděna v předepsanou řízu a dveře za ní zavírá někdo jiný. Jestliže je dívka pannou, je z jeskyně slyšet jasnou a božskou melodii, buď protože to místo samo má hudební vánek v syrinze uchovány, nebo protože snad i sám Pan píská. Po malé chvíli se dveře jeskyně samy od

sebe otevrou a v nich se objeví panna s hlavou ověncenou piniovým chvojím. Jestliže však dívka lhala, když tvrdila, že je pannou, zůstane sýrix nemá a místo hudyby se z jeskyně ozve jakýsi nářek. Hned nato lid odejde a nechá ženu v jeskyni. Třetí den tam přijde místní panenská kněžka a ta najde sýringu na zemi, ale ženu nikde. Na to se připravte a uvažte, jak vám to asi dopadne. Je-li dívka pannou, jak bych si i já přál, jděte s radostí, neboť sýrix vám bude příznivá; nikdy nevydala falešné rozhodnutí. Nemí-li — vzdýt sami víte, co se v takových zvratech osudu mohlo stát i proti její vůli.“

7 Ještě než mohl kněz dokončit svou řeč, ozvala se Leukippé:

„Co se mne týká, buď bez obav. Ráda vstoupím do jeskyně se sýringou a beze všeho se tam dám zavřít.“

„Statečná jsou tvá slova,“ odvětil kněz, „a blahopřeji ti ke tvé zdrcenlivosti a štěstí.“

Nastal již večer a všichni jsme se odebrali ke spánku, kam nám dal kněz nocleh připravit. Kleinás s námi nevěčeřel, protože jsme nechtěli být hostiteli na obtíž. Odebral se tam, kde byl ten den a i den předtím.

Viděl jsem, že je Sóstratos trochu znepokojen vyprávěním o sýrinze, zda jsme snad z úcty k němu nelhali o Leukippině panenství. Naznačil jsem tedy Leukippě nezápadným znamením, aby rozptýlila otcovy obavy, neboť věděla, jak ho nejsnáze přesvědčit. Myslela, že i já ji mám v podezření, takže ihned pochopila. Již před mým pokynem pomýšlela na to, jak co nejčudněji přispět k tomu, aby byl přesvědčen. Když už se měla odebrat ke spánku, objala otce a řekla mu tiše:

„Buď dobré mysli, otče, pokud jde o mě, a věť tomu, co jsme ti řekli, neboť — při Artemidě — nikdo z nás nesehlal ani slovem.“

Druhý den se Sóstratos a kněz zabývali záležitostmi poselstva a chystaly se oběti. Byla také přítomna rada, aby se zúčastnila obřadů. Lidé se velice zbožně k bohyni modlili. Přítomen byl také Thersandros. Přistoupil k předsedovi rady a pravil:

„Oznam veřejně, že se zítra bude konat soud v naší věci, neboť odsouzeného ti večera někteří lidé propustili z pout a Sósthénés není k nalezení.“

Soudní řízení bylo na následující den povoláno a my jsme se s důvěrou k němu chystali.

8 Když se shromáždění sešlo, promluvil Thersandros takto:

„Nevím, jak a odkud bych měl svou řeč začít, ani na koho mám podávat žalobu nejdříve a na koho potom. Bylo spácháno mnoho zločinů od mnohých lidí a jeden zločin je větší než druhý. Všechny souvisí navzájem a některých se ve své žalobě snad ani nemusím dotýkat. Přemáhá mě dojetí a obávám se, že budu mluvit neurovaně, neboť vzpomínky na různé věci budou rozptylovat jazyk na jednotlivosti. Snaha vyložit to, co ještě řečeno nebylo, ruší souvislost věcí, které již byly vysloveny.“

V době, kdy cizoložníci vraždí služebnky, kdy vrahové cizoloží s cizími ženami, kdy nám kurevnici ruší posvátné obřady a děvky poskvřňují nejposvátnější místa našich chrámů, samy ustanovující lhůty pro spory mezi otrokyněmi a jejich pány, co ještě může kdo spáchat, když se proplétá nezákonnost spolu s cizoložstvím a bezbožností a vražděním? Odsoudili jste z nějakého důvodu člověka k smrti, nezáleží na tom proč, a v poutech jste ho poslali do vězení, aby tam pod stráží očekával výkon trestu. A ten člověk teď stojí před vámi, místo pout má na sobě bílé roucho, a ačkoli je to vězeň, stojí mezi lidmi svobodnými. Snad se i odváží pozvednout svůj hlas a promluvit proti mně, nebo spíše proti vám a proti vašemu rozhodnutí.

Rozhodnutí předsednictva a rady je třeba rozumět. Poslyšte, že jste hlasováním stejně rozhodli i o mé žalobě proti němu. Rozhodnutí znělo, že má Kleitofón zemřít. Kde je tedy biřic? Ať se ho chopí a odvede ho, ať už mu dá vypít bolehlav! Pro zákon je již mrtev, je jen v prodlení co do výkonu trestu. Co řekneš, veleddůstojný a nad jiné chostný kněže? V kterých posvátných zákonech stojí psáno, že lze od trestu osvobodovat a zbavovat pout lidí, kteří byli radou a pryťany odsouzeni, spoutání a vydání na smrt,

že je možno dělat ze sebe většího pána, než je předsednictvo rady a soudí?

Povstaň ze svého křesla, předsedo, a vzdeji se v jeho prospěch vlády a soudní pravomoci. V ničem už nejsi pánem. Už ti nepřísluší hlasovat o rozsudcích nad zločinci, zřítka bude zrušeno, co jsi rozhodl. Proč stojíš, kněže, mezi námi jako jeden z mnohých? Vystup a usedni na trůn před sedív a vydávej nám nadále rozsudky, či raději poroučej jako tyran! Nepotřebuješ znát zákony ani soudní pořádek, nepovažují se vůbec ani za obyčejného člověka. Děj si prokazovat úctu spolu s Artemidou, vždyť sis její počtu přivlastnil. Ji jediné přísluší právo zachraňovat ty, kdo se k ní utekli, a to před rozhodnutím soudu. Žádného spoutaného bohyně neuvolňaz pout, ani neosvobodila od trestu toho, kdo byl vydán na smrt. Oltáře jsou útočištěm nešťastných, ale nikoli zločinců.

Ty však spoutané osvobozuješ a odsouzené propouštíš. Zastni jsi tak i samotnou Artemidu. Kdo se to ubytoval v chrámu místo ve vězení? Vrah a cizoložník u neposkrvenné bohyně! Běda, cizoložník u panenské bohyně! Byla tam s ním i jistá prostopášaná žena, která uprchla svému pánu. I té ses ujal, jak jsme viděli, a uspořádal jsi pro ně společnou večerň a hostinu. Možná, že jsi s ní i spal, kněže, a udělal z chrámu hanbinec. Dům Artemidín se stal ložem cizoložníků a děvky. Takové věci se stávají sotva v nevěstincích. To je tedy moje společná žaloba proti oběma. Považují za správné, aby jeden byl potrestán za svévoli a druhý aby byl vydán k výkonu trestu smrti.

Druhá moje žaloba je proti Melitě pro cizoložství. O tom nepotřebuji mluvit, protože bylo rozhodnuto, aby věc byla vyšetřena mučením služek. Žádám, aby byly provedeny. Jestliže na mučení prohlásí, že nevědí o tom, že tento odsouzený pobýval s Melitou dlouhý čas v mém domě dokonce jako právoplatný manžel, a ne jen jako cizoložník, propustím ji z celého obvinění. Bude-li tomu však naopak, pak prohlašuji, že je třeba, aby podle zákona ztratila své věno v můj prospěch a on aby podstoupil trest, který patří cizoložníkům, to je smrt. Ať už zemře z jakéhokoli důvodu,

buď jako cizoložník, nebo jako vrah, neboť se dopustil obojího, ač trest podstoupí, přece nebude potrestán. Zemře-li jednou, nebude moci zemřít podruhé.

Třetí moje žaloba se týká mé otrokyně a tohoto jejího ctihodného falešného tatíčka. Přednesu ji, až rozhodnete o předchozích obžalobách.“ Těmito slovy Thersandros skončil svou řeč.

9 Nato předstoupil kněz. Byl dobrým řečníkem a obdivovatelem Aristofanových komedií. Začal svou řeč velice vitpnou a komicou narážkou na Thersandrovův nevázaný život:

„Takhle neslušně splat před bohyní lidem, kteří žili spořádaně, mohou jen ústa neymáchaná. Tento člověk má jazyk plný neřádstva nejen tady, ale vůbec všude. Již jako mladík přicházel do styku s mnohými muži a tak utratil květ svého mládí. Pěstoval neřesti a předstíral zdrženlivost. Tvrdil o sobě, že má rád chlapce, ale když mělo k něčemu dojít, hrbil se před nimi a uléhal na zem.

Z otcovského domu odešel, najal si malou chatrč a tam bydlel. Většinou se pelešil a přijímal každého, kdo vyhovoval jeho chůtím. Domníval se, že takto cvičí svého ducha, ale skrývala se za tím jen neřeš. I v tělocvičnách jsme ho viděli, jak si natírá tělo olejem a jak obchází a zápasí s mladíky, ale vybírá si vždycky ty, kdo jsou mužnější. Tak zneužíval sebe i svého těla.

Tenkrát byl chlapec. Když přišel do mužných let, dělal veřejně všechno, co dosud skrýval. Jeho tělo už nebylo k ničemu, a tak je zanedbal a pěstoval jen svůj jazyk pro bezbožnost a svých úst používá k nestydatostem. Na tváři má drzost a uráží kdekoho. Nestyděl se před vámi tak hrubě splat člověku, kterého jste pověřili posvátným úřadem. Kdybych žil někde jinde, a ne mezi vámi, bylo by třeba, abych mluvil o sobě a o lidech, s nimiž se stýkám. Vy však víte stejně jako já, že je můj život na hony vzdálen od urážek tohoto člověka, proto budu mluvit jen o tom, z čeho mě obžaloval.

Propustil jsi člověka, odsouzeného k smrti, řekl a hrozně nad tím nářkal. Nazval mě tyranem a kdovíjak

nade mnou lámal hůl. Není tyranem člověk, který osvoboduje lidi falešně obviněné nebo lidi, kteří se ničeho nepustili a rada ani lid o nich nerozhodli. Pověz mi, podle kterých zákonů jsi tohoto mladého cizince dal poprvé uvrnout do vězení? Kdo z předsednictva o tom rozhodl? Který soud nařídil, aby ten člověk byl spoután? Třeba se i dopustil všeho, z čeho ho obviňuješ, ale nejdříve musí být souzen, usvědčen a musí mít možnost se vyjádřit. Do pout at ho uvrhne zákon, který je i pánem tvým a vůbec všech. Nikdo nemá ve sporu lepší postavení, dokud nepadne rozhodnutí. Uzavři tedy soudy, rozpusť radu a vyhoď prefekty. Všechno, co jsi prohlásil proti předsedovi, se po pravdě daleko spravedlivěji hodí říci o tobě.

Ustup Thersandrovi, předsedo, neboť jsi předsedou jen podle jména. On vykonalvá tvůj úřad, a dokonce víc, než bys udělal ty. Ty máš totiž rádce a bez nich nesmíš nic podniknout. Ale ani ze svých práv bys nevykonal nic, dokud bys nezasedl na tomto křesle. Ani ve vlastním domě bys nikoho neodsoudil do vězení. Avšak tento výtečník je všechno dohromady v jedné osobě: shromáždění lidu, rada, předseda i prefekt. Doma trestá, odsuzuje a vydává příkazy k uvěznění; čas pak projednávání případů je u něho večer. To je báječný soudce, který soudí v noci.

Teď pořád vykřikuje: 'Osvobodil jsi člověka odsouzeného a odevzdaného na smrt.' Na jakou smrt? A kterého odsouzeného? Pověz mi, proč byl k smrti odsouzen! Praví, že byl odsouzen pro vraždu. A cožpak zabíjí? Kdo je ta dívka, kterou zavraždil? Tu, o níž jsi prohlašoval, že byla zahubena, vidíš živou a sotva by ses asi odvážil obviňovat ho ještě z téže vraždy. A není to ovšem stín té dívky a neposlal proti tobě Hádés zabitou zpátky na svět.

Ty ses dopustil dvojí vraždy: dívku jsi zabíjí slovy a tohoto mladíka jsi chtěl zabít skutečně. Zajisté jsi chtěl zabít i ji, slyšeli jsme o tom, jak jsi s ní jednal v polích. Velká bohyň Artemis je oba zachránila, ji vyrvala z rukou Sósthenových a jeho z tvých. A Sósthena jsi zase odstranil ty, abys nemohl být dopaden.

Nestydíš se za to, že jsi prokázáným pomlouvačem,

když vznášíš žalobu proti těmto dvěma cizincům? Tolik budíš řečeno, pokud se týká mne, jako odpověď na jeho urážky. Pokud jde o cizince, odevzdávám slovo jim samým. „ro Nyní se chystal promluvit jeden člen rady o mně a o Melité; byl to řečník nemálo slavný. Předstihl ho však jiný řečník, jménem Sópatros, který byl advokátem Thersandrovým.

„Teď promluvíím já,“ pravil, „o těchto cizoložnících, příteli Nikostrate,“ (tak se jmenoval můj řečník) „potom mluv ty. To, co řekl Thersandros, se týkalo pouze kněze. Jen málo se zmínil o tom, co se týká vězně. Až dokáží, že je vinen dvojí smrtí, pak by mohl přijít i tvůj čas, abys ho proti obviněním obhájil.“ Po těchto slovech si divadelně zamnul obličej a spustil:

„Vyslechli jsme komedii, kterou nám přednesl kněz. Zcela drze a nestydatě nám tu přednesl urážky proti Thersandrovi. V úvodu přednesl proti Thersandrovi žaloby za to, co on řekl proti němu. Thersandros však ani slovem neselhal v tom, co proti němu řekl. On přece vězně uvolnil, nevětky se ujal a cizoložníkovi odpustil. On, který velice potupně Thersandra pomlouval přetřásaje tu jeho život, se pomlouvání nedopustil? Knězi sluší mimo jiné i to, aby byl jeho jazyk od neřádstva čistý — používám tu jeho vlastních slov.

Co přednesl po této frašce již zcela zřetelně a nikoli v narážkách jako stížnost, že jsme chytřili a uvěznili jakéhosi cizoložníka, tomu jsem se nestaral divit, jaká cena ho asi pohнула k takové horlivosti. Pravda se ovšem dá uhodnout. Viděl přece tváře těchto prostopášíků, cizoložníka a nevětky. Ona je pěkná a mladá, pěkný je i tento mladíček a pohled na něho není protivný; je ještě použitelný pro kněžské rozkoše. Co z toho obojího ti lépe vyhovovalo? Všichni jste spolu spali a spolu byli opilí, a nikdo neviděl, co jste v noci dělali. Obávám se, že jste z chrámu Artemidina udělali chrám Afrodítin, a budeme muset rozhodnout o tvém úřadu kněžském, je-li možné, abys svou hodnost podržel.

Pokud jde o život Thersandrov, je obecně známo, jak

byl od titlého mládí slušný a zdrženlivý, a když dospěl v muže, podle zákonů se oženil. Zklamal se však při výběru ženy, neboť ji neshledal takovou, jakou doufal najít, když důvěřoval v její původ a majetek. Zajisté hřešila již dříve s jinými, ale to zůstalo před řádným mužem utajeno. Nakonec odhodila stud docela a plně se oddala nestoudnosti.

Když její muž odejel na jakousi dalekou cestu, usoudila, že je tu vhodná příležitost k cizoložství. Našla si prostopásného mladíka — a co je nehoda nad jiné, našla milence, který se k ženám chová jako muž a k mužům jako žena — a nestáčílo jí, že s ním beztestně veřejně pobývala pohromadě v cizině, ale přivedla ho i sem přes tak veliké moře a spala s ním na lodi chovajíc se necudně na veřejnosti před očima všech. Nevěra, o které se dělá země i moře, cizoložství sahající od Egypta až do Iónie! K cizoložství dochází, ale jen jednou; a když se takový zločin stane podruhé, skrývá se to přede všemi; ona však div že to nedala vytrubovat a rozhlášovat hlasateln.

Cizoložníka zná celý Efesos; ona se nestyděla přivést si z ciziny takovéhle zboží; přišla, jako by byla koupila balík krásky, ale přivedla si cizoložníka. Měla jsem za to, že je můj manžel mrtev, říká. A i kdyby byl, ona žalobě neunikne. Jen tehdy není muž cizoložstvím potupen ani není znesvěceno manželství, když muž není naživu. Není-li však manželství zrušeno, protože manžel žije, je popleněno tím, že manželku svedl jiný muž. To znamená, že kdyby nebyl Thersandros naživu, nebyla by ona cizoložnicí, protože však naživu zůstal, cizoložnicí je.

11 Sópátros ještě ani nedomluvil, když mu do řeči skočil Thersandros:

„Není třeba slov,“ pravili; „předkládám dvě výzvy, jednak zde Melité, jednak té, která vzbuzuje dojem, jako by byla dcerou tohoto účastníka posvátného poselstva, ale ve skutečnosti je mou otrokyní; netrvám již na mučení o němž jsem se před malou chvílí zmínil.“ Thersandros pak četl: „Thersandros vyzývá Melitu a Leukippu (takto jsem slyšel, že tu děvku nazývají): Jestliže Melité neměla s tímto cizincem žádný mílostný styk v době, kdy jsem byl

mimo domov, necht vstoupí do posvátné vody Stygu a přísahá a bude obvinění zproštěna. Druhá pak, jestliže je ženou, necht zůstane v otroctví u svého pána, neboť jen otrokyním je dovoleno vstupovat do Artemidina chrámu. Prohlásí-li však, že je pannou, budíž zavřena do jeskyně se syringou.“

My jsme ihned výzvu přijali, neboť jsme věděli, že Leukippé pannou je. Melité spolehla na to, že v době, kdy dlel Thersandros mimo domov, se mnou nic neměla kromě řeči a prohlásila:

„Já výzvu přijímám a dodávám k ní ještě více, a to věc velice důležitou. Ani okem jsem nespátřila zdejšího občana ani cizince přijít ke mně do lůžka v době o které mluvíš. Jaká však bude tvá pokuta, budeš-li usvědčen, že jen pomlouváš?“

„Taková, jakou uznají soudcové,“ odvětil. Potom se soud rozešel a splnění výzvy bylo odloženo na druhý den. 12 S vodou Stygu je tomu takto: Byla jedna krásná panna, jmenovala se Rodópis a měla ráda myslivost a lov. Měla rychlé nohy a jistou ruku; nosila pás a čepici, chitón vykasaný po kolena a vlasy ostříhané po mužsku. Artemis ji spatřila, pochválila ji a pozvala ke společnému lovu. Věština tlouku byla jejich společnou kořistí. Dívka dokonce přisáhala, že zůstane navždy pannou, že se bude vyhýbat společnosti mužů a že se nikdy nepodrobí rozmarům Afrodítiným. Tak Rodópis přísahala, ale Afrodité to zaslechla, rozhněvala se a chtěla se dívce pomstít za to, že ji přezírá.

V Efesu žil mezi jinochy mladík tak krásný, jako Rodópis mezi dívkami. Jmenoval se Euthynikos; i on se oddával lovu jako Rodópis a také se nechtěl k Afrodité znát. Vypravila se tedy bohyně proti nim oběma a svedla jejich kořist dohromady, neboť až do té chvíle se neznali. Artemis tam tehdy nebyla přítomna. Afrodité si vzala na pomoc svého syna Lucíštníka a řekla mu:

„Vidíš, synu, tuto dvojici lidí k lásce necitlivých a nepřátelsky zaujatých proti nám a našim mysteriím? Ta panna dokonce nesmírně drze proti mně přísahala. Vidíš,

jak se seběhnou nad tou laní? Dej se i ty do lovu a začni s tou opovázlivou dívkou; vždyť tvé střely se nikdy s cílem neminou.“

Oba napjali luky. Dívka proti lani a Erós proti dívce. Oba trefili; lovkyně byla ulovena hned po své kořisti. Laň měla střelu ve hřbetě, dívka však v srdci. Ta střela znamenala lásku k Euthymikovi. Druhý šíp poslal Erós i za ním. Euthymikos a Rodópis se navzájem spatřili a v první chvíli stanuli divajice se na sebe; ani on ani ona nechtěli pohled odvrátit jinam. Pomalů se jim oběma poranění zantilo a Erós je zavedl do této jeskyně, kde je nyní pramen; tam porušili svou přísahu.

Artemis potkala smějící se Afroditu a pochopila, co se stalo. Proměnila dívku ve vodu tam, kde ztratila panenství. A proto, když některá žena je obviněna, že se dopustila nedovoleného milostného styku, prokáže svou nevinu, když vstoupí do té studánky. Je v ní vody málo, jen do půl lytěk. Rozhodnutí padne takto: žena napíše svou přísahu na tabulku a zavěsí si ji na šňůrce na krk. Je-li přísaha pravdivá, zůstane voda v kličku. Jestliže však žena lže, voda se rozohněvá, vystoupí jí až po krk a tabulku překryje.

Po pronesených řečech se čas nachýlil k večeru. Odešli jsme spát, každý zvlášť.

13 Druhého dne byl přítomen veškerý lid. V čele byl Thersandros s veselou tváří a díval se na nás se smíchem. Leukippu oblékli do posvátné stoly. Měla chitón až na paty, z jemného plátna, uprostřed přepásaný; na hlavě purpurovou pásku a nohy bosé. Vstoupila do jeskyně velice důstojně. Jakmile jsem ji spatřil, trnul jsem strachy a takto jsem v duchu k sobě promlouval:

„Věřím ti, Leukippé, že jsi panna, ale bojím se Pana, milovaná. Je to bůh, který má na panny spaden, a obávám se, aby se z tebe nestala druhá sýrinx. Ona utíkala před jeho pronásledováním otevřenou krajinou a on ji honil porovně. Tebe však jsme zavřeli dovnitř jako do pevnosti, abys nemohla utéci, kdyby se snad za tebou pustil. Vládc Pane, buď k nám milostiv a zachovej zákon, který o tomto místě platí, i my jsme ho dodrželi. Kež nám Leukippé vyjde

zpět jako panna. Taková je tvá smlouva s Artemidou, ne-podveď panenskou bohyni!“

14 Zatímco jsem si tato slova pro sebe mumlal, ozvala se z jeskyně sladká melodie a lidé říkali, že ještě nikdy neslyšeli něco tak opravdu krásného. A vtom jsme spatřili, jak se dveře otvírají. Když Leukippé vyšla ven, křičel všechen lid radostí a Thersandrovi spalal. Nemohu ani slovy vyjádřit, jak mi bylo. Po tomto nádherném vítězství jsme od jeskyně odešli a odebrali jsme se ke druhé zkušce, k prameni Strygu. I lid se chystal na tu podivanou a všechno bylo i tam již přichystáno. Melité měla tabulku na krku. Voda pramene byla průzračná a bylo jí málo. Melité do studánky vstoupila a stála v ní s jasnou tváří. Voda zůstala, tak jak byla, a ani na okamžik nevybočila ze své obvyklé hladiny. Když uplynula chvíle, kterou měla Melité strávit ve studánce, podal jí předsesta pravici a vyvedl ji z vody. Thersandros podílehl ve dvou zápasech a očekával, že podlehne i v třetím. Ztratili se a utekl domů, protože měl strach, že ho budou lidé kamenovat.

Čtyři mladici totiž právě násilím přiváděli Sósthena. Dva z nich byli Melitini příbuzní a dva její služebníci. Melité je poslala, aby ho vyhledali. Thersandros pochopil celkem snadno, že Sósthénés prozradí, co o věci ví, bude-li vyslyšán na mučení. Proto utekl dřív, než k tomu mohlo dojít, a jak nastala noc, uprchl tajně z města. Sósthena nařídil archontovi po Thersandrově útěku uvrhnout do vězení. My pak jsme již odešli, neboť jsme zvrátili na celé čáře. Kde kdo nám blahopřál.

15 Další den přivedli příslušní hodnostáři Sósthena před archonty. Když viděl, že ho vedou na mučení, vypověděl všechno bez obalu, čeho se dopustil Thersandros a v čem mu on sám pomáhal. Nezamlčel ani to, co o Leukippé spolu s Thersandrem domlouvali mezi čtyřma očima před jejími dveřmi. Sósthena potom hned uvrhl do vězení, aby mohl být potrestán. Thersandra odsoudili v nepřítomnosti do vyhnanství. Nás pak se zase ujal kněz svým obvyklým způsobem.

Při večeri jsme si vyprávěli jako předchozího dne a

ze svých zážitků jsme dodávali, co ještě zbývalo. Leukippé se už před otcem neostýchala, neboť bylo bezpečně prokázáno, že je pannou, a s radostí líčila, co se jí přihodilo. Když došla k události na ostrově Faru a k loupežníkům, pravil jsem jí:

„Pověz nám, jak to bylo s lupiči na Faru a s tou záhadnou useknutou hlavou, aby to slyšel i tvůj otec. Jen to ještě chybí, abychom slyšeli, jak to všechno bylo.“

16 „Loupežníci,“ jala se vyprávět Leukippé, „namluvili jednu nešťastně ženě z těch, které prodávají lásku za peníze, že se na lodi stane ženou jednoho z námořníků, a vzali ji s sebou. Neznama pravdu, proč je na lodi, a v klidu tam prodlévala s jedním z pirátů. Lupič se tvářil, že je její milenec. Potom mě unesli, jak jsi viděl, vsadili na loď, vyrážli vesla a dali se na útěk. Jakmile viděli, že je pronásledující loď dostihuje, popadli šat a ozdoby té nešťastnice a oblékli mě do nich. Ji pak navlékli mé spodní prádlo. Postavili ji na záď lodi — tam jste ji při pronásledování viděli — usekli ji hlavu a tělo shodili do moře, jak jsi viděl. Hlavu tehdy nechali na lodi, jak padla. O málo později ji odstranili také a rovněž ji hodili do moře, když už je nikdo nepronásledoval.“

Nevím, zda si vzali ženu s sebou právě kvůli tomu, nebo zda ji původně chtěli prodat do otroctví, jak potom udělali se mnou. Při pronásledování ji pro oklamání svých pronásledovatelů zabili místo mne, protože se domnívali, že při prodeji za mě dostanou víc než za ni.

Byla jsem svědkyní toho, že i Chairéas za to došel spravedlivého trestu. On to totiž byl, kdo jim poradil, aby tu ženu zabili a hodili do moře místo mne. Ostatní lupiči prohlásili, že mě nenechají jemu samotnému. Dostal prý už jiné tělo, které kdyby byli prodali, bylo by jim přineslo velký zisk. Místo mrtvé prý prodají mě, a proto je třeba, abych zůstala společným majetkem všech, a ne jen jeho samotného.

Chairéas nesouhlasil a hájil samozřejmě svůj nárok odvolávaje se na dohody, že mě neunesl proto, aby mě oni prodali, nýbrž abych byla jeho milenkou. Mluvil s nimi

pánovité, až jeden z lupičů, který stál za ním, mu usekl hlavu. Dobře udělal. Tak byl Chairéas po zasluzce potrestán za to, že mě unesl. I jeho hodili do moře. Po dvou dnech plavby mě lupiči kamsi odvedli a prodali svému známému kupci, a ten mě prodal Sósthénovi.“

17 „Když jste, děti, vypověděli své příběhy,“ ujal se slova také Sóstratos, „poslyšte i ode mne, co se stalo doma s tvou sestrou Kalligonou, Kleitofóně, abych samozřejmě také já přispěl svým vyprávěním.“

Jak jsem zaslých sestřino jméno, zbystřil jsem pozornost a pravil jsem:

„Povídej, otče, dej bůh at mluvíš o živé!“

Sóstratos začal o tom, co jsem již všechno dříve pověděl; o Kallisthenovi, o věštbě, o poseilstvu, o člunu a o únosu. Potom pokračoval:

„Kallisthenés za plavby na lodi zvěděl, že to není moje dcera a že se mu jeho plán nezdařil: přesto však byl do Kalligony velice zamilován. Padl před ní na kolena a řekl:

„Nepovažuj mě, paní má, za nějakého lupiče nebo zločince. Jsem z dobrého rodu, pocházím z Byzantia a patřím tam mezi nejpřednější občany. Láska mě přivedla k tomu, že jsem se málem stal pirátem a že jsem proti tobě připravil takové léčky. Od tohoto dne mě považuj za svého otroka. Odevzdávám ti věnem bez náhrady nejprve sebe sama a potom takový majetek, jaký by ti nemohl dát ani tvůj otec, a budu chránit tvé panenství tak dlouho, jak sama uznáš.“

Těmi slovy a ještě mnohými jinými skutky si dívku naklonil. Byl ostatně na pohled krasavec a uměl dobře a velice přesvědčivě mluvit. Jakmile přijel do Byzantia, učinil smlouvu o nesmírně velikém obvěnění, všechno dal nádherně připravit, šatstvo, zlaté šperky a co je třeba pro zámožné ženy. Zaopatřil ji dobře a krásně a zachoval ji bez poskvrny, jak slíbil. Tak si nakonec dvíčina srdce dobyl.

I ve všech ostatních ohledech se stal Kallisthenés velice slušným člověkem, umírněným a moudrým. Stala se s tím mládencem nejednou podivuhodná proměna. Uvolňoval místa k sezení starším a dbal o to, aby první zdravil

lidi, které potkával; jeho dosud bezuzdné utrácení se z do-
savadní marnotratnosti změnilo v rozumné vydávání peněz
a stal se velkodušným vůči těm, kdo v chudobě potřebovali
podpory; všichni lidé se divili takové náhlé změně ničemy
v člověka řádného.

Mně prokazoval úctu ze všech nejvíší a já jsem si ho
doceła zamiloval. Jeho dřívější marnotratnost jsem po-
važoval spíše za podivuhodnou velkorysost povahy nežli
za nevázanost. Napadlo mně, co se říkalo o Themistoklovi.
I ten měl v mládí pověst velkého bouřliváka a později
vynikli nad všechny Athénany moudrosti a statečnosti. Li-
toval jsem, že jsem jednal s Kallisthenem potupně, když se
ucházel o ruku mé dcery.

Prokazoval mi velké služby, nazýval mě otcem, do-
provázel mě po náměstí jako tělesná stráž. Dbal velice
vojenských cvičení a velmi vynikal v jízdě na koni. Ty věci
měl rád a pěstoval je i v časech své bezuzdnosti, ale jen
jako hříčku své pýchy; mužnost stejně jako obratnost v něm
dřímala. Nakonec se staral především o to, aby statečně
a všestranně vynikal ve věcech válečných. Dobrovolně vě-
noval němtu i potřebné peníze. Zvolili ho spolu se mnou
za vojenského velitele. Od té chvíle mi prokazoval pocty
ještě větší a ve všem mě poslouchal.

18 Když jsme s přispěním bohů ve válce zvtěžili a vrátili
se do Byzantia, velebili jsme Hérakla a Artemidu; byli jsme
zvoleni za posly, já sem k Artemidě a on do Tyru k Hé-
raklovi. Kallisthenés mě vzal za ruku a nejprve mi vložil,
co učinil s Kalligonou.

Co jsem, otcе, udělal nejdříve, to byl následek přiro-
zené nevázanosti mládí; co jsem udělal potom, je výsledek
rozumné úvahy. Zachoval jsem dívčino panenství až do této
chvíle, i když jsem se účastnil válek, při nichž obvykle nikdo
příležitost k ukojení rozkoše neodkládá. Nyní jsem se roz-
hodl, že ji odvedu do Tyru k otcі a přijmu ji za manželku
podle zákona od něho. Bude-li mi chtít dívku dát, s radostí
ji přijmu. Jestliže však nepřátelsky odmítne, dostane ji zpět
jako pannu. Protože však jsem jí dal obvěnění, které není
jen tak k zahoeení, myslm, že svolení k sňatku dosáhnu.

Přečtu ti listinu, kterou jsem napsal před poslední
válkou, když jsem chtěl dívku Kallisthenovi zasnoubit.
Uvádím tam jeho rod a důstojnost a statečné činy ve vál-
kách. Tak bylo mezi námi dohodnuto. Až u soudu vyhra-
jeme, rozhodl jsem se, že nejprve odpluji do Byzantia a
potom do Tyru.“

Takto jsme rozprávěli a potom jsem šli spat jako den
předtím.

19 Den nato přišel za námi Kleiniás a řekl nám, že Ther-
sandros v noci uprchl. Tím přivodil stav, v němž nebude
moci ve sporu pokračovat, neboť z dobrého důvodu chtěl
zadržet důkaz o tom, čeho se dopustil. Zůstali jsme v Efesu
tři dni, jak nám byla stanovena lhůta. Potom jsme šli
k předsedovi a přečetli jsme si zákony, z nichž vyplynulo,
že proti nám Thersandros už nemá žádné nároky.

Nato jsme vstoupili na loď a s příznivým větrem v zá-
dech jsme se odebrali do Byzantia. Tam jsme uspořádali
vytvořenou svatbu a odjeli jsme do Tyru. Do Tyru jsme
dorazili dva dni po Kallisthenovi a zastihli jsme otce, jak
se chystá na druhý den uspořádat oběti kvůli svatbě mé
sestry. Přidali jsme se k němu a obětovali jsme s ním a
modlili jsme se k bohům, aby jak můj, tak Kallisthenův
sňatek požehnali. Rozhodli jsme se strávit zimu v Tyru
a potom se přestěhovat do Byzantia.